

państwowa służba
geologiczna

państwowa służba
hydrogeologiczna

Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa, tel. 22 45 92 000, fax 22 45 92 001, sekretariat@pgi.gov.pl
Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy KRS, Nr 0000122099; NIP PL 5250008040

www.pgi.gov.pl

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WOŁOMIN NA LATA 2011-2014 Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2015-2018

PROJEKT

Zespół autorski:

dr Joanna Fajfer

mgr Paulina Kostrz-Sikora

mgr Anita Starzycka

Warszawa, 2011

**AKTUALIZACJA
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY WOŁOMIN NA LATA 2011-2014
Z UWZGLĘDNIENIEM LAT 2015-2018**

PROJEKT

Warszawa, 2011

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	9
1.1 Metodyka wykonania Aktualizacji Programu.....	9
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE DLA OPRACOWANIA PROGRAMU WYNIKAJĄCE Z UREGULOWAŃ PRAWNYCH I DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	10
2.1 Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018	10
2.1.1 Polityki i strategii krajowe.....	12
2.1.1.1 Polityka ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016	12
2.1.1.2 Strategia rozwoju kraju 2007-2015	13
2.1.1.3 Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku	13
2.1.1.4 Narodowa Strategia Spójności 2007-2013	14
2.1.1.5 Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych	15
2.1.1.6 Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2007 – 2013	16
2.1.2 Polityka i strategia województwa.....	16
2.1.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020	16
2.1.2.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013	17
2.1.2.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego	18
2.1.2.4 Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.....	19
2.1.2.5 Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego	19
2.1.2.6 Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński	20
2.1.2.7 Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego	20
2.1.2.8 Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku.....	20
2.1.2.9 Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013.....	21
2.1.3 Polityka i strategia powiatu wołomińskiego	21
2.1.3.1 Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015	21
2.1.3.2 Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego na lata 2006-2013 (Aktualizacja)	22
2.1.3.3 Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015.....	23
2.1.3.4 Zintegrowany Program Edukacji Ekologicznej dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2009-2011 z perspektywą do 2015.....	23
2.2 Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z istniejących dokumentów i opracowań dla gminy Wołomin	24
2.2.1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Wołomin	24
2.2.2 Aktualizacja strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Wołomin do 2020 roku	25
2.2.3 Lokalny program rewitalizacji wydzielonej części miasta Wołomin na lata 2009-2015	25
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY WOŁOMIN	26
3.2 Geomorfologia i ukształtowanie terenu	27
3.3 Budowa geologiczna	28
3.4 Warunki klimatyczne.....	29
3.5 Demografia i procesy społeczne.....	29

3.6	Sytuacja gospodarcza	30
3.7	Analiza zagospodarowania przestrzennego gminy	32
3.8	Infrastruktura techniczno – inżynierska gminy Wołomin	33
4.	ANALIZA I OCENA STANU AKTUALNEGO ŚRODOWISKA W POSZCZEGÓLNYCH JEGO KOMPONENTACH.....	37
4.1	Wody powierzchniowe i podziemne	37
4.2	Powietrze atmosferyczne.....	45
4.3	Hałas	51
4.4	Promieniowanie elektromagnetyczne	53
4.5	Poważne awarie i zagrożenia naturalne.....	55
4.6	Przyroda i krajobraz	59
4.7	Gleby i powierzchnia terenu	67
4.8	Zasoby kopalin.....	69
4.9	Gospodarowanie odpadami	69
5.	CHARAKTERYSTYKA I OCENA ZASOBÓW ORAZ WALORÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY WOŁOMIN	69
5.1	Stan, tendencje oraz źródła przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy Wołomin.....	69
5.2	Ograniczenia i szanse rozwoju gminy wynikające ze stanu i przeobrażeń środowiska łącznie z rankingiem zagrożeń ekologicznych	72
6.	ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WOŁOMIN DO 2018 ROKU	74
7.	CELE I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W HORYZONTACH CZASOWYCH KRÓTKOOKRESOWYCH (2011-2014) I DŁUGOOKRESOWYCH (2015-2018)	76
7.1	Ochrona zasobów naturalnych.....	76
7.1.1	Ochrona przyrody	76
7.1.2	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	77
7.1.3	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.....	78
7.1.4	Ochrona powierzchni ziemi	80
7.1.5	Gospodarowanie zasobami geologicznymi.....	80
7.2	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	81
7.2.1	Środowisko a zdrowie	81
7.2.2	Jakość powietrza	82
7.2.3	Ochrona wód.....	83
7.2.4	Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu.....	84
7.2.5	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	85
7.2.4	Gospodarka odpadami.....	86

7.3 Działania systemowe.....	86
7.3.1 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska	86
7.3.2 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	87
7.3.3 Turystyka i rekreacja.....	87
7.3.4 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	88
7.4 Edukacja ekologiczna.....	88
8. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I POZAINWESTYCYJNYCH WRAZ Z ASPEKTAMI FINANSOWYMI REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU	91
9. SPOSÓB WDRAŻANIA, KONTROLI I DOKUMENTOWANIA REALIZACJI AKTUALIZACJI PROGRAMU... ..	113
10. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	115
LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	118
SPIS TABEL	120
SPIS RYSUNKÓW.....	121
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	121
ZAŁĄCZNIKI	122

Wykaz skrótów:

BDL	- Bank Danych Lokalnych
EFRR	- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	- Europejski Fundusz Społeczny
FS	- Fundusz Spójności
GPR	- Generalny Pomiar Ruchu
GZWP	- Główny Zbiornik Wód Podziemnych
GUS	- Główny Urząd Statystyczny
NSRO	- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013
KPOŚK	- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych
P4 Sp. z o.o.	- Operator sieci telefonii komórkowej Play
PEM	- pola elektromagnetyczne
PWiK Sp. zo.o.	- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołominie
PPIS	- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
PWIS	- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
PTC Sp. z o.o.	- Polska Telefonía Cyfrowa Sp. z o.o. – operator sieci tel. Era
RPO WM	- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007 - 2013
RZGW	- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SUW	- Stacja Uzdatniania Wody
UE	- Unia Europejska
UKE	- Urząd Komunikacji Elektronicznej
WIOŚ	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
ZEC Sp. z o. o.	- Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o.

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) w art. 17 obowiązuje organ wykonawczy gminy do sporządzenia i uchwalenia programu ochrony środowiska obejmującego okres czterech lat oraz uwzględniającego działania na kolejne cztery lata. W kontekście obowiązujących przepisów, opracowany dokument ma stanowić podstawę planowania strategicznego w zakresie Polityki Ekologicznej Państwa oraz przenosić jej cele na poziom gminy przy jednoczesnym uwzględnieniu regionalnych problemów ekologicznych.

Pierwszy *Program Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2005-2011* został uchwalony przez Radę Miejską w Wołominie w dniu 25 sierpnia 2005 roku (Uchwała Nr XXXIV-178/05). Dokument ten stanowił w minionych latach podstawowy instrument polityki ekologicznej gminy. Obecnie, zgodnie z wymogami art. 17. ustawy *Prawo ochrony środowiska* oraz w wyniku zmian legislacyjnych i dokumentów strategicznych w zakresie ochrony środowiska, zapisy obowiązującego dokumentu programowego zostały zaktualizowane.

Niniejsza *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018* (zwana dalej *Aktualizacją Programu* lub *Programem*), jako dokument planowania strategicznego, określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska na terenie gminy. Należy, w tym miejscu zaznaczyć, że efektywność podejmowanych działań z zakresu ochrony środowiska zależy przede wszystkim od polityki i rozwiązań przyjętych na szczeblu lokalnym oraz od pozyskania zainteresowania i zrozumienia ze strony społeczności lokalnych. Sam *Program* nie jest dokumentem ingerującym w uprawnienia poszczególnych jednostek administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotów użytkujących środowisko. Oczekuje się jednak, że poszczególne jego wytyczne i postanowienia będą respektowane i uwzględniane w planach szczegółowych i działaniach inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy.

Podstawą wykonania *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018* była umowa Nr 1103/2011 z dnia 27 stycznia 2011 roku zawarta pomiędzy Gminą Wołomin a Państwowym Instytutem Geologicznym – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, realizowana przez zespół autorski w składzie: dr Joanna Fajfer, mgr Paulina Kostrz-Sikora, mgr Anita Starzycka.

1.1 Metodyka wykonania *Aktualizacji Programu...*

Sposób opracowania *Aktualizacji Programu...* został podporządkowany metodologii właściwej dla planowania strategicznego, polegającej na:

- diagnozie stanu środowiska (zawierającej charakterystykę poszczególnych komponentów środowiska wraz z oceną ich stanu i wskazaniem podstawowych źródeł przeobrażeń);
- określeniu działań zmierzających do poprawy w zakresie ochrony środowiska poprzez przedstawienie celów długookresowych i krótkookresowych oraz kierunków działań wraz z opracowaniem programów operacyjnych dla poszczególnych segmentów środowiska;
- przedstawieniu uwarunkowań realizacyjnych *Programu* w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, źródeł finansowania, systemu zarządzania środowiskiem i *Programem*;
- określeniu zasad monitorowania efektów wdrażania *Programu*.

Jako punkt odniesienia dla niniejszej *Aktualizacji Programu...* przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2009 roku z uwzględnieniem dostępnych danych za okres 2010 roku.

Źródłami informacji dla *Programu...* były materiały i informacje uzyskane z: Urzędu Miejskiego w Wołominie (w tym dokumenty własne Urzędu Miejskiego w Wołominie), Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Wołominie, Nadleśnictwa Drewnica, Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Oddział Warszawa Inspektorat Wołomin, informacje od podmiotów gospodarczych (Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołominie i Zakładu Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o.), a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych.

Struktura *Aktualizacji Programu...* oparta jest o zapisy następujących aktów prawnych oraz dokumentów:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 z późn. zm.). Definiuje ona ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin.
- *Polityka ekologiczna państwa w latach 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku* – określa priorytety działań w zakresie ochrony środowiska.
- *Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki, co do zawartości programów. W gminnym programie powinny być uwzględnione:
 - *zadania własne gminy* (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy),
 - *zadania koordynowane* (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom centralnym).

2. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne dla opracowania Programu wynikające z uregulowań prawnych i dokumentów strategicznych

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018” została opracowana zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz w oparciu o założenia wynikające z dokumentów strategicznych z zakresu ochrony środowiska, które zostały opracowane na szczeblu krajowym, wojewódzkim i powiatowym oraz gminnym. Charakterystykę najważniejszych z nich, w zakresie podejmowanej w *Programie...* problematyki, z uwzględnieniem przyjętych założeń i celów, zamieszczono poniżej.

2.1 Uwarunkowania zewnętrzne opracowania Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018

Zasady ochrony środowiska wymuszają zachowanie kompleksowego, a zarazem sektorowego podejścia. Gmina nie jest układem zamkniętym, a poszczególne elementy środowiska zachowują ciągłość bez względu na granice terytorialne. Z tego względu, konieczne jest przyjęcie uwarunkowań wynikających z programów, planów i strategii zewnętrznych wyższego rzędu, umożliwiających szersze spojrzenie na poszczególne dziedziny ochrony środowiska.

Główne uwarunkowania zewnętrzne dla gminy Wołomin w zakresie ochrony środowiska wynikają z następujących aktów prawnych:

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o *ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o *lasach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz. 59);
- Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r., Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r., Nr 228, poz. 1947 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o *zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o *odpadach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz. 1243 z późn. zm.).

oraz dokumentów:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku,
- Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015,
- Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku,
- Narodowa Strategia Spójności 2007-2013,
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych,
- Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2007 – 2013,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego,
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.,
- Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego,
- Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego,
- Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku,
- Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013,
- Strategia rozwoju powiatu wołomińskiego do 2015 r.,
- Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego na lata 2006-2013 (Aktualizacja),
- Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015,
- Zintegrowany Program Edukacji Ekologicznej dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2009-2011 z perspektywą do 2015,
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Wołomin,
- Aktualizacja strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Wołomin do 2020 roku,
- Lokalny program rewitalizacji wydzielonej części miasta Wołomin na lata 2009-2015,

a także międzynarodowych zobowiązań Polski w zakresie ochrony środowiska oraz zobowiązań Polski przyjętych w zakresie ochrony środowiska w ramach procesu akcesji do Unii Europejskiej.

2.1.1 Polityki i strategie krajowe

2.1.1.1 Polityka ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

W dniu 22 maja 2009 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Uchwałą (M.P. z 2009 r., Nr 34, poz. 501) przyjął *Politykę ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016*.

Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 stanowi aktualizację poprzedniego dokumentu *Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010* w odniesieniu do celów i niezbędnych działań wynikających z aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska.

W kolejnych rozdziałach (rozdziały 2-5) przedmiotowego dokumentu scharakteryzowano szczegółowo kierunki działań, jakie powinny być podjęte w najbliższych latach. Ujęte one zostały jako:

1. Kierunki działań systemowych (uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych, aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska, zarządzanie środowiskowe, udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska, rozwój badań i postęp techniczny, odpowiedzialność za szkody w środowisku, aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym);
2. Ochrona zasobów naturalnych (ochrona przyrody, ochrona i zrównoważony rozwój lasów, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona powierzchni ziemi, gospodarowanie zasobami geologicznymi);
3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (środowisko a zdrowie, jakość powietrza, ochrona wód, gospodarka odpadami, oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych, substancje chemiczne w środowisku).
4. Nakłady na realizację polityki ekologicznej (szacuje się, że na wykonanie zadań określonych w *Polityce ekologicznej państwa na lata 2009-2012...* trzeba będzie przeznaczyć ponad 66 mld zł, a na lata 2013-2016 ponad 63 mld zł).

Analiza zapisów *Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012...* wskazuje, że najważniejsze zadania objęte charakteryzowanym dokumentem będą wiązać się z: poprawą jakości środowiska, realizacją zasady zrównoważonego rozwoju, powstrzymaniem niekorzystnych zmian klimatu oraz ochroną zasobów naturalnych, w tym różnorodności biologicznej.

Dużym wyzwaniem dla naszego kraju będzie również sprostanie unijnym dyrektywom w sprawie jakości powietrza. Dla obszarów, które nie spełniają wspólnotowych standardów w zakresie jakości powietrza, zostaną opracowane i zrealizowane programy naprawcze. Konieczna będzie również promocja najnowszych technologii służących ochronie środowiska, w tym promocja rozwoju odnawialnych źródeł energii, a także szybka modernizacja przemysłu energetycznego.

Zgodnie z zapisami *Polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012...*, szeroko rozumiana problematyka ochrony środowiska powinna być uwzględniana w planach zagospodarowania przestrzennego, szczególnie chodzi tu o wdrożenie przepisów umożliwiających przeprowadzanie ocen oddziaływania na środowisko już na etapie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012... uwzględnia również zagadnienia związane z działalnością nowych organów – Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska. Praca tych organów ma uprościć i przyspieszyć procedury środowiskowe, wymagane w fazie przygotowania inwestycji. Do kompetencji tych instytucji należą bowiem kwestie związane z ocenami oddziaływania na środowisko, zarządzaniem ochroną przyrody, w tym europejską siecią Natura 2000 oraz zagadnieniami odpowiedzialności za szkody w środowisku.

W opisywanym dokumencie duży nacisk położono również na ochronę zasobów naturalnych – w 2009 r. miały zostać zakończone prace nad listą obszarów Natura 2000 (w trakcie opracowywania *Aktualizacji Programu...* prace te nie zostały jeszcze zakończone). Będzie to miało istotne znaczenie dla przyspieszenia realizacji inwestycji infrastrukturalnych, takich jak: autostrady, kolektory kanalizacyjne czy też linie energetyczne, itp. Ważnym zadaniem będzie kontynuacja zalesień i zadrzewianie tzw. korytarzy ekologicznych (łączących kompleksy leśne), które mają ogromne znaczenie dla zachowania i rozwoju różnorodności biologicznej fauny oraz flory.

W ciągu najbliższych lat jeszcze ważniejsze stanie się racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w szczególności wodą. Założono również bardziej racjonalne korzystanie z zasobów geologicznych i poprawę gospodarki odpadami, zwłaszcza komunalnymi.

Wśród innych działań uwzględnionych w dokumencie należy wymienić m.in.: bezpieczeństwo ekologiczne, ochronę gleb, rekultywację terenów zdegradowanych czy też ochronę przed hałasem. Podkreślono także znaczenie edukacji ekologicznej.

2.1.1.2 Strategia rozwoju kraju 2007-2015

Strategia Rozwoju Kraju (SRK) na lata 2007 – 2015 została przyjęta przez Radę Ministrów 29 grudnia 2006 roku jako nadrzędny, wieloletni dokument rozwoju społeczno – gospodarczego Polski. Jej zadaniem jest określenie celów i priorytetów polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat i wskazanie warunków, które miałyby sprzyjać temu rozwojowi.

Nadrzędnym celem charakteryzowanego dokumentu jest szeroko rozumiane podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski – zarówno poszczególnych obywateli jak i rodzin, którego warunkiem ma być szybki oraz trwały rozwój gospodarczy. Co więcej, powyższy cel może zostać osiągnięty tylko w warunkach realizacji zasad zrównoważonego rozwoju oraz pielęgnowania i zachowania dziedzictwa kulturowego kraju.

W celu realizacji przedstawionego powyżej celu głównego oraz w oparciu o zdiagnozowane problemy społeczno – gospodarcze wytypowane zostały następujące priorytety:

- Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki;
- Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej;
- Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości;
- Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa;
- Rozwój obszarów wiejskich;
- Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Ich realizacja, zgodnie z założeniami *SRK*, będzie odbywać się poprzez działania regulacyjne, decyzyjne i wdrożeniowe władz państwowych i administracji publicznej, jak i innych podmiotów życia społeczno – gospodarczego. Dodatkowo przewiduje się utworzenie systemu oceny postępu realizacji poszczególnych zadań.

2.1.1.3 Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku

W dniu 10 listopada 2009 roku Rada Ministrów Uchwałą Nr 202/2009 przyjęła *Politykę energetyczną Polski do 2030 roku*.

Dokument przedstawia strategię państwa w perspektywie krótkoterminowej jak i długoterminowej do roku 2030 w zakresie bezpieczeństwa energetycznego i zobowiązań ekologicznych. Podstawowymi kierunkami polityki energetycznej są:

- poprawa efektywności energetycznej,

- wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii,
- dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzanie energetyki jądrowej,
- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw,
- rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii,
- ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.

Realizacja założeń polityki energetycznej Polski odbywać się będzie poprzez wytyczone główne i szczegółowe cele oraz działania.

Zgodnie z wytyczonymi celami, działania zapisane w dokumencie koncentrować się będą na zmniejszeniu energochłonności gospodarki i zwiększeniu bezpieczeństwa energetycznego, zmniejszeniu stopnia uzależnienia Polski od importu gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw płynnych z jednego kierunku oraz zwiększeniu udziału gazu wydobywanego w kraju lub produkowanego na bazie polskich surowców, wdrożeniu polskiej polityki jądrowej (w tym podniesienie świadomości społecznej, przygotowanie infrastruktury organizacyjno-prawnej), rozwoju wykorzystania energetyki odnawialnej, w tym biopaliw. Ponadto działania koncentrować się będą na ograniczaniu oddziaływania energetyki na środowisko. Głównymi celami w tym obszarze są:

- ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
- ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszerokie wykorzystanie ich w gospodarce,
- zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Działania te pozwolą na ograniczenie emisji SO₂ i NO_x zgodnie z zobowiązaniami w Traktacie Akcesyjnym oraz dostosowanie poziomów emisji pozostałych parametrów zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami unijnymi.

2.1.1.4 Narodowa Strategia Spójności 2007-2013

Narodowa Strategia Spójności 2007-2013 (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) określa priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) na lata 2007-2013.

Celem nadrzędnym przedmiotowego dokumentu jest utworzenie warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności polskiej gospodarki oraz stojących przed nią szans. Jego realizacja natomiast ma się odbywać za pośrednictwem Programów Operacyjnych (PO) zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw, w tym *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013*.

Jednym z programów operacyjnych (PO) jest Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 (zatwierdzony decyzją komisji Europejskiej z dnia 7 grudnia 2007 r.) – jego głównym celem jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej, przy czym powinno odbywać się to przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia społeczeństwa oraz zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. W Programie Infrastruktura i Środowisko sformułowanych zostało 15 niżej wymienionych priorytetów:

1. Gospodarka wodno-ściekowa;

2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi;
3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska;
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska;
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych;
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T;
7. Transport przyjazny środowisku;
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe;
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna;
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii;
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe;
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia;
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego;
14. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
15. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności.

2.1.1.5 Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych

Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK) został zatwierdzony przez Radę Ministrów 16 grudnia 2003 r. Program ten zawierał informacje o aktualnym stanie i zamierzeniach gmin w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej. Założenia programu są zgodne z zapisami Traktatu Akcesyjnego i dotyczą osiągnięcia następujących efektów:

- do 31 grudnia 2015 roku wszystkie aglomeracje ≥ 2000 RLM muszą być wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków, o efekcie oczyszczania uzależnionym od wielkości oczyszczalni,
- do 31 grudnia 2015 roku powinna być zapewniona 75% redukcja związków azotu i fosforu ogólnego pochodzącego ze źródeł komunalnych na terenie Polski i odprowadzanych do wód,
- do 31 grudnia 2015 roku aglomeracje < 2000 RLM wyposażone w dniu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w systemy kanalizacyjne powinny posiadać do tego terminu oczyszczalnie zapewniające odpowiednie oczyszczenie,
- do 31 grudnia 2010 roku zakłady przemysłu rolno-spożywczego o wielkości > 4000 RLM są zobowiązane do redukcji zanieczyszczeń biodegradowalnych.

Spośród powyższych wymagań, priorytetowymi są wymagania dotyczące redukcji azotu i fosforu oraz aglomeracji ≥ 2000 RLM.

Program ten określa terminy realizacji zaplanowanych inwestycji oraz terminy uzyskania efektów ekologicznych przez aglomerację w poszczególnych latach realizacji programu tj. w 2005 r., 2010 r., 2013 i 2015 r. KPOŚK 2003 obejmował swoim zakresem 1 378 aglomeracji i przewidywał: budowę, rozbudowę i /lub modernizację 1 163 oczyszczalni ścieków oraz budowę ok. 21 tys. km sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach. KPOŚK w latach 2004-2005 został poddany pierwszej aktualizacji zatwierdzonej przez Radę Ministrów dnia 7 czerwca 2005 r. W wyniku przeprowadzonej aktualizacji, program obejmował 1 577 aglomeracji i przewidywał budowę, rozbudowę i /lub modernizację 1 734 oczyszczalni ścieków oraz budowę ok. 37 tys. km sieci kanalizacyjnej w aglomeracjach. Druga aktualizacja została zatwierdzona przez Radę Ministrów 2 marca 2010 roku i obejmowała łącznie 1 635 aglomeracji, w tym 1 313 aglomeracji priorytetowych, wynikających z postanowień Traktatu Akcesyjnego. Realizacja programu zapewni dla ok. 60% ludności wiejskiej i prawie 100% ludności miejskiej obsługę systemami kanalizacyjnymi i oczyszczalniami ścieków ok. 28,7 mln mieszkańców Polski.

2.1.1.6 Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz program działań na lata 2007 – 2013

Włączenie ustaleń krajowej strategii ochrony różnorodności biologicznej do programów ochrony środowiska wynika z zapisów *Programu Wykonawczego do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010* (Rozdział 2. Przedsięwzięcia ukierunkowane na poprawę jakości środowiska; 2.6. Ochrona przyrody. Różnorodność biologiczna i krajobrazowa).

Dokument został przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 270/2007 z dnia 26 października 2007 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 184, poz. 1532). Definiuje on pojęcie różnorodności biologicznej w świetle Konwencji o różnorodności biologicznej ogłoszonej i przyjętej podczas międzynarodowej konferencji w Rio de Janeiro w 1992 r. - Środowisko i Rozwój. Rozszerzone pojęcie „ochrona przyrody” obejmuje ochronę wszystkich elementów przyrody i ekosystemów ekologicznych, także tych podległych użytkowaniu, ekosystemów bogatych i zróżnicowanych oraz ubogich, znajdujących się w różnych stadiach sukcesyjnych, a także ochronę elementów dotychczas niedocenianych czy nawet z premedytacją niszczonych.

Nadrzędny cel *Strategii* sformułowano następująco: **„Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej skali lokalnej, krajowej i globalnej oraz zapewnienie trwałości i możliwości rozwoju wszystkich poziomów jej organizacji (wewnątrzgatunkowego, międzygatunkowego i ponadgatunkowego), z uwzględnieniem potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz konieczności zapewnienia odpowiednich warunków życia i rozwoju społeczeństwa”**. W dokumencie określono również cele strategiczne oraz operacyjne, których realizacja ma zapewnić realizację nadrzędnych założeń *Strategii*.

2.1.2 Polityka i strategia województwa

2.1.2.1 Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 została przyjęta Uchwałą nr 78/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 29 maja 2006 roku. Jest dokumentem planistycznym, określającym na podstawie trzech scenariuszy (optymistyczny, realistyczny i pesymistyczny), rozwój regionalny Mazowsza w wyniku określenia wizji, misji i celu nadrzędnego oraz ich realizacji poprzez cele strategiczne, pośrednie i kierunki działań.

Wizja regionu to: ***Mazowsze konkurencyjnym regionem w układzie europejskim i globalnym. Realizacji tego zadania sprzyja wyznaczona w dokumencie Misja strategiczna: Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.***

Osiągnięcie tak zapisanych zadań możliwe jest poprzez realizację celu nadrzędnego rozwoju Mazowsza tj. ***Wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie jako podstawę poprawy jakości życia mieszkańców oraz trzech celów strategicznych:***

1. Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa życia mieszkańców województwa.
2. Zwiększenie konkurencyjności województwa w układzie międzynarodowym.
3. Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Realizacja celów strategicznych odbywać się będzie poprzez pięć celów pośrednich, które wyznaczają jednocześnie kierunki działań w poszczególnych obszarach:

1. Rozwój kapitału społecznego.
2. Wzrost innowacyjności i gospodarki regionu.
3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy.
4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych.
5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

Ochrona i kształtowanie środowiska i przestrzeni Województwa Mazowieckiego będzie realizowane poprzez kierunki działań tj.:

- Kierunek 1.7 – Poprawa bezpieczeństwa publicznego.
- Kierunek 3.3 – Przeciwdziałanie degradacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego OMW.
- Kierunek 4.5 – Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju.
- Kierunek 5.3 – Promocja i zwiększenie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.
- Kierunek 5.5 – Współpraca międzyregionalna i międzynarodowa.

2.1.2.2 Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013 (RPO WM) jest jednym z 16 programów regionalnych realizujących *Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007-2015* oraz *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013*. RPO WM odzwierciedla politykę rozwoju realizowaną przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, której podstawę stanowi *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*. Program operacyjny realizuje cele *Strategii*, których współfinansowanie jest możliwe z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem RPO WM jest: **„Poprawa konkurencyjności regionu i zwiększenie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa.”**

Szczegółowy Opis Priorytetów *Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013* został zatwierdzony Uchwałą Nr 446/217/09 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 3 marca 2009r. w sprawie przyjęcia *Szczegółowego Opisu Priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007 – 2013* (Uszczegółowienie RPO WM) i zmieniony uchwałą Nr 2476/404/10 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 29 listopada 2010 r.

Dla realizacji niniejszej *Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin, na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018* najistotniejsze znaczenie mają następujące priorytety oraz cele szczegółowe:

Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu:

Działanie 1.8. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT).

Cel: Zapobieganie powstawaniu i redukcja zanieczyszczeń różnych komponentów środowiska poprzez dostosowywanie się przedsiębiorstw do wymogów BAT, a w szczególności wdrażania nowoczesnych, energooszczędnych, mało lub bezodpadowych technologii.

Priorytet III. Regionalny system transportowy:

Działanie 3.1. Infrastruktura drogowa.

Cel: Poprawa parametrów technicznych i standardu regionalnej sieci drogowej, a także poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych.

Priorytet IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka.

Działanie 4.1. Gospodarka wodno - ściekowa.

Cel: Poprawa jakości wód i ich ochrona przed zanieczyszczeniami.

Działanie 4.2. Ochrona powierzchni ziemi.

Cel: Zmniejszenie ilości składowanych odpadów i ograniczenie ich negatywnego wpływu na środowisko, jak również rekultywacja zdegradowanych terenów.

Działanie 4.3. Ochrona powietrza, energetyka.

Cel: Poprawa jakości powietrza, zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Działanie 4.4. Ochrona przyrody, zagrożenia, systemy monitoringu.

Cel: Doskonalenie systemów zarządzania i monitoringu środowiska, ochrona dziedzictwa przyrodniczego, zapobieganie zagrożeniom i ograniczenie ich skutków.

Priorytet V. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu.

Działanie 5.1. Transport miejski.

Cel: Poprawa stanu systemów komunikacji publicznej w miastach.

Działanie 5.2. Rewitalizacja miast.

Cel: Odnowa zdegradowanych obszarów miast.

Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

Działanie 6.2. Turystyka

Cel: Zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu.

2.1.2.3 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Jest to jeden z podstawowych dokumentów wyznaczających cele i kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego województwa. Uchwalony został przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 7 czerwca 2004 r. (Uchwała Nr 65/2004). W dokumencie przedstawiono kształtowanie polityki przestrzennej zgodnie z realizacją zasady zrównoważonego rozwoju. Zapewnienie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju województwa ma następować poprzez zachowanie właściwych relacji pomiędzy poszczególnymi systemami i elementami zagospodarowania przestrzennego. Realizacja tego celu ma się opierać między innymi na: ochronie i racjonalnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi, ochronie krajobrazu i wzroście bezpieczeństwa ekologicznego. Wykorzystanie walorów przyrodniczych dla celów turystyczno-rekreacyjnych ma przyczynić się do wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia. Priorytetowym kierunkiem wojewódzkiej polityki przestrzennej jest poprawa warunków funkcjonowania środowiska

przyrodniczego. W zakresie ochrony walorów przyrodniczych dąży się do realizacji spójnego systemu obszarów chronionych między innymi poprzez zapewnienie ciągłości powiązań przyrodniczych. W zakresie poprawy standardów środowiska za priorytetowe cele przyjęto: zachowanie korzystnych warunków sanitarnych, racjonalizację gospodarki wodnej, ochronę gleb oraz porządkowanie gospodarki odpadami.

2.1.2.4 Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r., będący aktualizacją pierwszej edycji dokumentu, został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 19/07 z dnia 19 lutego 2007 roku. Dokument jest realizacją polityki ekologicznej na szczeblu wojewódzkim. Priorytetowym zadaniem dla Samorządu jest dbałość o zrównoważony rozwój, równoprawne traktowanie aspektów ekonomicznych, ekologicznych i społecznych życia zbiorowego oraz indywidualnego.

W dokumencie zdefiniowano politykę długofalową na lata 2007 – 2014 poprzez sformułowanie celów i kierunków ochrony środowiska oraz przedstawiono plan operacyjny na lata 2007 – 2010 obejmujący cele szczegółowe krótkoterminowe i proponowane działania, których realizację uznano za szczególnie ważną dla poprawy środowiska naturalnego województwa mazowieckiego.

Celem nadrzędnym dokumentu jest: „**Ochrona walorów przyrodniczych i poprawa standardów środowiska**”. W Programie przyjęto następujące priorytety:

- Ochrona zasobów wodnych, ochrona przed powodzią i suszą, gospodarka wodno-ściekowa.
- Racjonalna gospodarka odpadami.
- Ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniami.
- Ochrona i zwiększanie zasobów przyrody, w szczególności różnorodności biologicznej.

2.1.2.5 Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą Nr 208/06 z dnia 9 października 2006 r. Idea dokumentu wpisuje się w realizację przez Województwo Mazowieckie polityki rozwoju zgodnej z zasadą zrównoważonego rozwoju. Program stanowi rozszerzenie kierunków rozwoju województwa w odniesieniu do ochrony środowiska, w tym racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, a przede wszystkim zmniejszenia energochłonności gospodarki i wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Kierując się potrzebą racjonalnego korzystania z zasobów przyrody, oszacowano zasoby i wskazano obszary preferowane dla rozwoju odnawialnych źródeł energii w Województwie Mazowieckim.

Dla obszaru Wołomina potencjalne znaczenie ma głównie energia słoneczna.

Możliwości pozyskania energii solarnej opierają się na zastosowaniu kolektorów słonecznych. Wykorzystywane są one przede wszystkim w sezonie letnim do podgrzewania wody użytkowej (budownictwo mieszkaniowe, szpitale, ośrodki wypoczynkowe itp.), w suszarnictwie oraz do podgrzewania wody w basenach kąpielowych. Według opracowania, w przyszłości ilość wykorzystywanych kolektorów słonecznych ulegnie znacznemu zwiększeniu. Większość znajdzie zastosowanie w systemach przygotowania ciepłej wody. Opracowanie zakłada również stopniowy wzrost wykorzystania ogniw fotowoltaicznych do produkcji energii elektrycznej.

Przeprowadzona ocena przewidywanego, znaczącego oddziaływania na środowisko w odniesieniu do poszczególnych kierunków rozwoju energetyki wskazuje, że z wykorzystaniem energii solarnej związanych będzie najwięcej korzystnych oddziaływań.

2.1.2.6 Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński

Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński został przyjęty Uchwałą Nr 169/09 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 12 października 2009 roku. Podstawą opracowania *Programu...* były stwierdzone od 2006 roku przekroczenia poziomów naruszenia standardów jakości powietrza w zakresie wartości dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 na terenie powiatu wołomińskiego.

Dokument, kierując się potrzebą polepszenia stanu jakości powietrza, określa podstawowe kierunki działań mających na celu przywrócenie poziomów dopuszczalnych pyłu PM10 oraz zakres działań naprawczych niezbędnych do przywracania poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 wraz z terminami ich realizacji, kosztami i źródłami finansowania.

Dla gminy Wołomin, w ramach kierunku działań: „Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z energetycznego spalania paliw” sformułowano działanie dotyczące obniżenia emisji powierzchniowej w centrum Wołomina polegające na wymianie pieców węglowych (ogrzewających ówczesnie w sposób indywidualny powierzchnię około 52 800 m²) na paliwo ekologiczne. Koszt realizacji zadania oszacowano na 10 868 000 PLN wskazując jako źródła finansowania środki własne miasta i właścicieli budynków, WFOŚiGW, NFOŚiGW oraz RPO. Działanie, planowo, ma zostać zakończone do dnia 11 czerwca 2011 roku.

2.1.2.7 Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego

Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego (przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą Nr 75/08 z dnia 21 kwietnia 2008 r.) obejmuje analizę przyrodniczych uwarunkowań oraz możliwości retencionowania wód w obszarze województwa, koncepcję lokalizacji obiektów i urządzeń małej retencji oraz ocenę oddziaływania *Programu* na środowisko.

Zwiększaniu retencyjności sprzyja budowa małych zbiorników, zwiększanie ilości wody przetrzymywanej w korytach cieków i rowów melioracyjnych za pomocą urządzeń piętrzących, budowa lub odbudowa, a następnie właściwa eksploatacja systemów melioracyjnych. Znaczenie mają również zabiegi nietechniczne, takie jak: zwiększanie powierzchni zalesionych, wprowadzanie zadrzewień i zakrzaceń śródpolnych, oczek wodnych, renaturyzacja koryt cieków i ich dolin oraz rewitalizacja lub renaturyzacja i ochrona terenów mokradłowych.

Program ma charakter studialny, nie zawiera więc szczegółowych rozwiązań. Znalazły się w nim zapisy mobilizujące samorządy do promowania i wspierania działań sprzyjających zwiększaniu retencji, w tym pomoc dla osób indywidualnych i organizacji pozarządowych w zakresie informacji administracyjno- prawnych, wspierania proceduralnego i pozyskiwania środków na inwestycje.

2.1.2.8 Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku

Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku został przyjęty uchwałą Nr 18/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 19 lutego 2007 r. W dokumencie zaprezentowano przesłanki zwiększania lesistości województwa mazowieckiego oraz cele programu. Na podstawie analizy 17 powodów do zwiększania lesistości wskazano rejony rekomendowane do zwiększenia powierzchni zalesionych oraz określono zasady zalesień.

Jako przesłanki zwiększania lesistości uznano m.in.: poprawa retencji gruntowej i wodnej, ochrona zasobów wód podziemnych, ograniczenie dyspersji zanieczyszczeń i hałasu wzdłuż dróg i linii kolejowych. Zdefiniowano również tereny wyłączone z możliwości zalesień z uwagi m.in. na: ochronę przeciwpowodziową, ochronę gruntów wysokiej jakości produkcyjnej. Program przytacza założenia *Krajowego Programu zwiększania Lesistości*. Dla powiatu wołomińskiego przyjęto w latach 2001-2020 do zalesienia 321 ha gruntów w sektorze niepaństwowym.

Wojewódzki program zwiększania lesistości zawiera szczegółowe wytyczne dla sporządzania planów gminnych.

2.1.2.9 Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013 została przyjęta Uchwałą Nr 52/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 31 marca 2008 r.

Celem nadrzędnym *Strategii* jest: **„Zwiększanie znaczenia gospodarczego turystyki w województwie mazowieckim”**.

Dla realizacji tego celu zdefiniowano obszary priorytetowe wraz z właściwymi im celami strategicznymi oraz działaniami, które pokazują szczegółowe zadania, jakie muszą zostać wykonane, by osiągnąć cele. W obszarze ochrony środowiska mieszczą się następujące działania zaplanowane w *Strategii*:

- dokonanie inwentaryzacji walorów, atrakcji i produktów oraz infrastruktury turystycznej i paraturystycznej;
- rozsądne wsparcie budowy infrastruktury na obszarach chronionych, w ich otulinach i obszarach cennych przyrodniczo;
- rewitalizacja i zabezpieczenie obiektów i układów urbanistycznych o dużej wartości kulturowej, a także cennych układów przyrodniczych;
- poprawa ładu i walorów estetycznych krajobrazu naturalnego i kulturowego;
- wspieranie podnoszenia jakości środowiska naturalnego, a przede wszystkim:
 - * rozwój infrastruktury technicznej, ograniczającej zanieczyszczenie środowiska naturalnego, m.in. przydomowe oczyszczalnie ścieków, doprowadzenie kanalizacji do miejsc atrakcyjnych turystycznie, promowanie i wprowadzanie segregacji odpadów, promowanie wykorzystywania źródeł odnawialnej energii,
 - * utrzymywanie czystości miejsc o dużym natężeniu ruchu turystycznego np. szlaków turystycznych, plaż, brzegów jezior oraz sztucznych zbiorników wodnych przeznaczonych na cele rekreacyjne również poprzez ich wyposażenie w kosze na śmieci, rozwój sieci publicznych toalet,
 - * ograniczanie emisji hałasu dzięki rozwojowi alternatywnych form transportu lub jego wyciszenie (uniemożliwienie rozprzestrzeniania się hałasu w otoczeniu poprzez obudowy dźwiękochłonne-izolacyjnych źródeł hałasu przemysłowego, ekrany akustyczne oraz ekrany naturalne;
- zagospodarowanie rzek i zbiorników wodnych dla celów turystycznych.

2.1.3 Polityka i strategia powiatu wołomińskiego

2.1.3.1 Strategia Rozwoju Powiatu Wołomińskiego do 2015

Dokument został przyjęty uchwałą Nr IX-61/03 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 16 września 2003 roku. *Strategia* stanowiła załącznik do niniejszej uchwały.

W dokumencie przedstawiono obecne i przyszłe uwarunkowania rozwoju powiatu, które wymagają koncentracji działań w następujących obszarach:

- 1) dostępność komunikacyjna,
- 2) przedsiębiorczość,
- 3) ekorozwój,
- 4) mieszkańcy,
- 5) wizerunek powiatu,
- 6) rekreacja, turystyka i rolnictwo.

Misję powiatu wołomińskiego sformułowano następująco: **„Powiat Wołomiński to region o nowym wizerunku, kształtujący społeczeństwo obywatelskie, w oparciu o dziedzictwo kulturowe i tradycję chrześcijańską, przyjazny osadnictwu, rekreacji i przedsiębiorczości, kładący szczególny nacisk na ochronę środowiska przyrodniczego i bezpieczeństwo obywateli”.**

Cele strategiczne dla powiatu wołomińskiego określono jako:

- I. Otwarcie komunikacyjne powiatu wołomińskiego.
- II. Przyspieszony rozwój przedsiębiorczości dla zwiększenia podaży miejsc pracy i poprawy finansów samorządów.
- III. Wdrożenie norm ekorozwoju na terenie powiatu.
- IV. Podniesienie poziomu życia oraz ciągła edukacja i integracja mieszkańców powiatu.
- V. Tworzenie i intensywna promocja nowego wizerunku powiatu.
- VI. Rozwój rekreacji i turystyki połączonej z restrukturyzacją rolnictwa.

W *Strategii...* podkreślono możliwość oparcia rozwoju powiatu o zasady zrównoważonego rozwoju. Działania w tym zakresie będą się skupiać na rozwoju gospodarczym (w obszarze przemysł i sektor małych i średnich przedsiębiorstw) w zgodzie z normami i standardami w obszarze społecznym i ekologicznym. Ważnym obszarem dla rozwoju powiatu będzie również turystyka i rekreacja.

2.1.3.2 Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego na lata 2006-2013 (Aktualizacja)

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego na lata 2006-2013 (Aktualizacja) uchwaliła Rada Powiatu Wołomińskiego w dniu 28 marca 2008 r. (uchwała Nr XVII-119/08).

Celem strategicznym dokumentu, sformułowanym dla powiatu wołomińskiego jest: **„Zapewnienie optymalnego rozwoju inicjatyw w wymiarze indywidualnym i zbiorowym (w sferze gospodarczej i społecznej), którego skutki mają być skierowane w pierwszej kolejności na tworzenie nowych miejsc pracy i zapewnienie jak najlepszych warunków życia jego mieszkańcom oraz poprawę stanu środowiska naturalnego”**

Cel ten będzie realizowany poprzez następujące cele cząstkowe:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.
2. Budowa i modernizacja infrastruktury kubaturowej w zakresie administracji, edukacji, pomocy społecznej i ochrony zdrowia.
3. Zapewnienie właściwych warunków do rozwoju turystyki, sportu i rekreacji.
4. Budowa i modernizacja infrastruktury informatycznej oferty edukacyjnej miasta.

Tak określonym celom przypisany został szereg konkretnych działań, których realizacja przyczyni się do wykonania celów cząstkowych i celu strategicznego.

2.1.3.3 Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015

Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015 została przyjęta uchwałą Nr XVII-118/08 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 28 marca 2008 roku (załącznik 1 do uchwały).

„Aktualizacja Programu ochrony środowiska...” jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego. Przedstawione w nim zagadnienia ochrony środowiska ujęte zostały w sposób kompleksowy, z wyznaczeniem celów długo- i krótkookresowych, a także przyjęciem zadań z zakresu wszystkich sektorów ochrony środowiska.

W dokumencie sformułowano nadrzędny cel dla powiatu: **„Osiągnięcie trwałego rozwoju Powiatu Wołomińskiego i zwiększenie jego atrakcyjności poprzez poprawę środowiska przyrodniczego i rozwój infrastruktury technicznej”** oraz wyznaczono w oparciu o diagnozę stanu środowiska dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu. Jako zadania priorytetowe przyjęto następujące zagadnienia:

1. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
2. Osiągnięcie wymaganych standardów dla jakości powietrza.
3. Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.
4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej ochrony środowiska.
5. Poprawa środowiska przyrodniczego poprzez zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych i kompleksów leśnych.
6. Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa powiatu.
7. Kompleksowa gospodarka odpadami.

Cele i zadania w zakresie gospodarki odpadami zostały przedstawione w odrębnym dokumencie: „Aktualizacja Planu gospodarki odpadami dla powiatu wołomińskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015” przyjętego uchwałą Nr XVII-118/08 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 28 marca 2008 roku (załącznik 2 do uchwały).

2.1.3.4 Zintegrowany Program Edukacji Ekologicznej dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2009-2011 z perspektywą do 2015

Zintegrowany Program Edukacji Ekologicznej.... przedstawia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne edukacji ekologicznej w powiecie, wyzwania edukacji ekologicznej Powiatu Wołomińskiego, cele i priorytetowe działania edukacji ekologicznej w powiecie, harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji Programu na lata 2009-2011 oraz strategię działań długookresowych edukacji ekologicznej do roku 2015.

Zintegrowany Program definiuje cele długoterminowe do 2015 roku jako osiągnięcie:

- wysokiego poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa powiatu,
- proekologicznych postaw mieszkańców powiatu, w tym odpowiedzialności za zrównoważony rozwój.

Celami krótkoterminowymi do 2011 roku jest osiągnięcie:

- wyższej świadomości dzieci i młodzieży dla zrównoważonego rozwoju,
- wyższej świadomości dorosłych dla zrównoważonego rozwoju,
- większej aktywności społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju.

Priorytety edukacji ekologicznej dla zrównoważonego rozwoju to:

- osiągnięcie lepszej jakości powietrza, wód powierzchniowych i podziemnych,
- ochrona przyrody i krajobrazu,

- oszczędne gospodarowanie zasobami środowiska (woda, surowce naturalne, powierzchnia ziemi, lasy),
- racjonalna gospodarka odpadami,
- racjonalne gospodarowanie energią,
- ograniczenie uciążliwości fizycznych,
- zapobieganie poważnym awariom,
- przeciwdziałanie zagrożeniom globalnym (zmianom klimatycznym, zanikaniu warstwy ozonowej),
- lepsze zarządzanie środowiskiem.

Warunkiem niezbędnym do osiągnięcia celów zawartych w *Zintegrowanym Programie...* jest uczestnictwo w jego realizacji wszystkich mieszkańców powiatu, a jednym z priorytetów Programu jest prowadzenie edukacji ekologicznej mieszkańców.

Działania, przedstawione w *Zintegrowanym Programie...* w zakresie edukacji ekologicznej obejmują:

- sferę edukacji formalnej, stymulującej świadomy udział uczących się w zadaniach związanych ochroną środowiska,
- sferę kształtowania świadomości społeczeństwa przez różne instytucje, organy administracji publicznej, organizacje pozarządowe,
- sferę szkoleń kierowanych do określonych grup zawodowych, społecznych,
- sferę informacyjną, promocyjną, koordynacyjną w zakresie edukacji ekologicznej powiatu wołomińskiego.

2.2 Uwarunkowania wewnętrzne wynikające z istniejących dokumentów i opracowań dla gminy Wołomin

2.2.1 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Wołomin

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest dokumentem określającym kierunki polityki przestrzennej miasta i gminy. *Studium* nie jest aktem prawa miejscowego, nie może być podstawą do wydania decyzji administracyjnej. Jest jednak zobowiązaniem władzy lokalnej do działań zgodnie z wyznaczonymi kierunkami. Zapisy *Studium* przyjęte są jako podstawa do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Studium dla miasta i gminy Wołomin przyjęła Rada Miejska w Wołominie w dniu 29 sierpnia 2002 r. uchwałą Nr XL-75/2002. Dokument wytycza kierunki rozwoju w następujących obszarach:

- Ochrona lokalnych wartości zasobów środowiska przyrodniczego.
- Obszary rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy.
- Tereny zabudowane w tym tereny do rehabilitacji.
- Polityka zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy.
- Rozwój komunikacji.
- Rozwój infrastruktury technicznej: elektroenergetyka, gazownictwo, ciepłownictwo, zaopatrzenie w wodę, gospodarka ściekowa, wody deszczowe, odpady komunalne i przemysłowe, telekomunikacja, zaopatrzenie w energię ciepłą.

Podstawę planowania przestrzennego w gminie stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Według danych GUS w 2008 roku obowiązywało 28 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sporządzonych na podstawie *Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2003 r., Nr 80, poz. 717), obejmujących 58 ha powierzchni gminy. W fazie projektów było 18 planów obejmujących 7 ha powierzchni gminy.

Wg informacji z Urzędu Miejskiego w Wołominie na koniec 2010 r. było 17 uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin, w tym w przypadku 7 prace były intensywnie prowadzone. W pozostałych przypadkach należy m.in. przeprowadzić odpowiednie postępowania w celu wyłonienia wykonawców.

Aktualnie w trakcie opracowywania jest zmiana *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin* (w dalszej części dokumentu zwana projektem *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin*).

2.2.2 Aktualizacja strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Wołomin do 2020 roku

Aktualizacja Strategii Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Wołomin do 2020 roku została przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej w Wołominie Nr XXVI-8/2009 z dnia 29 stycznia 2009 roku.

W *Aktualizacji Strategii...* sformułowano misję rozwoju dla gminy: „**Zapewnienie jak najlepszego środowiska życia mieszkańcom oraz warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Umocnienie konkurencyjności i rangi Gminy Wołomin w otoczeniu w oparciu o aktywnych, przedsiębiorczych i wykształconych mieszkańców oraz bliskość Warszawy.**”

Dla realizacji misji rozwoju gminy wyznaczono następujące cele strategiczne dla 4 stref:

Cel I - strefa gospodarcza: Tworzenie jak najlepszych warunków do trwałego wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców i dalszego rozwoju gospodarczego.

Cel II - sfera społeczna: Stała poprawa warunków zamieszkiwania i wypoczynku mieszkańców oraz jakości świadczonych usług społecznych.

Cel III – sfera ekologiczna i przestrzenna: Osiągnięcie europejskich standardów stanu środowiska przyrodniczego oraz racjonalne zagospodarowanie przestrzenne gminy.

Cel IV – sfera infrastruktury przemysłowej: Zapewnienie sprawnych powiązań komunikacyjnych gminy z otoczeniem, w tym z Warszawą oraz rozbudowa i modernizacja wewnętrznego układu drogowego.

Realizacja założonych celów strategicznych nastąpi w wyniku realizacji wytyczonych celów operacyjnych i zadań realizacyjnych dla gminy Wołomin zapisanych w programie strategicznym. Zadania te zostały uwzględnione również w niniejszej *Aktualizacji Programu*.

2.2.3 Lokalny program rewitalizacji wydzielonej części miasta Wołomin na lata 2009-2015

Lokalny program rewitalizacji wydzielonej części miasta Wołomin na lata 2009-2015 został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej Nr XXVI-7/09 z dnia 29 stycznia 2009 r. oraz zmieniony Uchwałą Nr XXXI-100/09 z 3 września 2009 r. Jest to dokument strategiczny, spełniający formalne wymogi dla występowania o wsparcie Unii Europejskiej w ramach działań rewitalizacyjnych w miastach.

W ramach *Lokalnego programu...* do rewitalizacji wytypowano dwa obszary: ścisłe centrum miasta oraz osiedle Niepodległości. Obszar w centrum miasta wyznaczony jest przez ulice: Gdyńską, Głowackiego, Sikorskiego, 1 Maja do ul. Rejtana.

Celami przestrzennej rewitalizacji miasta są:

- Rewitalizacja obiektów mieszkalnych w mieście.
- Odnowienie historycznego wizerunku miasta.

- Poprawa funkcjonalności struktury ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych.
- Nadanie nowych funkcji obiektom, które te funkcje utraciły (np. stara elektrownia).
- Ochrona obiektów cennych architektonicznie.
- Modernizacja budynków użyteczności publicznej dla celów kulturalnych, edukacyjnych i integracyjnych dla społeczności lokalnej.
- Wspieranie prorozwojowych inwestycji wprowadzających nowe lub rozwijających istniejące funkcje turystyczne, kulturalne i społeczne.

3. Charakterystyka Gminy Wołomin

3.1 Położenie geograficzne i administracyjne

Gmina Wołomin położona jest w centralnej części województwa mazowieckiego, w powiecie wołomińskim. Gmina wchodzi w skład stale rozrastającej się aglomeracji warszawskiej i znajduje się w strefie bezpośrednich wpływów stolicy - odległość od centrum Wołomina do ścisłego centrum Warszawy wynosi ok. 20 km. Jednocześnie, Wołomin stanowi jeden z ważniejszych ośrodków we wschodniej części aglomeracji. Jest także stolicą powiatu wołomińskiego.

Najbliższe sąsiedztwo gminy Wołomin na północy stanowią gminy Radzymin i Klembów a od wschodu gmina Poświętne. Zachodnim sąsiadem jest gmina Kobyłka, natomiast na południu położona jest gmina Zielonka. Wszystkie z ww. gmin przynależą pod względem administracyjnym do powiatu wołomińskiego.

Rysunek 1 Położenie gminy Wołomin na tle innych jednostek administracyjnych

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Wołomin jest gminą miejsko – wiejską o powierzchni 6 166 ha, z której 1 724 ha zajęte jest przez będące siedzibą gminy miasto Wołomin (prawa miejskie uzyskane w 1919 r.), pozostałe 4 442 ha stanowią obszary wiejskie. Struktura osadnicza gminy obejmuje 15 sołectw (Czarna, Duczki, Helenów, Mostówka, Stare Grabie, Nowe Grabie, Lipinki, Stare Lipiny, Nowe Lipiny, Majdan, Leśniakowizna, Ossów, Turów, Zagościniec, Cięciwa) i 13 osiedli (Wołominek, Nafta, Sławek, Sosnówka, Centrum, Wileńska, Polna – Asnyka, Słoneczna - Kolonia Grudek, Partyzantów, Sławek – Nowa Wieś, Niepodległości, 1 Maja, Lipińsk).

Pod względem fizyczno – geograficznym, zgodnie z klasyfikacją J. Kondrackiego, obszar gminy Wołomin zlokalizowany jest w obrębie prowincji Nizin Mazowiecko – Podlaskich, w podprowincji

Nizin Środkowopolskich, w makroregionie Nizina Środkowomazowiecka i mezoregionie Równina Wołomińska.

3.2 Geomorfologia i ukształtowanie terenu

Gmina Wołomin położona jest w środkowo – wschodniej części Niziny Mazowieckiej, stanowiącej część Niżu Polskiego. Główną jednostką geomorfologiczną na charakteryzowanym obszarze jest równina denudacyjno – erozyjna nazywana Równiną Wołomińską.

Równina Wołomińska stanowi w przeważającej części starą zdenudowaną w warunkach peryglacialnych powierzchnię moreny dennej, przechodzącą w części północno – zachodniej i zachodniej w bardziej wyrównaną Równinę Radzyminską, a na krańcach południowo – wschodnich w strefę piaszczystych stożków napływowych. Równina od południowego wschodu graniczy z wysoczyzną polodowcową, która rozcięta jest dolinami rzecznyymi: Rządzy, Cienkiej, Osownicy i Boruczy. Od północnego zachodu Równina Wołomińska sąsiaduje z tarasami nadzalewowymi dolin rzek: Bugu i środkowej Wisły (tarasy radzyminski i otwocki).

Rzeźba terenu Równiny urozmaicona jest licznymi formami geomorfologicznymi – jej elementami są między innymi doliny rzeczne Bugu, Liwca, Osownicy, Rządzy, Cienkiej, Czarnej, Długiej i wielu mniejszych cieków wodnych. Rzeki te, wraz z ciągiem terenów podmokłych: torfowisk, bagien, oczek wodnych i stawów stanowią gęstą sieć hydrograficzną.

Główną formą pochodzenia denudacyjnego na terenie gminy Wołomin jest równina denudacyjna. Jest ona urozmaicona występującymi na jej powierzchni równinami piasków przewianych z wydrami, rozcinając ją dna dolin rzecznych oraz niewielkie dolinki denudacyjne i erozyjne. Zbudowana jest z eluwiów glin zwałowych, a jej powstanie związane jest z rozmywającą działalnością wód płynących w czasie recesji lądolodu stadiau mazowiecko - podlaskiego. Na omawianym terenie wznosi się ona od ok. 94 m w zagłębieniach do 111 m n.p.m. w wierzchołkach wydmy. Niewielki spadek terenu zaznacza się w kierunku zachodnim i zachodnio – północno - zachodnim.

W rzeźbie terenu Równiny Wołomińskiej zaznaczają się również wyraźnie wielokilometrowe ciągi wydmy, widoczne szczególnie w dolinie rzeki Długiej oraz wzdłuż granicy oddzielającej Równinę Wołomińską od tarasów Doliny Wisły. Są to wydmy łukowe i paraboliczne, w formie ciągów lub izolowanych pagórków, o orientacji wskazującej na przeważający udział wiatrów zachodnich w powstawaniu tych form, występują powszechnie na całym obszarze. Wydmy niejednokrotnie wznoszą się na wysokość 120 m n.p.m. Obecnie zostały one w przeważającej ilości unieruchomione poprzez zalesienie. Kształty wydmy są różne i zależą od ich wieku i materiału piaszczystego, który je buduje. Najstarsze to wydmy paraboliczne, z jednym ramieniem asymetrycznym wyraźnie wydłużonym. Najmłodsze przybierają kształt owalny.

U podnóża wydmy rozciągają się bagniska i torfowiska - torfowisko „Białe Błota”, torfowisko i las „Helenówka”, dolina rzeki Długiej i Czarnej, Olsy i łożowisko koło Leśniakowizny, a także śródpolne bagienko koło Helenowa. Najniżej położone tereny znajdują się w dolinach rzek.

Na terenie gminy spotykane są również formy pochodzenia antropogenicznego związane z działalnością człowieka. Do form antropogenicznych zalicza się wszelkie obszary zabudowane i przekształcone przez człowieka, głównie zabudowania miejscowości w obrębie terenu gminy, w tym również nasypy kolejowe.

3.3 Budowa geologiczna

Budowa geologiczna gminy Wołomin jest ściśle powiązana z jej położeniem w obrębie synklinorium brzeżnego, w południowo – wschodniej części niecki warszawskiej, która jest zbudowana z osadów paleozoicznych, mezozoicznych, trzeciorzędowych i czwartorzędowych. Do scharakteryzowania budowy geologicznej dokumentowanego obszaru posłużono się wynikami uzyskanymi z wierceń głębokich otworów zlokalizowanych poza granicami administracyjnymi gminy: Radzymin-1 i Okuniew – IG-1.

Kompleks paleozoiczny

Podłoże krystaliczne na charakteryzowanym obszarze występuje na głębokości około 4 080,0 m i tworzą je gnejsy oraz pegmatyty. Bezpośrednio na skałach podłoża krystalicznego zalegają osady kambriu reprezentowane przez piaskowce, mułowce i iłowce. Ich miąższość wynosi 600 m, a ich strop zalega na głębokości 3 480,0 m. Osady ordowiku wykształcone są w postaci margli, wapieni, dolomitów i iłowców i mają miąższość 80,0 m. W profilu osadów syluru dominują natomiast utwory ilaste z graptolitami o znacznej miąższości 1 140,0 m. Strop syluru jest zdenudowany, bezpośrednio na nim zalegają osady permu, a brak osadów dewońskich jest bezpośrednim następstwem ich usunięcia w wyniku erozji związanej z wynoszącymi ruchami fazy bretońskiej orogenezy waryscyjskiej. Osady karbonu najprawdopodobniej nie osadziły się. Osady permu to mułowce, piaskowce, anhydryty, sól kamienna, przy czym ich strop zalega najprawdopodobniej na głębokości około 2 700 m.

Kompleks mezozoiczny

Osady triasu reprezentowane są przez piaskowce, mułowce, iłowce i wapienie występujące od głębokości około 1 500 m. Nad nimi zalegają utwory jury reprezentowane przez wapienie, piaskowce, iłowce i mułowce, a ich strop występuje na głębokości 920,0 m. Utwory kredy wykształcone zostały jako kreda pisząca, wapienie margliste, piaskowce i mułowce, których strop występuje na głębokości 260 - 240 m.

Kompleks kenozoiczny

Na marglach kredowych nawierconych w otworze badawczym Radzymin – Mokre na głębokości 240 m p.p.t. występuje ciągła pokrywa osadów trzeciorzędu – oligocenu. Są to osady pochodzenia morskiego, klastyczne, z glaukonitem wykształcone jako piaski, które miejscami zawierają wkładki żwirów i konglomeratów, oraz jako mułki i ropy. Miąższość przewierconych osadów wynosi około 55 m. Strop opisywanych utworów występuje na rzędnych 80 – 130 m p.p.m. Powyżej w profilu występują piaski drobnoziarniste miocenu z lokalnymi przewarstwieniami węgla brunatnego, pyłów i ropy. W rejonie Wołomina miąższość tych utworów wynosi około 26 m. Na stosunkowo wyrównanym stropie miocenu zalegają osady plioceńskie wykształcone w postaci tzw. ropy pstrych. Powierzchnia osadów plioceńskich jest nierówna i rozpoznana na rzędnych od 20 do 40 m n.p.m.

Na powierzchni utworów trzeciorzędowych zalegają osady czwartorzędowe, spośród których najstarsze datowane są na zlodowacenie podlaskie (gliny zwałowe) i interglacjał kromerski (piaski i mułki rzeczne) i występują jedynie w zagłębieniach erozyjnych (np. w rejonie Jadwisina – powiat wołomiński, gmina Strachówka). Osady zlodowacenia południowopolskiego występują już na znacznie większych obszarach i wykształcone są w postaci dwóch poziomów glin zwałowych oraz rozdzielających te poziomy osadów zastoiskowych i piasków wodnolodowcowych. Różna miąższość opisanych osadów wynika z faktu mających miejsce podczas interglacjału mazowieckiego procesów erozyjnych.

Osady interglacjału mazowieckiego to utwory piaszczysto – żwirowe: piaski różnoziarniste, żwiry, piaski drobnoziarniste, rzadziej pylaste. Powstawały one w kilku cyklach sedymentacyjnych, o czym

świadczą nieciągłe warstewki mułków i ilów. W utworach tych rozpoznano także przewarstwienia glin zwałowych. Powyżej utworów interglacialnych występują osady zlodowacenia środkowopolskiego. Są to gliny zwałowe, ily zastoiskowe oraz piaski rzeczne i wodnolodowcowe. Największe powierzchnie zajmują ily warwowe zastoiska warszawskiego o średniej miąższości około 6 - 8 m. Utwory te odsłaniają się na powierzchni lub znajdują się pod niewielką pokrywą piasków młodszych. Gliny zwałowe rozpoznane na północ od Wołomina osiągają miąższość od 10 do 40 m.

W rejonie dolin rzecznych na powierzchni terenu występują piaski rzeczne odpowiadające wiekowo osadom tarasu otwockiego, falenickiego i praskiego doliny rzeki Wisły (zlodowacenie północnopolskie). Ich miąższość z reguły nie przekracza 10 m.

3.4 Warunki klimatyczne

Uwzględniając charakteryzowany komponent środowiska, cały teren gminy Wołomin położony jest w obrębie Środkowomazowieckiego (XVIII) regionu klimatycznego (A. Woś, 1995 r.), który obejmuje swoim zasięgiem środkową część Niziny Mazowieckiej oraz cały obszar Kotliny Warszawskiej.

Klimat regionu Środkowomazowieckiego cechuje się stosunkowo wysoką liczbą dni ciepłych i pochmurnych – średnio jest ich w roku około 63, przy czym bardzo często występują dni z pogodą bardzo ciepłą i jednocześnie pochmurną bez opadu, mniej jest natomiast – szczególnie w odniesieniu do obszarów sąsiednich – dni z pogodą przymrozkową bardzo chłodną oraz umiarkowanie zimną i jednocześnie pochmurną.

Średnia roczna temperatura powietrza na obszarze gminy Wołomin wynosi około 7,5°C – 7,8°C, natomiast średnie miesięczne temperatury osiągają wartość od -3,7°C w lutym do około 19°C w lipcu. Długość okresu wegetacyjnego (tj., w którym średnia temperatura powietrza przekracza 5°C) waha się w przedziale 210 – 220 dni.

Najmniejsze amplitudy dobowe i brak zalegania zimnego powietrza odnotowywane są na obszarze gminy położonym na wysoczyźnie moreny dennej, największe natomiast zarówno dobowe jak i roczne wahania temperatur występują w wilgotnych dolinach Czarnej i Długiej.

Roczna suma opadów atmosferycznych na charakteryzowanym obszarze nie przekracza 500 – 550 mm, przy czym zdecydowanie większy udział mają opady półroczna letniego. Liczba dni z opadem mieści się w przedziale 150 – 155. Natomiast czas utrzymywania się pokrywy śniegowej kształtuje się na poziomie 50 – 80 dni.

Przeważającym kierunkiem wiatrów na terenie gminy jest kierunek zachodni, nieco rzadziej północno – zachodni i wschodni. Najmniejszy udział mają wiatry północne i południowe. Średnia prędkość wiatrów odnotowywana na charakteryzowanym obszarze wynosi około 3 m/s. Lokalnie jednak można zaobserwować odstępstwa od tej reguły, co jest bezpośrednim następstwem m.in. zróżnicowanego ukształtowania terenu i form jego zagospodarowania. Sytuacja taka powoduje, że teren miasta cechuje się mało korzystnymi warunkami przewietrzania, bowiem główne korytarze napowietrzające ulokowane są na jego obrzeżach.

3.5 Demografia i procesy społeczne

Z informacji Urzędu Miejskiego w Wołominie wynika, że liczba ludności gminy Wołomin wg stanu na dzień 31.12.2010 r. kształtowała się na poziomie 49 841 osób, z czego 36 576 osób (73,4%)

zameldowanych było na stałe w mieście, a 13 265 osób (26,6%) na obszarze wiejskim gminy (tabela 1). Liczba kobiet w gminie przekraczała liczbę mężczyzn, przewaga ta wynosiła 111 do 100.

W stosunku do roku 2009 liczba mieszkańców charakteryzowanej jednostki administracyjnej wzrosła o 267 osób (90 mężczyzn i 177 kobiet), w tym w mieście o 47 osób a na obszarze wiejskim gminy o 220 osób.

Tabela 1 *Ludność gminy Wołomin (wg stałego miejsca zameldowania) z uwzględnieniem płci – stan na dzień 31.12.2010 r.*

Obszar gminy	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Ludność na 1km ²
	23 553	26 288	49 841	808
Miasto Wołomin	17 131	19 445	36 576	2 121
Obszar wiejski gminy	6 422	6 843	13 265	298

Źródło: Urząd Miejski w Wołominie

Analizując strukturę wieku mieszkańców gminy pod kątem wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego (tabela 2), stwierdzono, że w wieku produkcyjnym w 2010 roku znajdowało się ponad 64% mieszkańców omawianej jednostki administracyjnej. Najmniejszy odsetek stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym – 14,6% ogółu mieszkańców.

Tabela 2 *Ludność gminy Wołomin wg ekonomicznych grup wieku (stan na 31.12.2010 r.)*

Obszar	Liczba ludności ogółem	W wieku:		
		przedprodukcyjnym	produkcyjnym*	poprodukcyjnym
Gmina ogółem	49 841	10 485	32 071	7 285
Miasto Wołomin	36 576	7 258	23 556	5 762
Obszar wiejski	13 265	3 227	8 515	1 532

* dla kobiet: 19 – 60 lat, dla mężczyzn: 19 – 65 lat

Źródło: Urząd Miejski w Wołominie

Z kolei na podstawie danych demograficznych zawartych w tabeli 3, można zaobserwować zjawisko zwiększania się liczby mieszkańców gminy, spowodowane zarówno dodatnim saldem migracji jak i dodatnim przyrostem naturalnym.

Tabela 3 *Zestawienie danych demograficznych z zakresu migracji i ruchu naturalnego ludności na obszarze gminy Wołomin wg stanu na dzień 31.12.2010 r.*

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2010 r.
Ruch naturalny ludności	
Małżeństwa	324
Urodzenia żywe	1920
Zgony	1179
Migracje ludności na pobyt stały	
Zameldowania na pobyt stały	676
Zameldowania na pobyt czasowy powyżej 3 miesięcy	340
Zameldowania cudzoziemców (do 3 miesięcy i powyżej 3 miesięcy)	210
Wymeldowania z pobytu stałego	555

Źródło: Urząd Miejski w Wołominie

3.6 Sytuacja gospodarcza

Z informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych wynika, że wg stanu na dzień 31.12.2009 roku na terenie gminy Wołomin zarejestrowane były 5 944 podmioty gospodarki narodowej, z których ponad 98% stanowiły podmioty sektora prywatnego (tabela 4).

Pod względem liczby pracowników dominowały podmioty zatrudniające do 9 osób – było ich 5 676. Następną pod względem liczebności grupę stanowiły firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników (208 podmiotów) oraz od 50 do 249 pracowników (51 podmiotów). 7 podmiotów wykazało liczbę pracowników mieszczącą się w przedziale 250 – 999 osób, natomiast 2 podmioty zatrudniały powyżej 1 000 osób. Dominującą grupą były podmioty sekcji handlu i napraw.

Tabela 4 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w 2009 r.

Jednostki zarejestrowane wg sektorów własnościowych	Liczba podmiotów
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	5 944
Sektor publiczny - ogółem	104
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	78
spółki handlowe	5
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	1
Sektor prywatny - ogółem	5 840
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4 890
spółki handlowe	241
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	36
spółdzielnie	12
fundacje	12
stowarzyszenia i organizacje społeczne	75

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W analizowanym okresie czasu w rejestrze REGON pojawiły się 532 nowozarejestrowane podmioty (w tym 531 w sektorze prywatnym), natomiast 329 podmiotów zostało wyrejestrowanych, dając tym samym dodatni bilans w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy.

Lokalną przedsiębiorczość wspierają organizacje zrzeszające podmioty gospodarcze z różnych branż, takich jak: produkcja, handel, usługi, eksport, import itp. Do wspomnianych organizacji zaliczają się Wołomiński Klub Biznesu oraz Izba Gospodarcza Powiatu Wołomińskiego.

Rolnictwo na obszarze gminy nie stanowi funkcji dominującej, a raczej jest uzupełnieniem funkcji osadniczej. W 2010 r. (wrzesień-październik) na terenie gminy Wołomin przeprowadzony został Powszechny Spis Rolny. Aktualnie informacje w tym zakresie nie zostały jeszcze opublikowane, dlatego wykorzystano dostępne informacje z 2003 r. Z danych zawartych w „Podstawowych Informacjach ze Spisów Powszechnych dla Gminy miejsko – wiejskiej Wołomin” (GUS, 2003) wynika, że w gminie istnieje 1 166 gospodarstw rolnych (charakterystyka wg siedziby gospodarstwa) o powierzchni ogólnej 2 826,85 ha, w której to 2 467,01 ha zajmują użytki rolne.

W strukturze gospodarstw liczebnie i powierzchniowo dominują gospodarstwa o powierzchni mieszczącej się w przedziale 1 – 5 ha hektarów – stanowią one 59,8% ogólnej liczby wszystkich gospodarstw. Najmniej liczebną grupą są gospodarstwa, których powierzchnia jest większa niż 15 ha. Jest ich zaledwie 5 i zajmują one około 100 ha powierzchni gminy.

W strukturze zasiewów dominują zboża, spośród których najpowszechniej w gminie uprawiane jest żyto. Wśród pozostałych roślin znaczne powierzchnie przypadają na ziemniaki.

Zatrudnienie i bezrobocie

Uwzględniając dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie dotyczące rynku pracy, liczba zarejestrowanych bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12.2009 r. wynosiła w gminie Wołomin 2 274 osoby, z czego 476 osób posiadało prawo do zasiłku. W dniu 31.12.2010 roku liczba bezrobotnych osiągnęła poziom 2 403 osób, przy czym prawo do zasiłku posiadało tylko 415 osób. W ogólnej liczbie osób pozostających bez pracy mniej niż połowę - 43,6% - stanowiły kobiety (1 048 osób).

3.7 Analiza zagospodarowania przestrzennego gminy

Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin cechuje się dość dużą różnorodnością wynikającą zarówno z uwarunkowań środowiskowych (takich m.in. jak: geomorfologia, warunki klimatyczne czy też położenie w systemie obszarów chronionych), ale również administracyjnych (wśród których dość istotne znaczenie ma położenie w aglomeracji warszawskiej) czy też kulturowych. W konsekwencji, wyrazem tego zjawiska jest między innymi dość wyraźnie zaznaczony podział gminy na część miejską i wiejską lub, patrząc z perspektywy planowania przestrzennego, na tereny zabudowane, tereny otwarte oraz tereny infrastruktury technicznej i usług.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w projekcie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin (2010 r.)* w strukturze terenów zabudowanych występują następujące strefy funkcjonalno – przestrzenne:

- strefa śródmiejska,
- strefa miejska,
- strefa podmiejska,
- strefa mieszkaniowa ekstensywna – wiejska,
- strefa produkcyjno – usługowo – techniczna.

Natomiast na obszarze terenów otwartych można wyróżnić strefy:

- kompleksów leśnych,
- dolin rzecznych,
- torfowisk Białe Błota,
- urządzonych terenów otwartych,
- priorytetowej funkcji rolniczej.

Istnienie wszystkich ww. stref w sposób bezpośredni pozostaje w ścisłej korelacji ze strukturą użytkowania terenu, która wg danych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Wołominie przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5 Struktura użytkowania terenu wg stanu na dzień 22.02.2011 r.

OZNACZENIE UŻYTKU			POWIERZCHNIA [ha]		
			miasto	obszar wiejski	gmina ogółem
UŻYTKI ROLNE	grunty rolne		267,2493	1883,5640	2150,813
	sady		7,1583	18,8132	25,9715
	łąki trwałe		33,6732	656,9006	690,5738
	pastwiska trwałe		45,9331	495,9569	541,89
	rowy		4,3894	46,2284	50,6178
GRUNTY LEŚNE ORAZ ZADRZEWIONE I ZAKRZEWIONE	las		462,0489	480,9072	942,9561
	grunty zadrzewione i zakrzewione		21,0233	122,4669	143,4902
GRUNTY ZABUDOWANE I ZURBANIZOWANE	tereny mieszkaniowe		451,4356	376,7213	828,1569
	tereny przemysłowe		33,1352	44,2014	77,3366
	inne tereny zabudowane		105,9592	53,5000	159,4592
	zurbanizowane tereny niezabudowane		40,2565	24,8116	65,0681
	tereny rekreacyjno - wypoczynkowe		1,6542	0,5800	2,2342
	tereny komunikacyjne	drogi	179,3463	142,5352	321,8815
		tereny kolejowe	23,2281	27,3318	50,5599
NIEUŻYTKI			40,1281	46,9615	87,0896

OZNACZENIE UŻYTKU		POWIERZCHNIA [ha]		
		miasto	obszar wiejski	gmina ogółem
GRUNTY POD WODAMI	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	6,9139	17,6833	24,5972
	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	0	0,3300	0,3300
TERENY RÓŻNE		0,0446	3,7871	3,8317

Źródło: Urząd Miejski w Wołominie

Z danych zamieszczonych powyżej jednoznacznie wynika, że największy udział w strukturze użytkowania terenu na terenie gminy Wołomin mają użytki rolne – stanowią one około 56% całego obszaru charakteryzowanej jednostki administracyjnej. Kolejną pod względem zajmowanej powierzchni formą zagospodarowania terenu są grunty zabudowane i zurbanizowane, które obejmują swoim zasięgiem blisko 24,5% całego terenu gminy. Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione pokrywają około 17,5% powierzchni omawianej jednostki samorządowej, natomiast powierzchnia nieużytków, gruntów pod wodami i pozostałych terenów nie przekracza 2%.

Bliskie położenie gminy w stosunku do Warszawy i stosunkowo wysoki wskaźnik gęstości zaludnienia to czynniki, które mają wpływ na większy udział budownictwa wielorodzinnego i komunalnego w strukturze zabudowy w odniesieniu do innych gmin powiatu wołomińskiego (zwłaszcza tych położonych w jego wschodniej części). Na uwagę zasługuje fakt, że gmina Wołomin posiada najwyższy wskaźnik zamieszkania (wyrażony w % ludności) w zabudowie komunalnej spośród wszystkich gmin powiatu wołomińskiego.

W ostatnich latach na obszarze gminy zaznaczył się także silny rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne. Zjawisko to jest następstwem atrakcyjnych cen oferowanych działek budowlanych, bliskości stolicy i lokalnym rynkiem pracy. Obecnie gmina Wołomin w dalszym ciągu dysponuje dużymi zasobami gruntowymi z przeznaczeniem na budownictwo mieszkaniowe i mieszkaniowo-usługowe.

3.8 Infrastruktura techniczno – inżynierska gminy Wołomin

Zaopatrzenie w wodę

Stopień zaopatrzenia w wodę terenu miasta uznaje się za dobry. Z wodociągów korzysta obecnie (wg PWiK Sp. z o.o. w Wołominie) około 98% mieszkańców miasta oraz 52% mieszkańców wsi - stan na koniec 31.12.2010 r. Podstawowym źródłem zaopatrzenia gminy Wołomin w wodę do celów bytowo – gospodarczych są i w dalszym ciągu będą ujęcia wód czwartorzędowych. Woda pobierana jest z trzech ujęć głębinowych: „Graniczna”, „Lipińska” i „Grabie Stare”. Głównym ujęciem, współpracującym z najnowocześniejszą stacją uzdatniania, jest ujęcie „Graniczna” produkujące ok. 84% (stan na 31.12.2010 r.) dostarczanej przez PWiK Sp. z o.o. wody.

Produkcję wody z ujęć wód na terenie gminy w latach 2009-2010 przedstawia tabela 6.

Tabela 6 Produkcja wody (w m³) w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	Produkcja (m ³)		Wtłoczono (m ³)		Cele własne stacji (m ³)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
SUW Graniczna	2 284 392	2 139 654	2 201 333	2 078 779	83 059	60 875
SUW Lipińska	255 181	331 128	251 611	327 604	3 570	3 524
SUW Grabie Stare	91 573	89 731	88 609	87 472	2 964	2 259
Razem	2 631 146	2 560 513	2 541 553	2 493 855	89 593	66 658

źródło: PWiK Sp. z o.o. w Wołominie

Zużycie wody na jednego mieszkańca wynosiło w 2009 r. 28,1 m³, a na jednego odbiorcę - 33,5 m³.

Zbiorcze zestawienie informacji na temat infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodnej na terenie gminy Wołomin przedstawia tabela 7.

Tabela 7 Infrastruktura techniczna - sieć wodociągowa na obszarze gminy Wołomin w roku 2003 i 2009

Parametr	Jednostka	Rok	
		2003	2009
długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	km	138,8 ¹⁾	171,5 ²⁾
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	4 589 ²⁾	6 421 ²⁾
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	36 406 ¹⁾	42 372 ¹⁾
wodociągowa sieć rozdzielcza na 100 km ²	km	233,2 ¹⁾	265,8 ¹⁾

Źródło: ¹⁾ Bank Danych Lokalnych, GUS

²⁾ PWiK Sp. z o.o. w Wołominie

Stan gospodarki wodnej poprawił się istotnie w wyniku realizacji kompleksowego programu współfinansowanego ze środków Funduszu Spójności pt. „Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na terenie aglomeracji Wołomin – Kobyłka” z zadaniami dotyczącymi modernizacji oczyszczalni ścieków i rozbudowy kanalizacji.

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Na terenie gminy Wołomin rozwój sieci kanalizacyjnej był bardzo dynamiczny. Zbiorcze zestawienie informacji na temat infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki ściekowej na terenie gminy Wołomin przedstawia tabela 8.

Tabela 8 Infrastruktura techniczna - sieć kanalizacyjna na obszarze gminy Wołomin w roku 2003 i 2009

Parametr	Jednostka	Rok	
		2003	2009
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	73,5 ¹⁾	87,7 ²⁾
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	4 161 ²⁾	3 644 ²⁾
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	28 309 ¹⁾	30 098 ¹⁾
kanalizacyjna sieć rozdzielcza na 100 km ²	km	123,5 ¹⁾	142,1 ¹⁾

Źródło: ¹⁾ Bank Danych Lokalnych, GUS

²⁾ PWiK Sp. z o.o. w Wołominie

W 2009 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Wołomin wynosiła 87,7 km, natomiast ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wynosiła 3 644 sztuk. W 2010 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Wołomin wynosiła 122,03 km, natomiast ilość połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania - 3 971 sztuk. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej szacowana była (w 2009 r.) na 30 098 osób, w tym w mieście Wołomin – 28 900 osób. Wskaźnik kanalizacyjnej sieci rozdzielczej na 100 km² wyniósł w 2009 roku 142,1 km.

Siecią kanalizacyjną odprowadzono w 2009 r. 1 366,6 dam³ ścieków.

W 2009 r. na terenie gminy funkcjonowały dwie oczyszczalnie ścieków, w tym oczyszczalnia ścieków miesjko-gminna „KRYM” oraz zakładowa oczyszczalnia ścieków „Stolarka Wołomin” S.A. Ścieki bytowo-gospodarcze z terenu gminy są odprowadzane do oczyszczalni ścieków KRYM. Łączna ilość ścieków przetłoczona i poddana biologicznemu oczyszczaniu na oczyszczalni w 2009 r. wyniosła 2 362 dam³, natomiast na oczyszczalni zakładowej 101 dam³.

Szacuje się, że ludność obsługiwana przez oczyszczalnię na terenie gminy wynosi 36 319 osób.

Zaopatrzenie w ciepło

Głównym producentem i dystrybutorem energii cieplnej na obszarze gminy Wołomin jest Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o. (ZEC Sp. z o.o.), który dysponuje centralną ciepłownią wyposażoną w 3 kotły: 2 miałowe (typu WR-25 o wymuszonym obiegu wody i parametrach znamionowych 150/70°C, o mocy cieplnej 29,075 MW każdy) i 1 gazowo – olejowy (typu KOG 6,0 z palnikiem gazowo – olejowym o znamionowych parametrach wody 150/70°C i mocy cieplnej 6,0 MW).

Wyprodukowana przez ZEC Sp. z o.o. energia cieplna jest dostarczana do odbiorców za pośrednictwem sieci ciepłowniczej o łącznej długości 36 882 m (z czego 30 123 m stanowi sieć nowoczesna preizolowana) (stan na dzień 31.12.2010 r.).

Z informacji zamieszczonych na stronie internetowej ZEC wynika również, że na koniec 2009 r. energia cieplna rozprowadzana była za pośrednictwem 431 węzłów cieplnych (z których 427 posiadało opomiarowanie i automatykę). Całkowita moc zamówiona przez odbiorców wyniosła 61,82 MW.

Zaopatrzenie w gaz

Za zaopatrzenie gminy Wołomin w gaz odpowiedzialna jest Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy Warszawa.

Zasilanie w gaz odbywa się za pośrednictwem gazociągu wysokiego ciśnienia $\varnothing$ 700 przebiegającego przez północną część charakteryzowanej jednostki administracyjnej, z którego gaz doprowadzany jest do stacji redukcyjno – pomiarowych I^o znajdujących się w miejscowościach:

- Grabie Stare - 25 000 m³/h;
- Ząbki - 25 000 m³/h (poza terenem Gminy Wołomin);
- Marki - 6 000 m³/h (poza terenem Gminy Wołomin);
- Wólka Radzyńska - 6 000 m³/h (poza terenem Gminy Wołomin);

oraz stacji redukcyjno – pomiarowych II° znajdujących się w Wołominie na Osiedlu Niepodległości oraz na terenie Huty (stacja Reja).

Na obszarze gminy Wołomin funkcjonuje gęsta sieć gazociągów rozdzielczych średnio- i niskoprężnych, przy czym większość budynków zaopatrywana jest w gaz z sieci gazociągów średnioprężnych o średnicach $\varnothing$ 40 – 150 mm, natomiast gazociąg niskoprężny zasila Osiedle Niepodległości oraz Hute.

Informacje dotyczące infrastruktury gazowej oraz zużycia gazu na terenie gminy Wołomin z uwzględnieniem podziału na część wiejską charakteryzowanej jednostki administracyjnej oraz na miasto przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9 Dane dotyczące zużycia gazu oraz długości sieci gazowej na obszarze gminy Wołomin

Parametr	jednostka	miasto	obszar wiejski gminy
		stan na 31.12.2009 r.	
długość czynnej sieci ogółem	m	108 277	75 277
długość czynnej sieci przesyłowej	m	5 850	0
długość czynnej sieci rozdzielczej	m	102 427	75 277
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	szt.	4 254	2 629
odbiorcy gazu	gosp. dom.	10 125	2 151

Parametr	jednostka	miasto	obszar wiejski gminy
		stan na 31.12.2009 r.	
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp. dom.	2 741	1 026
zużycie gazu	tys. m ³	8 427,6	2 684,4
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys. m ³	6 614,5	2 145,0
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	27 135	7 647

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Miasto i gmina Wołomin zasilane są w energię elektryczną z dwóch głównych punktów zasilania, którymi są stacje redukcyjne 110/15 kV, zwane GPZ-ami:

- RPZ 1 (WLM) – główny – przy ul. Piłsudskiego 61 w Wołominie,
- RPZ 2 (WOM) – przy ul. Duczkowskiej we wsi Lipiny Nowe.

Ze wymienionych stacji wyprowadzony jest szereg linii napowietrznych i kablowych, stanowiących miejską i gminną sieć średniego napięcia. W mieście funkcjonuje tylko jeden system średniego napięcia 15 kV. Sieć linii średniego napięcia jest spięta, jej odcinki wyprowadzane są poza gminę i zasilają sąsiednie miejscowości. W razie awarii możliwe jest podawanie prądu w kierunku Wołomina liniami średniego napięcia z poza terenu gminy.

Sieci - kablowe w centrum i na osiedlach mieszkaniowych oraz napowietrzne na przedmieściach - doprowadzają napięcie do stacji transformatorowych, w których następuje obniżenie jego wartości do 0,4 kV, która jest właściwa dla sieci konsumpcyjnej i oświetleniowej.

Stacje transformatorowe na terenie miasta są w wykonaniu prefabrykowanym, wolnostojące i wbudowane w obiekty kubaturowe lub napowietrzne. Na obrzeżach miasta i w części wiejskiej gminy są to obiekty słupowe. Łącznie na terenie charakteryzowanej jednostki administracyjnej ustawiono 217 stacji transformatorowych.

Opisana powyżej sieć energetyczna jest administrowana i eksploatowana przez Zakład Energetyczny Warszawa - Teren, Rejon Energetyczny Wołomin, Posterunek Energetyczny w Wołominie przy ul. Piłsudskiego 61.

Po północnych i północno-wschodnich obrzeżach gminy przebiega linia wysokiego napięcia 400 kV ze strefą izolacji sanitarnej o szerokości 100 m od osi linii, bez prawa do zabudowy.

Przez południową część gminy Wołomin projektowana jest linia WN 110 kV z powiązaniem do istniejącej linii 110 kV.

Transport i komunikacja

Na sieć drogową gminy Wołomin składają się drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Głównymi szlakami komunikacyjnymi są:

- droga wojewódzka nr 634 Warszawa - Tłuszcz,
- droga wojewódzka nr 635 Wołomin - Radzymin,
- droga wojewódzka nr 628.

Ogółem, układ drogowy składa się z 292,2 km dróg publicznych.

Poniżej, w tabeli 10, zestawiono dane na temat długości i kategorii dróg biegnących przez obszar charakteryzowanej jednostki administracyjnej z uwzględnieniem obszaru wiejskiego i miejskiego gminy.

Tabela 10 Kategorie i długość dróg przebiegających przez obszar gminy Wołomin

Rodzaj drogi	Miasto Wołomin	Gmina Wołomin	Gmina ogółem
	długość drogi w [km]		
drogi wojewódzkie	9,0	8,1	17,1
drogi powiatowe	12,3	31,7	44,0
drogi gminne	98,5	132,6	231,1
razem	119,8	172,4	292,2

Gmina Wołomin znajduje się na trasie magistrali kolejowej Warszawa – Białystok. W granicach gminy znajdują się 3 stacje kolejowe: Wołomin, Wołomin Słoneczna i Zagościniec, co umożliwia mieszkańcom i przybywającym gościom swobodne przemieszczanie się w którymś z wymienionych kierunków. Średni czas dojazdu pociągiem z Warszawy do Wołomina wynosi około 22 minuty. Częstotliwość kursowania pociągów na odcinku Warszawa - Wołomin wynosi 11 minut w szczycie przewozowym i 15 minut poza szczytem.

Transport publiczny na terenie gminy Wołomin realizowany jest przez przewoźników publicznych i prywatnych. Dość duża ilość połączeń realizowana przez wielu przewoźników traci na atrakcyjności wskutek odnotowywanego zwłaszcza w godzinach szczytu tłoku i wydłużającego się czasu podróży.

4. Analiza i ocena stanu aktualnego środowiska w poszczególnych jego komponentach

4.1 Wody powierzchniowe i podziemne

Wody powierzchniowe

Teren gminy Wołomin położony jest w obrębie zlewni II rzędu rzeki Narwi. Sieć hydrograficzną gminy tworzą cieki: Długa i Czarna oraz kanały i rowy melioracyjne, m.in. Biały Rów łączący rzekę Rządę i Czarną. Łączna długość rzek na terenie gminy Wołomin wynosi 17,85 kilometra, w tym uregulowane – 15,45 km.

Na terenie gminy znajdują się wody stojące - oczka wodne i stawy, zagłębienia bezodpływowe. Położone są tu także tereny podmokłe – torfowiska i bagna: Białe Błota i Helenówka.

W skład sieci hydrograficznej wchodzi również rowy melioracyjne, których długość na terenie gminy wynosi 98,401 km. Powierzchnia zmeliorowanych użytków zielonych wynosi 499 ha, a sieć drenarska obejmuje powierzchnię 226 ha.

W okresie roztopów i nawałnych opadów letnich, prawie co roku występują lokalne podtopienia łąk w dolinach rzek. Sytuacja taka miała miejsce m.in. na wiosnę 2010 r. Spływ powierzchniowy jest utrudniony przez powiększające się tereny zurbanizowane oraz przepusty mostowe o małym przekroju. Presja budowlana powoduje zawężanie dolin rzecznych (np. dolina Czarnej między Duczkami i Starymi Lipinami), co w latach z dużymi opadami może doprowadzić do zatopienia domów położonych najbliżej rzeki.

Jakość wód powierzchniowych

Badania jakości wód rzek Długiej (uważanej za jedną z najbardziej zanieczyszczonych rzek województwa mazowieckiego) i Czarnej wykonywane są od kilkunastu lat i każdorazowo wykazują duże zanieczyszczenie wód obu rzek.

Uwzględniając dostępne dane, należy podkreślić, że w latach 2008 – 2010 nie prowadzono badań mających na celu określenie jakości wód rzeki Czarnej, objęto nimi natomiast wody rzeki Długiej. W celu scharakteryzowania wód prowadzonych przez ten ciek, poniżej w tabelach 11. i 12. przedstawiono wyniki uzyskane w dwóch punktach pomiarowo - kontrolnych: w miejscowości Kobylak (wg WIOŚ gmina Zielonka) oraz w tabelach 13.-14. w miejscowości Ossów (powyżej ujścia cieku o nazwie Kanał z Wołomina, w granicach administracyjnych gminy Wołomin). Badania te wykonywane były przez WIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (punkt pomiarowo – kontrolny Kobylak) oraz na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie przez firmę zewnętrzną (punkt w Ossowie).

Pomimo, że punkt w miejscowości Kobylak położony jest poza granicami administracyjnymi gminy Wołomin, wyniki uzyskane podczas jego opróbowywania wskazują między innymi na zanieczyszczenia wprowadzane do rzeki Długiej z obszaru charakteryzowanej jednostki administracyjnej, stąd też umieszczone w niniejszym opracowaniu informacji o jakości wód w ww. punkcie pomiarowo – kontrolnym.

Interpretacja wyników badań nastąpiła według rozporządzenie Ministra Środowiska, z dnia 20 sierpnia 2008 r. w *sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych* (Dz. U. Nr 162, poz.1008). Dla elementów biologicznych w wodzie obowiązuje 5 klas jakości wody:

- Klasa I – bardzo dobry
- Klasa II – dobry
- Klasa III – umiarkowany
- Klasa IV – słaby
- Klasa V – zły

W zakresie parametrów charakteryzujących warunki tlenowe, zasolenie, zakwaszenie oraz warunki biogenne dla klas III, IV i V wartości granicznych nie ustalono.

Tabela 11 Wyniki uzyskane w 2008 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Kobylak - badania WIOŚ (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008)

Kod jednolitej części wód	Nazwa części wód	Silnie zmienione JCW	Sztuczne JCW	Typ ciek	Ocena			Substancje szczeg. szkodl.	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny wód
					Elementy						
					biologiczne	fizykochemiczne	hydromorfologiczne				
PLR 20001726718496	Długa od źródeł do Dopływu z Rembertowa	N	N	17	1	3	0	1	Umiark.	0	Zły

Źródło: WIOŚ, Warszawa

Tabela 12 Wyniki uzyskane w 2009 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Kobylak - badania WIOŚ (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008)

KLASYFIKACJA WSKAŹNIKÓW I ELEMENTÓW JAKOŚCI WÓD																
Elementy biologiczne			Elementy fizykochemiczne													
			1. Stan fizyczny	2. Warunki tlenowe			3. Zasolenie		4. Zakwaszenie	5. Substancje biogenne				Klasa Elementów fizykochemicznych (1-5)	Substancje szczególnie szkodliwe – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	STAN/ POTENCJAŁ EKOLOGICZNY
fitobentos	makrofity	Klasa Elementów biologicznych	temperatura	Tlen rozp.	BZT ₅	OWO	Przewodność w 20 ^o	Subst. rozp.	Odczyn pH	Azot amonowy	Azot Kiejdahla	Azot azotanowy	Fosfor ogólny			
III	II	III	I	II	psd.	psd.	I	I	I	II	psd.	II	II	psd.	psd.	umiarkowany
																dobry

Źródło: WIOŚ, Warszawa

Tabela 13 Wyniki uzyskane w 2009 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Ossów - powyżej ujścia Kanału z Wołomina - badania na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008))

Parametr	Jednostka miary	Wynik badania Sierpień 2009	Wynik badania Listopad 2009	Średnia	Klasa wody
Bakterie Salmonella	szt/1l	0	0	0	-
E. Coli	jtk/100ml	450	110	288	-
Bakterie grupy Coli	jtk/100ml	7800	1960	4880	-
Enterokoki	jtk/100ml	6	2	4	-
Tlen rozpuszczony	mg/l	8	13	10,5	I
Azot amonowy	mg/l	0,353	0,622	0,487	I
Azot azotanowy	mg/l	0,85	4,2	2,525	II
Azot ogólny	mg/l	2,5	5,3	3,9	I
Azot Kjeldahla	mg/l	1,96	4,74	3,35	<II
BZT ₅	mg/l	12,3	10,9	11,6	<II
Chlorki	mg/l	58,9	25,8	42,35	I
ChZT _{Cr}	mg/l	35,1	45,0	40,05	<II
Fosfor ogólny	mg/l	0,6	<0,5	0,55	<II
Magnez	mg/l	11,79	8,26	10,02	I
Ogólny węgiel org.	mg/l	35,3	32,8	34,05	<II
Odczyn pH	-	7,9	7,6	7,75	I
Przewodność w 20°C	μS/cm	506	406	456	I
Siarczany	mg/l	125	41,0	83	I
Substancje rozpuszczone	mg/l	436	327	381,5	I
Temperatura próbki	°C	18,2	5,6	11,9	I
Utlonialność	mg/l	34,56	11,06	22,81	<II
Wapń	mg/l	70,74	65,30	68,02	I
Zawiesina ogólna	mg/l	12,00	3,33	7,665	I

V

Tabela 14 Wyniki uzyskane w 2010 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Ossów - powyżej ujścia Kanału z Wołomina - badania na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008))

kolor zielony - klasa I, kolor żółty - klasa II, kolor czerwony - wartości powyżej wartości granicznej II klasy

Wskaźnik	Jednostka	I seria (sierpień 2010 r.)	II seria (październik 2010 r.)
temperatura	°C	20,30	12,10
zawiesina ogólna	mg/l	2,40	10,40
tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	9,87	10,20
BZT ₅	mg O ₂ /l	2,20	2,50
ChZT Mn	mg Mn/l	8,53	10,10
ogólny węgiel organiczny (OWO)	mg C/l	16,40	14,90
ChZT Cr	mg Cr/l	34,00	35,00
przewodność	μS/cm	761,00	487,00
substancje rozpuszczone	mg/l	415,00	174,00
siarczany	mg SO ₄ /l	59,40	43,10
chlorki	mg Cl/l	62,30	34,20
wapń	mg Ca/l	72,40	65,80
magnez	mg Mg/l	9,15	8,79
odczyn pH	-	8,02	7,85
azot amonowy	mg N _{NH4} /l	1,29	0,46
azot Kjeldahla	mg N/l	2,75	1,43

Wskaźnik	Jednostka	I seria (sierpień 2010 r.)	II seria (październik 2010 r.)
azot azotanowy	mg N _{NO3} /l	2,21	1,86
azot ogólny	mg N/l	5,00	3,29
fosfor ogólny	mg P/l	0,19	0,15

Wody rzeki Długiej badane przez WIOŚ w punkcie pomiarowo - kontrolnym Kobylak w 2009 roku zakwalifikowano jako dobre pod względem stanu chemicznego i jako umiarkowane pod względem stanu/ potencjału ekologicznego. Na podstawie ww. wskaźników dokonano ogólnej oceny jakości wód prowadzonych przez rzekę Długą uznając je za wody złej jakości. Ocena ta podyktowana była m.in. przekroczeniami następujących parametrów: azot amonowy, azot azotanowy oraz fosfor ogólny.

Z kolei w punkcie pomiarowo – kontrolnym w Ossowie (badania prowadzone również w 2009 r., na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie) zły stan ekologiczny wód spowodowany m.in. przekroczeniami w zakresie azotu Kiejdahla, BZT₅, ChZT_{Cr}, fosforu ogólnego, ogólnego węgla organicznego i utlenialności, był przyczyną zakwalifikowania wód Długiej jako wód złej jakości. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że jakość wody rzeki Długiej nie zmieniła się na przestrzeni kilkunastu lat. W dalszym ciągu jest to najbardziej zanieczyszczona rzeka powiatu wołomińskiego.

W 2009 roku przeprowadzono ocenę wód rzeki Długiej ujmowanych do celów zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia wykonano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. W punkcie pomiarowym Ossów powyżej ujścia Kanału z Wołomina wody rzeki Długiej zaklasyfikowano do kategorii A3 - wód wymagających wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego). Stwierdzono, że jakość wód rzeki Długiej nie odpowiadała wymaganiom, określonym dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. O negatywnej ocenie zdecydowały przede wszystkim wskaźniki: BZT₅, ogólny węgiel organiczny, formy azotu, utlenialność (ChZT_{Mn}).

W 2010 r. dokonano oceny wód rzeki Długiej w odniesieniu do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. nr 176, poz. 1455). Wyniki klasyfikacji przedstawia tabela 15.

Tabela 15 Ocena wód śródlądowych pod względem bytowania ryb łososiowatych i karpowatych w warunkach naturalnych dla zlewni rzeki Długiej

Wskaźnik	Jednostka	Wyniki z 2010 r. jakości rzeki Długiej w ppk Ossów powyżej ujścia Kanału z Wołomina	
		Seria pomiarowa I (sierpień 2010 r.)	Seria pomiarowa II (październik 2010 r.)
temperatura	°C	20,30	12,10
zawiesina ogólna	mg/l	2,40	10,40
tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	9,87	10,20
BZT ₅	mg O ₂ /l	2,20	2,50
odczyn pH	-	8,02	7,85
azot amonowy	mg N _{NH4} /l	1,29	0,46
fosfor ogólny	mg P/l	0,19	0,15

kolor zielony oznacza spełnienie warunków dla ryb łososiowatych wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych;

kolor czerwony oznacza wykroczenie poza standardy wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych.

Powyższe wyniki wskazują, że zlewnia rzeki Długiej jest obciążona zanieczyszczeniami w niektórych okresach czasu i może nie spełniać warunków dla bytowania ryb lub ewentualnie dla gatunków karpionatych.

W 2009 r. przeprowadzono ocenę wód rzeki Długiej w odniesieniu do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241 poz. 2093 z dnia 31 grudnia 2002 r.). Wyniki badań wody wykonano w punkcie pomiarowym w Ossowie powyżej ujścia Kanału z Wołomina. Stwierdzono, że w odniesieniu do ww. rozporządzenia wody rzeki Długiej są niezanieczyszczone.

W latach 2009-2010 dokonano oceny wód powierzchniowych rzeki Długiej w celu określenia zdolności wody jako kąpielisko. Wyniki jakości wód powierzchniowych porównano z wymaganiami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach (Dz. U. nr 183, poz. 1530). Ocena ma charakter wyłącznie poglądowy i dotyczy wyników badań uzyskanych w 2009 roku w zakresie wskaźników bakteriologicznych. Do wydania orzeczenia o przydatności wody do kąpiel w kąpielisku upoważniony jest Państwowy Inspektor Sanitarny. W punkcie pomiarowym w Ossowie powyżej ujścia Kanału z Wołomina wody rzeki Długiej zaklasyfikowano w 2009 r. jako przydatne do kąpiel, natomiast w 2010 jako nieprzydatne do kąpiel, za względu na obecność bakterii salmonelli. Wyniki badań z 2010 r. przedstawiono w tabeli 16.

Tabela 16 Wymagania jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach dla zlewni rzeki Długiej

Wskaźnik	Jednostka	Punkt pomiarowy w Ossowie powyżej ujścia Kanału z Wołomina
liczba bakterii grupy coli typu fekalnego	-	460
liczba bakterii grupy coli/100 ml	-	4 600
liczba paciorkowców kałowych (enterokoków)/100 ml	-	120
salmonella/1000 ml	-	obecne
zawiesina ogólna	mg/l	2,40
tlen rozpuszczony	mg O ₂ /l	9,87
BZT ₅	mg O ₂ /l	2,20
ChZT _{Mn}	mg Mn/l	8,53
odczyn pH	-	8,02
azot amonowy	mg N _{NH4} /l	1,29
azot azotanowy	mg N _{NO3} /l	2,21
azot ogólny	mg N/l	5,00
fosfor ogólny	mg P/l	0,19

kolor zielony oznacza spełnienie warunków pożądaných wg Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 16.10.2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda do kąpiel;

kolor pomarańczowy oznacza spełnienie warunków dopuszczalnych wg Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 16.10.2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda do kąpiel;

kolor czerwony oznacza nie spełnienie warunków dopuszczalnych wg Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 16.10.2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda do kąpiel;

Chemicznie czysta woda jest na torfowiskach, o czym świadczy obecność desmidie – glonów o dużych wymaganiach co do jakości wody.

Wody podziemne

Według podziału regionalnego zwykłych wód podziemnych Polski (B. Paczyński) obszar gminy Wołomin znajduje się w obrębie regionu mazowieckiego, podregionu środkowo – mazowieckiego, w rejonie międzyrzecza Wisły i Narwi. Na terenie gminy występują dwa użytkowe piętra wodonośne:

- czwartorzędowe – z trzema poziomami wodonośnymi,

- trzeciorzędowe – z dwoma poziomami wodonośnymi: poziomem mioceńskim i poziomem oligoceńskim.

Znaczenie użytkowe ma *czwartorzędowe piętro wodonośne*, które jest związane ze skłonem Kotliny Warszawskiej:

- pierwszy poziom wodonośny tego piętra występuje w utworach piaszczystych i piaszczysto – pylastych na głębokości 0,5 - 7,0 m. Jest to poziom o zwierciadle swobodnym, zasilany bezpośrednio z opadów atmosferycznych, a okresowo, przy wylewach rzek, także przez wody powierzchniowe. Zasobność charakteryzowanego poziomu jest mała i ulega znacznym wahaniom. Również głębokość do zwierciadła wody gruntowej podlega wahaniom sezonowym i wieloletnim.
- drugi poziom wodonośny charakteryzuje się występowaniem zwierciadła wody na głębokości 12 – 15 m. Poziom ten osiąga średnio 20 – 30 metrów miąższości, przy czym maksymalne miąższości osadów piaszczystych dochodzą do 40-50 m. Poziom ten jest powszechnie wykorzystywany i ma największe znaczenie użytkowe. Warstwą wodonośną w jego obrębie są zwykle piaski i piaski ze żwirem.
- trzeci poziom wodonośny występuje na głębokości około 40 – 50 metrów i jest przykryty dobrze rozwiniętymi warstwami glin zwałowych i osadów wodnolodowcowych. Poziom wodonośny o miąższości około 60 m tworzą utwory piaszczyste..

Trzeciorzędowe piętro wodonośne jest rzadko wykorzystywane:

- mioceński poziom wodonośny znajduje się na głębokości 100-160 m. Aktualnie nie jest prowadzona eksploatacja wód z tego poziomu.
- oligoceński poziom występuje na głębokości 170 – 216 m p.p.t. Charakteryzuje się zmienną miąższością: od 6,0 m do 25,5 m. Wykształcony jest w postaci piasków drobno- i średnioziarnistych z domieszką glaukonitu. Występujące w jego obrębie wody odznaczają się wysoką jakością.

Cały obszar gminy Wołomin stanowi Obszar Wysokiej Ochrony (OWO) wód podziemnych i jest częścią Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 222 „Doliny Środkowej Wisły”. Zasoby zbiornika mierzone są na 1000m³/d. Intensywna eksploatacja wód podziemnych, tak w Wołominie jak i sąsiednich miastach, doprowadziła do rozwinięcia się lejów depresji o promieniach dochodzących do 1 kilometra.

Wody podziemne w rejonie gminy Wołomin charakteryzują się średnim i wysokim stopniem zagrożenia, co wynika z budowy geologicznej terenu (brak ciągłości warstwy izolacyjnej lub jej mała miąższość) oraz dużą ilością źródeł zanieczyszczeń.

Jakość wód podziemnych ujmowanych przez Stacje Uzdatniania Wody oraz płynących w sieci wodociągowej jest systematycznie kontrolowana przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Wołominie oraz Laboratorium Badania Jakości Wody i Ścieków PWiK Sp. z o.o. Generalnie są to wody II klasy wymagające prostego uzdatniania w zakresie odżelazienia i odmanganiania.

Na terenach wiejskich gminy, szczególnie w rejonach nieskanalizowanych, jakość ujmowanych płytkich wód podziemnych jest prawdopodobnie zła.

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych

Na obszarze gminy występują przestrzenne, liniowe i punktowe ogniska zanieczyszczeń wód. Głównymi przyczynami zanieczyszczeń są:

- nieuregulowana gospodarka ściekowa,
- niedostateczny stopień skanalizowania obszarów wiejskich,
- niewystarczający stopień oczyszczania ścieków w istniejących w zlewniach rzek oczyszczalniach ścieków,

- brak oczyszczalni ścieków bytowo-gospodarczych na obszarach wiejskich,
- spływy powierzchniowe z łąk i pól, wymywanie nawozów,
- spływy z terenów zurbanizowanych i przemysłowych,
- spływy powierzchniowe z dróg,
- zrzuty ścieków z zakładów przemysłowych i usługowych,
- zanieczyszczenia powietrza przechodzące z opadami atmosferycznymi.

Najpoważniejszym zagrożeniem, które przez długi czas będzie oddziaływać na jakość wód powierzchniowych i podziemnych, jest niedostatecznie uregulowana gospodarka wodno – ściekowa. Szczególnym problemem są nieszczelne szamba, z których odbywa się infiltracja związków chemicznych do wód podziemnych. Z uwagi na rozwój sieci wodociągowej, część indywidualnych ujęć wód podziemnych jest obecnie nieczynna. Studnie, szczególnie kopane, nie zabezpieczone i nie zlikwidowane w odpowiedni sposób przyczyniają się do przenikania zanieczyszczeń do warstw wodonośnych. Na stan wód podziemnych wpływ mają także zanieczyszczone wody rzek Długiej i Czarnej, które są ciekami infiltrującymi, a także migracja substancji zanieczyszczających w rejonie tzw. „dzikich” wysypisk. Z punktowych ognisk zanieczyszczeń istotnym zagrożeniem cechują się ogólnodostępne stacje paliw.

Największym obszarem antropogenicznego oddziaływania na wody podziemne jest miasto Wołomin. Rozbudowana tam infrastruktura mieszkaniowo - przemysłowa stanowi istotne zagrożenie dla jakości wód podziemnych, tym bardziej, że na znacznych obszarach brak jest naturalnej pokrywy izolującej główny poziom wodonośny.

4.2 Powietrze atmosferyczne

Na obszarze gminy Wołomin nie istnieje zintegrowana sieć punktów pomiarowych, na podstawie której możliwe byłoby dokonanie oceny stanu jakości powietrza atmosferycznego tylko i wyłącznie dla charakteryzowanej jednostki administracyjnej. Należy jednak w tym miejscu zaznaczyć, że działające przy ul. Ogrodowej stanowisko pomiarowe jest źródłem cennych informacji na temat stężeń poszczególnych parametrów badanych przez WIOŚ w ramach prowadzonego przez ten podmiot monitoringu powietrza.

Jakość powietrza w 2009 roku

W celu określenia parametrów jakościowych powietrza na obszarze gminy Wołomin odniesiono się do wyników uzyskanych dla całej strefy (strefa powiat wołomiński), w obrębie której położona jest analizowana jednostka administracyjna i zamieszczonych w opublikowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie w marcu 2010 roku *Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2009*.

Zgodnie z art. 89 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska co roku dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w poszczególnych strefach, przy czym w rozumieniu ustawy, strefę stanowi bądź aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy bądź obszar jednego lub więcej powiatów położonych na obszarze tego samego województwa, niewchodzący w skład aglomeracji. Na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza układ oraz ilość stref została określona w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w *sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza* (Dz. U. z 2008 r., Nr 52, poz. 310). Według zapisów ww. rozporządzenia w województwie mazowieckim klasyfikację wykonuje się w 18 strefach a jedną z tych stref stanowi obszar powiatu wołomińskiego. Kryteriami do oceny rocznej są wartości dopuszczalne, docelowe oraz celu długoterminowego, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w *sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu* (Dz. U. z 2008 r., Nr 47, poz. 281).

Klasyfikację stref przeprowadza się oddzielnie dla dwóch grup kryteriów: ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ze względu na ochronę roślin, a otrzymane wyniki opisywane są w trzech klasach:

- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych;
- **klasa B** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;

przy czym:

- **poziom dopuszczalny** to standard jakości powietrza, określa on poziom substancji, który ma być osiągnięty w określonym terminie i który po tym terminie nie powinien być przekraczany;
- **poziom docelowy** to poziom, który ma być osiągnięty w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych; poziom ten określa się w celu zapobiegania lub ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość;
- **poziom celu długoterminowego** to poziom substancji, poniżej którego bezpośredni szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość jest mało prawdopodobny; poziom ten ma być osiągnięty w długim okresie czasu, z wyjątkiem sytuacji, gdy nie może być osiągnięty za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych.

Wyniki klasyfikacji dla strefy wołomińskiej w 2009 roku przedstawiono w tabelach 17 i 18.

Tabela 17 Klasyfikacja strefy powiat wołomiński z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia (dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne)

symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie					
dla obszaru strefy bez obszarów uzdrowisk		dla obszaru całej strefy			
SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	C ₆ H ₆	Pb	CO
A	A	C	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2009. WIOŚ, Warszawa

Tabela 18 Klasyfikacja strefy powiat wołomiński z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia (dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe)

symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie			
arsen w pyłe PM ₁₀	nikiel w pyłe PM ₁₀	kadm w pyłe PM ₁₀	benzo(a)piren w pyłe PM ₁₀
A	A	A	C

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2009. WIOŚ, Warszawa

Poziom docelowy określono także dla ozonu, przy czym w odniesieniu do przedmiotowego parametru obowiązuje tylko podział na dwie strefy (Aglomeracja Warszawska i strefa mazowiecka). Uzyskane wyniki (tabela 19) w strefie mazowieckiej (w obrębie której znajduje się gmina Wołomin) spowodowały, że została ona zakwalifikowana do klasy A (poziom docelowy) i C (poziom celu długoterminowego).

Tabela 19 Klasyfikacja strefy powiat wołomiński z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin (dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne)

symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie	
SO ₂	NO _x
A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2009. WIOŚ, Warszawa

Analogicznie jak w przypadku kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia, dla kryteriów dotyczących ochrony roślin, poziomy docelowe i poziomy celu długoterminowego dotyczyły tylko ozonu. Analizując wyniki uzyskane pod kątem określonych poziomów docelowych, strefa mazowiecka została umiejscowiona w klasie A, natomiast w odniesieniu do zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego – do klasy C.

Z badań przeprowadzonych i opublikowanych w ramach *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2009*, wynika jednoznacznie, że strefa powiat wołomiński wymaga sporządzenia programu ochrony powietrza wg kryteriów dla ochrony zdrowia dla zanieczyszczeń, dla których określone są poziomy docelowe, ze względu na odnotowane przekroczenie benzo(a)pienu (czas uśredniania – rok) oraz dla zanieczyszczeń, dla których określone są poziomy dopuszczalne, ze względu na przekroczenia stężeń PM10 (czas uśredniania – 24h). Przekroczenia te odnotowano w Wołominie (stanowisko przy ul. Ogrodowej) i Tuszczu.

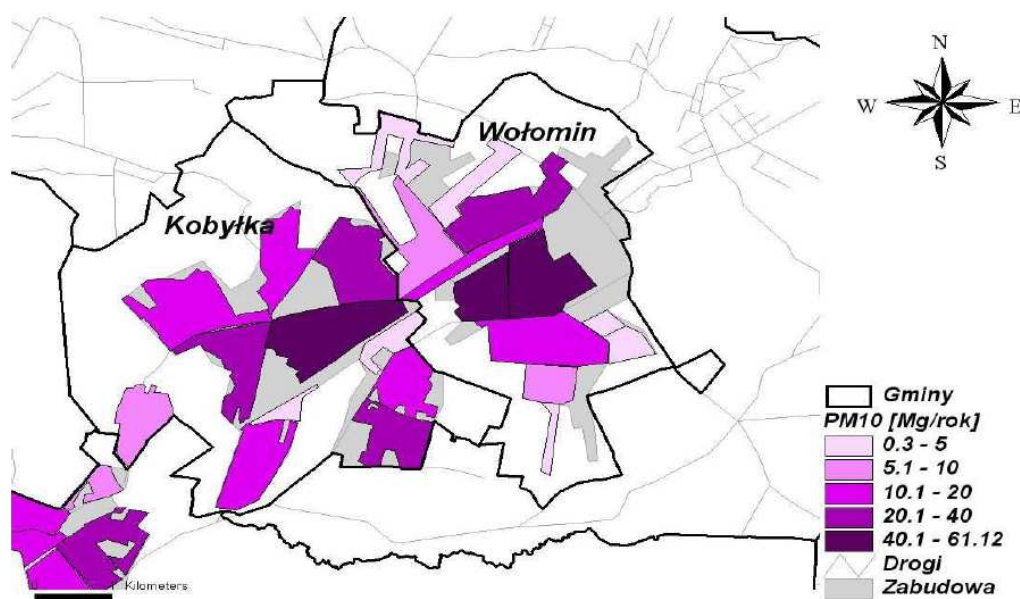
Odnotowane przekroczenie poziomu docelowego dla ozonu wg kryterium ochrony zdrowia spowodowało konieczność opracowania programu ochrony powietrza również dla całej strefy mazowieckiej.

Jednocześnie należy w tym miejscu podkreślić, że ww. dokument dla charakteryzowanej strefy w momencie publikowania *Rocznej oceny jakości powietrza...* już obowiązywał. Był to *Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński* przyjęty Uchwałą Nr 169/09 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 12 października 2009 roku. Utworzono go w związku ze stwierdzanymi od 2006 roku przekroczeniami poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 przyjmując jednocześnie, że sformułowany w nim cel dotyczący osiągnięcia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 ma zostać zrealizowany do dnia 11 czerwca 2011 roku.

W ramach przeprowadzonych na potrzeby ww. dokumentu badań analizowano stężenia pyłu zawieszonego PM10 w kontekście emisji napływowej, emisji z terenu powiatu wołomińskiego oraz emisji całkowitej.

Otrzymane wyniki pozwoliły na przeprowadzenie modelowania rozkładów stężeń pyłu zawieszonego PM10, które wskazało istnienie dwóch obszarów z przekroczonymi poziomami dopuszczalnymi tego parametru. Jednym z nich był teren miast Wołomina i Kobyłki, przy czym w odniesieniu do Wołomina obszar ten obejmował swoim zasięgiem niemal cały teren zabudowany tej jednostki administracyjnej z wyjątkiem osiedli Wołomin Las, Helenówka i Lipiny Kąty.

Analizując rodzaje emisji pochodzącej wyłącznie z obszaru miasta, w *Programie...* wykazano, że procentowy udział emisji powierzchniowej w całości zinwentaryzowanej emisji pyłu zawieszonego PM10 w 2006 roku wynosił 75,5% (rozkład emisji powierzchniowej pyłu zawieszonego PM10 w Wołominie i Kobyłce w 2006 przedstawiono na poniższym rysunku). Pozostałe udziały wynoszące 17,8% i 6,5% dotyczyły odpowiednio emisji punktowej i emisji liniowej.

Rysunek 2 Emisja powierzchniowa pyłu zawieszonego PM10 w Wołominie i Kobyłce w 2006 r.
Źródło: Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński, 2009 r.

Z kolei odnosząc się do emisji napływowej, należy podkreślić, że pomimo iż na terenie powiatu wołomińskiego najwyższe wartości stężeń pyłu zawieszonego PM10 spowodowane emisją napływową pochodzą z emitorów zlokalizowanych poza obszarem województwa mazowieckiego to ich najwyższe stężenia występują w południowej części powiatu, m.in. w okolicach Wołomina (ale też Kobyłki i Zielonki).

Na podstawie wnikliwej analizy stanu aktualnego w treści *Programu ochrony powietrza...* określone zostały również podstawowe kierunki działań mających na celu przywrócenie poziomów dopuszczalnych pyłu PM10 oraz przedstawiono zakres działań naprawczych niezbędnych do przywracania poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 wraz z terminami ich realizacji, kosztami i źródłami finansowania.

W odniesieniu do gminy Wołomin w sposób bezpośredni sformułowano działanie dotyczące obniżenia emisji powierzchniowej w centrum Wołomina polegające na wymianie pieców węglowych (ogrzewających ówczesnie w sposób indywidualny powierzchnię około 52 800 m²) na paliwo ekologiczne. Koszt realizacji zadania oszacowano na 10 868 000 PLN wskazując jako źródła finansowania środki własne miasta i właścicieli budynków, WFOŚiGW, NFOŚiGW oraz RPO.

Pomimo podejmowanych działań mających na celu ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 na obszarze strefy powiat wołomiński, z informacji WIOŚ wynika, że w okresie od 1.01.2010 r. do 30.04.2010 r. dla pyłu PM10 (stężenia 24-godzinne S24, dopuszczalna częstość przekraczania poziomu dopuszczalnego w roku – 35 razy) na stanowisku pomiarowym w Wołominie przy ul. Ogrodowej zanotowano przekroczenie normy dobowej dla pyłu PM10 36 razy.

Jakość powietrza w 2010 roku

W dniu 30 marca 2011 r. WIOŚ w Warszawie opublikował na swojej stronie internetowej *Roczną ocenę jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2010*. Zgodnie z informacjami zamieszczonymi we wstępie dokumentu, ocena jakości powietrza za 2010 r. została wykonana w nowym układzie stref (4 strefy w województwie mazowieckim: aglomeracja warszawska, miasto Radom, miasto Płock i strefa mazowiecka), zgodnie z zaleceniem Ministerstwa Środowiska oraz

wytycznymi opracowanymi na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie (*Wytyczne do rocznej oceny jakości powietrza w strefach wykonanej wg zasad określonych w art.89 ustawy – Prawo ochrony środowiska z uwzględnieniem wymogów dyrektywy 2008/50/WE i dyrektywy 2004/107/WE*). W świetle powyższego gmina Wołomin począwszy od roku 2010 jest klasyfikowana w strefie mazowieckiej (PL1404).

Podstawą klasyfikacji stref w rocznej ocenie jakości powietrza przeprowadzonej w 2010 roku były wartości poziomów: dopuszczalnego, dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji (PM2.5), docelowego i celu długoterminowego określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r., Nr 47, poz. 281) oraz w dyrektywie 2008/50/WE – CAFE i definiowane w następujący sposób:

- **poziom dopuszczalny** – (odpowiednik w dyrektywie: wartość dopuszczalna) oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekroczony;
- **poziom docelowy** – (odpowiednik w dyrektywie: wartość docelowa) oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie;
- **poziom krytyczny** - oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, po przekroczeniu którego mogą wystąpić bezpośrednie niepożądane skutki w odniesieniu do niektórych receptorów, takich jak drzewa, inne rośliny lub ekosystemy naturalne, jednak nie w odniesieniu do człowieka;
- **poziom celu długoterminowego** – (odpowiednik w dyrektywie: cel długoterminowy) oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska;
- **margines tolerancji** – oznacza procentowo określoną część poziomu dopuszczalnego, o którą poziom ten może zostać przekroczony, zgodnie z warunkami ustanowionymi w Dyrektywie 2008/50/WE.

Ocena jakości powietrza w 2010 roku według kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia przeprowadzona została w 4 strefach województwa dla następujących parametrów: benzen C₆H₆, dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla CO, ozon O₃, pył zawieszony PM2.5, pył zawieszony PM10, arsen w pyle As (PM10), kadm w pyle Cd (PM10), nikiel w pyle Ni (PM10), ołów w pyle Pb (PM10), benzo(a)piren w pyle B(a)P(PM10). Natomiast ocenę według kryteriów określonych w celu ochrony roślin przeprowadzono w 1 strefie (mazowieckiej) dla: dwutlenku siarki SO₂, tlenków azotu NO_x i ozonu O₃ określonego współczynnikiem AOT40.

W wyniku prowadzonych pomiarów, w zależności od analizy stężeń poszczególnych parametrów w danej strefie możliwe było wydzielenie następujących klas stref:

- **klasa C** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe,
- **klasa B** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji,
- **klasa A** – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;

oraz dla ozonu:

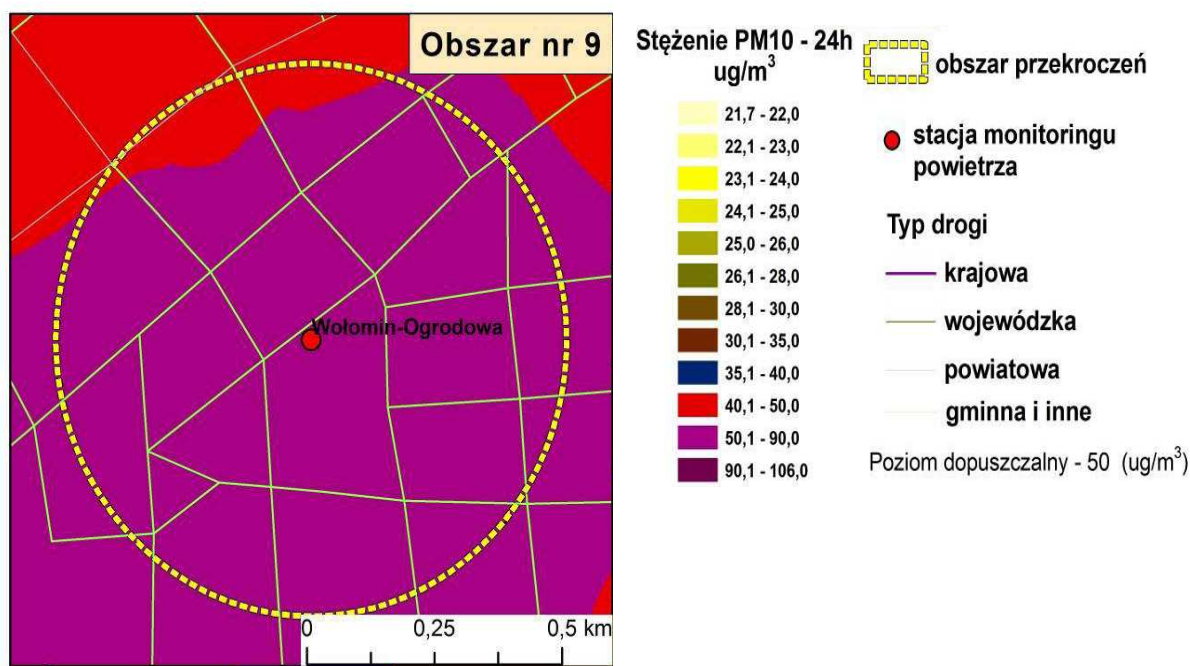
- **klasa D1** – stężenia ozonu nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** – stężenia ozonu przekraczają poziom celu długoterminowego.

W świetle powyższego, wyniki pomiarów przeprowadzonych z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (zarówno wg norm krajowych jak i UE) uzyskane w 2010 roku dla strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń mieściły się:

- w klasie A (SO_2 , NO_2 , CO, benzen, arsen w pyłe As (PM10), kadm w pyłe Cd (PM10), nikiel w pyłe Ni (PM10), ołów w pyłe Pb (PM10), ozon (wg poziomu docelowego)),
- w klasie B (pył PM2.5),
- w klasie C (pył PM10, benzo(a)piren w pyłe PM10).

Odnosząc się natomiast do klasyfikacji stref na podstawie kryteriów dotyczących ochrony roślin (należy zaznaczyć, że nie obejmuje ona obszarów miast, a więc aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. mieszkańców, miast o liczbie powyżej 100 tys. mieszkańców, jak również mniejszych miast znajdujących się w strefie zdefiniowanej jako pozostały obszar województwa, czyli w przypadku województwa mazowieckiego – w strefie mazowieckiej) strefa mazowiecka ze względu na każdy badany parametr (SO_2 , NO_x i O_3 (wg poziomu docelowego)) została zaliczona do klasy A, natomiast uwzględniając dla ozonu poziom celu długoterminowego – do klasy D2.

Prowadzone w 2010 roku badania, których wyniki przytoczono powyżej, pozwoliły na wskazanie w obrębie województwa stref, w których należy podjąć określone działania mające na celu przywrócenie na danym obszarze obowiązujących standardów jakości powietrza. Analogicznie jak w roku 2009 jedną z takich stref był obszar miasta Wołomina, a podstawą jego zakwalifikowania do klasy C były przekroczenia stężeń pyłu PM10 uśredniane w skali doby (liczba przekroczeń wynosiła 62).

Rysunek 3 Obszar przekroczeń pyłu zawieszonego PM10-24h na terenie gminy Wołomin

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za 2010 rok.

Z przedstawionych powyżej wyników badań prowadzonych przez WIOŚ w Warszawie jednoznacznie wynika, że zarówno w roku 2009 jak i 2010, problemem w zakresie jakości powietrza na terenie gminy Wołomin były ponadnormatywne stężenia pyłu zawieszonego. Pomimo podejmowanych działań, w dalszym ciągu nie udało się ograniczyć emisji opisywanego zanieczyszczenia.

4.3 Hałas

Hałas stanowi jedno ze źródeł zanieczyszczenia środowiska, wzrastające w ostatnich latach w związku z rozwojem, głównie komunikacji. Odczuwany jest przez mieszkańców jako jeden z najbardziej uciążliwych czynników wpływających ujemnie na środowisko i samopoczucie.

Do głównych źródeł akustycznych zaburzeń środowiska na terenie gminy Wołomin należą:

- hałas komunikacyjny pochodzący od środków transportu,
- hałas przemysłowy (związany z zakładami produkcyjnymi, usługowymi, rzemieślniczymi, terenami budowy).

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny na terenie gminy wiąże się głównie z transportem samochodowym w niewielkim stopniu kolejowym. O poziomie hałasu komunikacyjnego decyduje kilka czynników: natężenie ruchu pojazdów, udział pojazdów ciężarowych, prędkość pojazdów, stan techniczny pojazdów, płynność ruchu, stan nawierzchni dróg, położenie dróg, ich parametry, ukształtowanie powierzchni terenu, przez który przebiega droga, rodzaj sąsiadującej z drogą zabudowy oraz odległość zabudowy od drogi.

Na terenie gminy ogólna długość dróg wynosi 292,2 km, w tym drogi wojewódzkie – 17,1 km, drogi powiatowe – 44 km, a drogi gminne – 231,1 km. Istniejąca konfiguracja układów komunikacyjnych gminy nie jest zbyt korzystna, ze względu na to, że duże natężenie ruchu występuje w centralnej części miasta Wołomin (Al. Armii Krajowej oraz ul. Sasina (w tym przejazd przez tory kolejowe), ul. Przejazd i ul. Fieldorfa oraz ul. 1-go Maja. Zwiększony ruch na tych ulicach miasta powoduje znaczne pogorszenie się klimatu akustycznego.

Wg danych WIOŚ oraz informacji z Urzędu Miejskiego na terenie gminy Wołomin nie były wykonywane żadne pomiary natężenia hałasu komunikacyjnego. Natomiast prowadzone były pomiary wielkości ruchu w obu kierunkach na drogach wojewódzkich: Nr 634 relacji Zielonka – Wołomin oraz Nr 635 relacji Wołomin-Radzymin na podstawie Generalnych Pomiarów Ruchu. Pomiary zostały przeprowadzone trzykrotnie tj. w: 1995 r., 2000 r. i 2005 r. i przedstawione w tabelach 20 - 21.

Tabela 20 Średni dobowy ruch (SDR) w 1995 i 2000 roku oraz prognoza dla roku 2015 na drogach wojewódzkich w obrębie miasta i gminy Wołomin

Lp.	Nr drogi	Odcinek	Nazwa ulicy	SDR 1995 pojazdy na dobę w obu kierunkach	SDR 2000 pojazdy na dobę w obu kierunkach	Miarodajny ruch godzinowy w 50-tej godzinie w obu kierunkach w 2000r.	Prognoza dla 2015 r. pojazdy na dobę w obu kierunkach	Prognoza dla 2015 r. pojazdy na godzinę w obu kierunkach
1.	634	Zielonka - Wołomin	1-go Maja	12 263	15 756	1 500	29 700	2 800
2.	634	Wołomin - przejście	1-go Maja	6 905	8 259	800	15 900	1 600
3.	634	Wołomin – Wólka Kozłowska	Szosa Jadowska	2 128	3 044	300	4 900	500
4.	635	Wołomin - Radzymin	Geodetów, Witosa	3 502	5 510	500	8 000	800

Źródło: "Ruch drogowy 1995" Transprojekt Warszawa, "Ruch drogowy 2000" Transprojekt Warszawa, "Prognoza ruchu na zamiejskiej sieci dróg krajowych do 1015 roku" Transprojekt Warszawa. Za: Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Wołomin na lata 2005-2011.

Tabela 21 Średni dobowy ruch (SDR) w 2005 roku na drogach wojewódzkich w obrębie miasta i gminy Wołomin

Nr drogi/ Odcinek	Motocykle	Samochody osobowe i mikrobuse	Samochody ciężarowe	Samochody ciężarowe bez przyczepy	Samochody ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze	Razem
634 Zielonka- Wołomin	33	14 124	1 262	450	104	217	0	16 199
635 Wołomin- Radzymin	23	340	340	173	104	58	6	5 771

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin (projekt), Wołomin, 2010 r.

Jak wynika z przeprowadzonych pomiarów, w ciągu 10 lat ruch na badanych drogach znacznie zwiększył się, i tak na drodze Nr 634 o ponad 30% a na drodze Nr 635 o ponad 60% w stosunku do roku 1995. Natomiast w stosunku do roku 2005 – na drodze Nr 634 o ok. 3% oraz na drodze 635 – o ok. 5%. W związku z powyższą analizą dotyczącą wzrastającej liczby pojazdów i zwiększającego się natężenia ich ruchu można przyjąć, że na terenie gminy w dalszym ciągu będzie się utrzymywać tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Przyczyną wzrostu uciążliwości jest również niezadowalająca często jakość nawierzchni dróg. Znajdująca się w pobliżu tych dróg zabudowa mieszkaniowa narażona jest na hałas znacznie przekraczający obowiązujące wartości dopuszczalne.

Natomiast na hałas kolejowy najbardziej narażeni są mieszkańcy zabudowy zlokalizowanej w rejonie linii PKP relacji Warszawa Rembertów – Kuźnica Białostocka, przebiegającej przez teren Wołomina, która prowadzi ruch pasażerski oraz towarowy.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy stanowi zagrożenie o charakterze lokalnym, punktowym występując głównie na terenach sąsiadujących z zakładami produkcyjnymi. Poziom hałas przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od parku maszynowego, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych, a także prowadzonych procesów technologicznych oraz funkcji urbanistycznej sąsiadujących z nim terenów. W celu ograniczenia występowania niekorzystnego oddziaływania hałasu przemysłowego w przypadku terenów, dla których nie został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, potencjalna uciążliwość akustyczna zakładów powinna być brana pod uwagę przy wydawaniu decyzji lokalizacyjnej.

Na terenie gminy Wołomin badania poziomu emitowanego hałasu przemysłowego zostały wykonane w 2010 r. na zlecenie Starostwa Powiatowego. Badania dotyczyły pomiaru emisji hałasu do środowiska zewnętrznego pochodzącego od firmy „BETI” Produkcja Wyrobów Garmazeryjnych Beata Szulkowska. Pomiary wykonywane były w porze nocnej w 2 punktach pomiarowych zlokalizowanych przy ul. Szarej 16 oraz Szarej 18. W wyniku przeprowadzonych pomiarów otrzymano następujące wyniki:

- ul. Szara 16 – wartość równoważnego poziomu dźwięku A, dla czasu odniesienia T, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{Aeq,T}$ wyniosła 39,4 dB;
- ul. Szara 18 – wartość równoważnego poziomu dźwięku A, dla czasu odniesienia T, wyrażonego wskaźnikiem hałasu $L_{Aeq,T}$ wyniosła 40 dB.

Wyniki te nie wykazały przekroczeń poziomu dopuszczalnego określonego w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasów w środowisku (Dz. U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826).

4.4 Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM) nazywamy emisję zaburzenia energetycznego wywołanego zmianą przyspieszenia jakichkolwiek ładunków elektrycznych np. przepływem prądu elektrycznego. Promieniowanie dzieli się na dwie grupy: jonizujące i niejonizujące. Z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia człowieka szczególną uwagę należy zwrócić na promieniowanie niejonizujące. Promieniowanie niejonizujące obejmuje pola elektromagnetyczne w zakresie od 0 do 300 GHz. Źródłem tego rodzaju pól są: linie energetyczne wysokiego napięcia, stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne, radiolokacyjne (m.in.: stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiowe, stacje telewizyjne), pracujące silniki elektryczne oraz instalacje przemysłowe, domowy sprzęt elektryczny i elektroniczny itp. Źródła pól elektromagnetycznych można podzielić na naturalne - występujące w przyrodzie i sztuczne - wytwarzane przez człowieka.

Na terenie gminy Wołomin źródłami pól elektromagnetycznych są:

- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia: 400 kV, 110 kV oraz stacje transformatorowe WN i SN,
- stacje przekątnikowe telefonii komórkowej i inne tego typu,
- sprzęt elektryczny i elektroniczny stosowany w gospodarstwach domowych.

Stacje nadawcze programów radiowych i telewizyjnych nie są zlokalizowane na terenie gminy.

Elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia oraz stacje transformatorowe

Przez obszar gminy przebiegają liczne napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, tworzące część krajowego systemu elektroenergetycznego następujących relacji:

- 400 kV - Miłosna-Mościska/Miłosna-Płock;
- 110 kV - RPZ Radzymin - RPZ 1 Wołomin;
- 110 kV - RPZ Pustelnik - RPZ 1 Wołomin;
- 110 kV - RPZ 1 – RPZ 2;
- 110 kV - RPZ 2 – RPZ Tłuszcz,

Zlokalizowane są również dwa główne punkty zasilania: RPZ 1 – stacja elektroenergetyczna 110/15 kV Wołomin oraz RPZ 1 – stacja elektroenergetyczna 110/15 kV we wsi Nowe Lipiny. Ponadto, na terenie gminy rozmieszczonych jest 217 stacji transformatorowych.

Stacje przekątnikowe telefonii komórkowej i inne tego typu

Najpoważniejszymi źródłami pól elektromagnetycznych są stacje bazowe telefonii komórkowej. Promieniowanie elektromagnetyczne generowane jest przez anteny stacji podczas ich pracy. Częstotliwość emitowanych pól wynosi maksymalnie 2100 GHz. Wykaz oraz parametry funkcjonujących oraz planowanych stacji bazowych na terenie gminy Wołomin przedstawione zostały w tabeli 22.

Tabela 22 Wykaz emitorów pól elektromagnetycznych funkcjonujących oraz planowanych na terenie gminy Wołomin

Lp.	Lokalizacja urządzenia	System	Operatorzy
1.	1 Maja 36	GSM900, GSM1800	PTK CENTERTEL Sp. z o.o.
2.	Armii Krajowej 110/112	GSM1800 UMTS2100 UMTS900 LTE1800	MOBYLAND P4 Sp. z o.o., POLKOMTEL S.A. AERO 2 Sp. z o.o. MOBYLAND
3.	Bartosza Głowackiego 17	GSM900, UMTS2100	PTC Sp. z o.o.
4.	Długa 110, dz. nr 514/1	GSM900	POLKOMTEL S.A.

5.	Duczki, Długa 60, dz. nr 365	GSM900, GSM1800 UMTS900 LTE1800	PTK CENTERTEL Sp. z o.o. AERO 2 Sp. z o.o. MOBYLAND
	Gdyńska 1/3, dz. nr 43	GSM900 GSM1800 UMTS2100 UMTS900 LTE1800	POLKOMTEL S.A. PTK CENTERTEL Sp. z o.o., MOBYLAND POLKOMTEL S.A. AERO 2 Sp. z o.o. MOBYLAND
6.	Kościelna 63	UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
7.	Legionów 115	UMTS2100	POLKOMTEL S.A.
8.	Lipińska 2	GSM900, UMTS2100	POLKOMTEL S.A.
9.	Nadarzyńska 7	GSM900	P4 Sp. z o.o.
10.	Piłsudskiego 44	UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
11.	Szara 5	UMTS2100	P4 Sp. z o.o.
12.	Szosa Jadowska 49, komin Zakładu Energetyki Ciepłej	GSM900, GSM1800 UMTS2100	POLKOMTEL S.A., PTC Sp. z o.o.
13.	Szosa Jadowska 56, teren Spółdzielni Rolniczej w Duczach	GSM900, GSM1800, UMTS2100	POLKOMTEL S.A.
14.	Teligi 1	GSM900 GSM1800	PTC Sp. z o.o, PTK CENTERTEL Sp. z o.o PTK CENTERTEL Sp. z o.o
15.	Wileńska 49	UMTS2100	P4 Sp. z o.o
16.	Wileńska 51	GSM900	P4 Sp. z o.o
17.	Wileńska 68A	GSM900, GSM1800, UMTS2100	POLKOMTEL S.A.
18.	Wołomińska 1/3	GSM900	PTK CENTERTEL Sp. z o.o
19.	Kobyłka, Adama Asnyka 20	GSM900, GSM1800 UMTS2100	PTC Sp. z o.o POLKOMTEL S.A., PTC Sp. z o.o
20.	Kobyłka, Nadarzyńska 7	GSM900, GSM1800 UMTS	PTK CENTERTEL Sp. z o.o , P4 Sp. z o.o
21.	Radzymin, Nowy Janków, Dz. nr 133/3	GSM900	POLKOMTEL S.A.

Źródło: Urząd Miejski w Wołominie, www.uke.gov.pl

Zgodnie z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych sposobów, Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883), użytkujący instalacje emitujące pole elektromagnetyczne zobowiązani są do wykonywania pomiarów pól elektromagnetycznych w otoczeniu tych instalacji bezpośrednio po ich uruchomieniu oraz każdorazowo w razie zmiany warunków pracy instalacji, o ile zmiany te mogą mieć wpływ na zmianę poziomów pól elektromagnetycznych, którego źródłem jest ta instalacja.

Ponadto na terenie gminy Wołomin lub przez teren gminy przebiega (wg danych UKE) 90 linii radiowych (systemów służby stałej typu punkt-punkt stosowanych do celów komunikacji bezprzewodowych) pracujące w paśmie 7-38 GHz, należących do operatorów wymienionych w tabeli poniżej, wykorzystywanych m. in. do połączenia stacji bazowych telefonii komórkowej z infrastrukturą operatorów lub do transmisji danych – sieć Internet, sieci wewnętrzne pomiędzy centralą i oddziałami (tabela 23).

Tabela 23 Wykaz linii radiowych przebiegających przez teren gminy

Operator	Liczba linii radiowych
AERO 2 Sp. z o.o.	6
Crowley Data Poland Sp. z o.o.	2
EXATEL S.A.	4

Operator	Liczba linii radiowych
GTS Energis Sp. z o.o.	4
Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa	2
Netia S.A.	14
P4 Sp. z o.o.	14
POLKOMTEL S.A.	16
Polska Telefonía Cyfrowa Sp. z o.o.	10
Polska Telefonía Komórkowa „Centertel” Sp. z o. o.	2
Powszechna Agencja Informacyjna S.A.	2
SFERIA S.A.	2
TP EmiTel Sp. z o.o.	12
Razem	90

Źródło: www.uke.gov.pl

Na obszarze Wołomina, w 2009 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wykonał pomiary poziomów pól elektromagnetycznych emitowanych do środowiska. Pomiary prowadzone były w punkcie pomiarowym przy ul. Legionów 1. Wyniki uzyskanych badań przedstawiono w tabeli 24.

Tabela 24 Wykaz pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego na terenie Wołomina

Współrzędne geograficzne punktu w stopniach		Data pomiaru	Czas pomiaru	Natężenie składowej elektrycznej pola V/m	
N	E			0,1-1 000 MHz	1-40 000 MHz
52,34627	21,24150	20.07.2009	10:40-12:40	1,16	1,16

Źródło: WIOŚ

W wyniku przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomów pól elektromagnetycznych tj. wartości 7 V/m, określonej w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych pól* (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883).

Nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych od liniowych źródeł promieniowania na terenie gminy. Należy jednak zaznaczyć, że linie wysokiego napięcia ograniczają wykorzystanie gospodarcze terenów położonych w rejonie ich przebiegu tj. dla linii 110 kV ograniczenia występują w pasach o szerokości 19 m od osi oraz 35 m od osi dla linii 400 kV.

4.5 Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Zarówno różnego rodzaju awarie infrastruktury technicznej jak również katastrofy wywołane przez siły natury mogą powodować bezpośrednie zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi oraz dla środowiska przyrodniczego powodując tym samym konieczność podejmowania szeregu różnorodnych działań mających na celu zapewnienie lokalnym społecznościom bezpieczeństwa.

Z punktu widzenia ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz ochrony środowiska, znacznie korzystniejszym rozwiązaniem jest zapobieganie wystąpieniu poważanej awarii i/ lub zagrożenia naturalnego niż minimalizowanie ich skutków.

Niemniej jednak prewencja wiąże się również z przewidywaniem skali i skutków potencjalnych zagrożeń oraz metod ich zwalczania.

Z informacji przekazanych przez Urząd Miejski w Wołominie, w tym z zapisów będących przedmiotem treści *Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego* (projekt, 2011), wynika, że na terenie

charakteryzowanej jednostki administracyjnej mogą wystąpić zarówno zdarzenia spowodowane działalnością człowieka, w tym określane mianem poważnej awarii, jak również, wskutek działania sił natury, mogą mieć miejsce sytuacje określane jako zagrożenia naturalne. Prawdopodobne jest również współwystąpienie zagrożeń wywołanych wskutek działalności ludzkiej i zagrożeń naturalnych, co będzie skutkowało zaistnieniem bezpośredniego powiązania pomiędzy tymi zdarzeniami.

Zagrożenia związane z działalnością człowieka

Awarie i poważne awarie

Na obszarze gminy Wołomin istnieje również ryzyko wystąpienia:

- awarii systemu elektroenergetycznego,
- awarii systemu dostaw paliw i dystrybucji gazu,
- awarii systemu łączności i teleinformatycznego,
- uwolnienia substancji radioaktywnej,
- uwolnienia toksycznych środków przemysłowych.

Spośród ww. najbardziej prawdopodobnym jest uwolnienie toksycznych środków przemysłowych, co może mieć miejsce podczas transportu niebezpiecznych substancji do zakładu, wystąpienia awarii urządzeń przemysłowych lub eksplozji zbiorników, cystern itp.

Na terenie charakteryzowanej jednostki administracyjnej mogą również wystąpić skażenia substancjami ropopochodnymi (benzyna, olej napędowy) oraz płynnym gazem propan – butan w przypadku awarii zbiorników stacjonarnych oraz przemieszczanych przez tereny gminy transportem samochodowym i kolejowym. Zagrożenia mogą wystąpić na drodze nr 634 oraz 635, a także na linii kolejowej nr 6 z Warszawy do Kuźnicy Białostockiej.

W następstwie potencjalnych awarii konieczna może okazać się ewakuacja ludności z terenu zagrożonego, stosowanie dużych ilości sorbentów do dezaktywacji skażenia, utworzenie na rzece zapór przeciwhemicznych czy nawet zamknięcie ujęć wody. Może także wystąpić konieczność zbierania rozlanego oleju napędowego oraz padłych, skażonych zwierząt, ptactwa i ryb.

Poważne awarie

Wśród zagrożeń związanych z przedostaniem się do środowiska toksycznych środków przemysłowych należy również uwzględnić zagrożenie poważnymi awariami.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) przez *poważną awarię* rozumie się „zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”.

Ww. ustawa definiuje również pojęcie *poważnej awarii przemysłowej* określając ją jako „*poważną awarię w zakładzie*”.

Jednocześnie przytoczony akt prawny do ochrony przed poważnymi awariami zobowiązuje zarówno prowadzących zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, jak i dokonujących przewozu substancji niebezpiecznych. Określa również obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową. Nie wskazuje natomiast kryteriów, na podstawie których możliwe byłoby określenie czy dany podmiot kwalifikuje się jako zakład o dużym bądź zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii.

Szczegółowe wytyczne w tej kwestii zawarte zostały w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2002 r., Nr 58, poz. 535) zmienionym rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 31 stycznia 2006 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2006 r., Nr 30, poz. 208).

Z informacji przekazanych przez Urząd Miejski w Wołominie oraz Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Wołominie wynika, że w świetle obowiązujących przepisów na terenie gminy Wołomin funkcjonuje tylko 1 zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Podmiotem tym jest firma DJ CHEMICALS POLAND S.A. z siedzibą przy ul. Łukasiewicza 11,a w Wołominie, na terenie której używane są niebezpieczne substancje toksyczne i utleniające.

Katastrofy komunikacyjne

Wypadki komunikacyjne samochodowe i kolejowe mogą mieć równocześnie charakter masowy i katastrofalny np. zdarzenie drogowe z udziałem wielu pojazdów czy zderzenie się dwóch pociągów. Ze względu na przebieg przez teren Wołomina szlaku kolejowego i wojewódzkich dróg tranzytowych należy się liczyć z możliwością wystąpienia zagrożenia komunikacyjnego znacznych rozmiarów z dużą liczbą poszkodowanych.

Katastrofy budowlane

Awarie budowlane i infrastruktury komunalnej mogą powstać w wyniku rozszczelnienia instalacji gazowej i wybuchu gazu, zerwania linii energetycznej lub telekomunikacyjnej, uszkodzenia sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej, błędów budowlanych lub wad konstrukcyjnych budowli.

Zagrożenie terrorystyczne

Zakłócenia porządku lub bezpieczeństwa publicznego spowodowane zamachami terrorystycznymi i inną działalnością zorganizowanych grup przestępczych, masowymi wystąpieniami lub protestami społecznymi na różnym tle, narastająca przestępczość, a zwłaszcza coraz częstsze przypadki użycia materiałów i urządzeń wybuchowych w działaniach o charakterze przestępczym, jest zjawiskiem bardzo niebezpiecznym. Celem grup przestępczych mogą stać się obszary, obiekty i urządzenia ważne dla bezpieczeństwa publicznego, interesu gospodarczego państwa czy obronności (np. rurociągi, linie energetyczne, banki, zakłady, obiekty i urządzenia mające istotne znaczenie dla funkcjonowania gminy, w tym np. ciepłownia, ujścia wody, oczyszczalnia ścieków, gazociąg).

Oprócz użycia materiałów wybuchowych przez grupy przestępcze coraz częściej zdarzają się kradzieże substancji chemicznych, trujących, żrących bądź promieniotwórczych. Wprowadzenie niektórych z nich do ujęć wody pitnej lub instalacji wodociągowych może spowodować śmierć lub zatrucie nawet kilku tysięcy ludzi.

Zagrożenia naturalne

Wśród zagrożeń naturalnych mogących potencjalnie mieć miejsce na terenie gminy Wołomin należy wymienić:

- pożary,
- powódzie i podtopienia,
- gwałtowne zjawiska atmosferyczne obejmujące: silne huraganowe wiatry i/ lub trąby powietrzne, nadmierne opady deszczu lub śniegu, szybkie topnienie śniegu, oblodzenie, silny mróz oraz suszę i wysokie temperatury powietrza

Pożary

Pożarami zagrożone są głównie rejony zwartych kompleksów leśnych, szczególnie w warunkach długotrwałej suszy i przy silnych wiatrach. Największe zagrożenie pożarowe dotyczy zalesionych powierzchni oraz obszarów, na których występują suche trawy oraz roślinność bagienna. Opisywane zagrożenie związane jest z szybkim rozprzestrzenianiem się pożaru z terenów trawiastych na tereny leśne oraz z utrudnionym dojazdem, zwłaszcza w okresie wiosennym, w sytuacji gdy teren jest grząski i podmokły.

Przyczyną wystąpienia pożarów mogą być: wypalanie pozostałości roślinnych na polach w sąsiedztwie kompleksów leśnych, nieostrożność ludzi przebywających w lesie oraz celowe podpalenia.

Na obszarach zurbanizowanych pożarami trudnymi do opanowania i szybko rozprzestrzeniającymi się szczególnie zagrożone są stare budynki, gdzie występują palne elementy konstrukcji oraz połączenie budynków licznymi ciągami strychowymi. Utrudnienie w prowadzeniu akcji ratowniczej na terenach zurbanizowanych mogą stanowić wąskie i kręte uliczki, blokowane przez parkujące pojazdy.

Potencjalne zagrożenie pożarowe i wybuchowe stanowią także zbiorniki paliw płynnych, substancji łatwopalnych i wybuchowych.

Powodzie i podtopienia

Najbardziej prawdopodobne dla obszaru gminy Wołomin są podtopienia, w wyniku których może dojść do zalania i podtopienia posesji prywatnych, obiektów użyteczności publicznej i zakładów pracy, w następstwie czego niektóre z budynków mogą ulec zniszczeniu. Następstwem podtopień może być również brak przejezdności ciągów komunikacyjnych, a co za tym idzie braku możliwości dojazdu do osób potrzebujących pomocy, niedostępność mediów (gaz, prąd, łączność przewodowa), a w skrajnych sytuacjach także skażenie ujęć wody pitnej oraz zagrożenie dla zdrowia i życia mieszkańców.

Gwałtowne zjawiska pogodowe

Anomalie pogodowe, w postaci wichur i trąb powietrznych, występują najczęściej w okresie letnim i jesiennym. Ich prędkość przekracza niejednokrotnie 100 km/h. Zarówno wichury jak i silne wiatry mogą spowodować lokalne utrudnienia w przejezdności dróg oraz uszkodzenia napowietrznych linii energetycznych i telefonicznych. Poprzewracane i połamane drzewa mogą uszkodzić budynki mieszkalne i gospodarcze, pozrywać linie energetyczne i telefoniczne oraz stworzyć bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i/ lub życia ludzi.

Susze występują w okresie letnim. Przyczyn tego zjawiska można upatrywać w braku opadów deszczu, w nieprawidłowo funkcjonującym systemie magazynowania wód powierzchniowych, w obniżaniu się poziomu wód gruntowych czy też w spadku kondycji lasów (co z kolei zwiększa ryzyko pożarów). W następstwie suszy zwiększeniu ulega zagrożenie pożarowe terenów leśnych, poza tym długotrwałe utrzymywanie się wysokich temperatur może zagrażać życiu ludzkiemu szczególnie w sytuacji pogorszenia się jakości wody pitnej lub jej braku. Prawdopodobnym następstwem tego zjawiska może być również wybuch epidemii oraz konfliktów społecznych.

Obfite i długotrwałe opady śniegu w połączeniu z innymi zjawiskami atmosferycznymi (wiatr, niskie temperatury) mogą spowodować duże utrudnienia komunikacyjne. Skutki mrozów i opadów śniegu mogą dotyczyć ofiar w ludziach z powodu zamarznięć, szczególnie wśród osób bezdomnych, a także zagrożeń katastrofami komunikacyjnymi. Ich następstwem może być dezorganizacja ruchu w komunikacji drogowej (np. zaspy śnieżne) i kolejowej (np. zerwane trakcje, odkształcone szyny), co z kolei powodować może utrudnienia w dotarciu do osób poszkodowanych i chorych.

Reasumując przedstawione powyżej informacje dotyczące zagrożeń naturalnych i awarii mogących nastąpić w wyniku działalności człowieka, w poniżej tabeli 25, w oparciu o informacje zamieszczone w *Gminnym Planie Zarządzanie Kryzysowego*, zestawiono poszczególne rodzaje potencjalnych zagrożeń pod względem poziomu ryzyka ich uwzględnienia z jednoczesnym zachowaniem podziału na grupy zagrożeń.

Tabela 25 Ranking poziomu ryzyka wystąpienia poszczególnych zagrożeń z uwzględnieniem ich grup

GRUPA ZAGROŻEŃ	NAZWA ZAGROŻENIA	POZIOM RYZYKA
SPOWODOWANE SIŁAMI NATURY	Pożar	wysoki
	Powódź i katastrofalne podtopienia	niski
SPOWODOWANE SIŁAMI NATURY – EKSTREMALNE WARUNKI POGODOWE	Silny huraganowy wiatr, trąba powietrzna	średni
	Nadmierny opad deszczu oraz szybkie topnienie śniegu	średni
	Nadmierny opad śniegu, oblodzenie, silny mróz	średni
	Susza, wysoka temperatura powietrza	średni
SKAŻENIA BIOLOGICZNE	Zanieczyszczenie środowiska odpadami	średni
	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gleby	średni
	Zagrożenie epidemiologiczne ludzi	niski
	Zagrożenie epidemiologiczne zwierząt	niski
	Zagrożenie epidemiologiczne środowiska roślinnego	niski
AWARIE	Awarie systemu elektroenergetycznego	średni
	Awarie systemu dostaw paliw i dystrybucji gazu	średni
	Awarie systemu łączności i teleinformatycznego	średni
	Uwolnienie toksycznych środków przemysłowych	średni
	Uwolnienie substancji radioaktywnej	niski
KATASTROFY	Komunikacyjne	średni
	Budowlane	niski
NARUSZENIE ZASAD BEZPIECZEŃSTWA I PORZĄDKU PUBLICZNEGO	Zagrożenie terrorystyczne	niski
	Zagrożenie protestami społecznymi	niski
ZACHWIANIE SYSTEMU USŁUG SPOŁECZNYCH	Zachwianie systemu usług społecznych	niski

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego (projekt), Wołomin, 2011

Z analizy przedstawionej w tabeli wynika, że największe a zarazem najbardziej prawdopodobne zagrożenie dla terenu gminy Wołomin stanowi pożar. Spośród pozostałych 20 zagrożeń 9 określono jako zagrożenia o niskim ryzyku wystąpienia a 11 jako zagrożenia o średnim ryzyku wystąpienia.

4.6 Przyroda i krajobraz

Zbiorowiska roślinne

Na obszarze gminy Wołomin występują różne typy ekosystemów zróżnicowanych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym. Ogólnie, powierzchnia biologicznie czynna, zajęta przez różnego typu zbiorowiska roślinne, stanowi około 70% powierzchni gminy.

Występujące na obszarze gminy siedliska roślinne można podzielić na leśne i nieleśne. Zbiorowiska leśne pokrywają około 14% powierzchni gminy, łąki i pastwiska - około 20%, a zbiorowiska roślin uprawnych - około 35%.

Do siedlisk nieleśnych zaliczają się:

- wilgotne zagłębienia międzywydmowe występujące w okolicach Helenówki i Małej Czarnej,
- murawy szczytlichowe znajdujące się w rejonie miejscowości Lipiny – Kąty, Ossów i Wołomin,
- starorzecza i inne naturalne eutroficzne zbiorniki wodne – dolina rzeki Czarnej,

- naturalne dystroficzne zbiorniki wodne – Białe Błota, Helenówka, Nowy Ossów,
- suche wrzosowiska zlokalizowane w rejonie Helenówki i Małej Czarnej,
- pionierskie murawy napiaskowe w okolicach Starych Lipin, Lipin – Kątów i Nowego Ossowa,
- murawy bliźniczkowe w rejonie Helenówki,
- łąki trzęślicowe występujące w dolinach rzek Długiej i Czarnej,
- żyzne łąki dwukośne zlokalizowane w dolinach rzecznych czarnej i Długiej,
- szuwały wielkoturzytce w rejonie Białych Błot i Helenówki.

Siedliska leśne w granicach gminy tworzą:

- acidofilna dąbrowa i las dębowo – brzozowy występujące w okolicy Białych Błot i Helenówki,
- brzezina bagienna w rejonie Helenówki i Białych Błot,
- bór bagienny zlokalizowany w sąsiedztwie Białych Błot,
- łąg olszowo – jesionowy – występujący w dolinie Czarnej oraz w dolinie Długiej,
- łąg wiązowo – jesionowy znajdujący się w dolinach rzecznych Czarnej i Długiej,
- łąg wierzbowo – topolowy zlokalizowany w dolinie Czarnej i Długiej,
- olsy i łożowiska występujące w okolicach Białego Rowu, Helenowa, Helenówki, Krymu, Mostówki, Nowych Grabi, Starych Grabi i ul. Geodetów w Wołominie,
- bór chrobotkowy w Mironowych Górkach.

Wymienione powyżej siedliska objęte są ochroną na podstawie *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczeni jako obszary NATURA 2000* (Dz. U. z 2010 r., Nr 77, poz. 510). Poniżej przedstawiono poszczególne elementy systemu przyrodniczego gminy Wołomin.

Lasy

Lasy na terenie gminy rozmieszczone są nierównomiernie. W północno – zachodniej i południowej części gminy położone są dwa duże kompleksy leśne, które otaczają miasto Wołomin. Poza nimi lasy występują także w okolicy wsi Zagościniec, ale nie tworzą one tam zwartego zbiorowiska roślinnego. W granicach gminy znajdują się również niewielkie obszary leśne (także zadrzewienia śródpolne), zlokalizowane na terenach upraw, na brzegach cieków i wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

Generalnie na terenie charakteryzowanej jednostki administracyjnej lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 884,0 ha (dane GUS za 2009 r.), co stanowi 14,3% jej obszaru. Same lasy zajmują powierzchnię 881,7 ha. Jest to wskaźnik najniższy w całym powiecie wołomińskim i niższy niż średnia krajowa, wynosząca około 29%. Niemniej jednak, od 2000 roku powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy wzrosła o 51,1 ha.

Na terenach wiejskich gminy lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 505,5 ha, a wskaźnik lesistości wynosi 14,3%. Na terenie miasta Wołomin powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosi 378,5 ha, a wskaźnik lesistości kształtuje się na poziomie 21,8%.

Podstawowe informacje dotyczące lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Wołomin przedstawiono w tabeli 26.

Tabela 26 Dane statystyczne dotyczące gruntów leśnych i lasów na terenie gminy Wołomin w latach 2000-2009 (według GUS, 2011 - Bank Danych Lokalnych)

Lata	Powierzchnia w ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lasy i grunty leśne										
Gmina ogółem	832,9	831,9	832,4	832,4	832,4	861,4	861,4	861,4	861,4	884,0
Tereny wiejskie	435,6	434,6	435,2	435,2	435,2	478,2	479,2	479,2	479,2	505,5
Miasto Wołomin	397,4	397,4	397,2	397,2	397,2	383,2	382,3	382,3	382,3	378,5

Lata	Powierzchnia w ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Lasy										
Gmina ogółem	829,4	828,4	829,2	829,2	829,0	858,0	858,0	858,0	858,0	881,7
Tereny wiejskie	435,2	434,2	434,8	434,8	434,8	477,8	478,8	478,8	478,8	505,5
Miasto Wołomin	394,2	394,2	394,4	394,4	394,2	380,2	379,2	379,2	379,2	376,2
Wskaźnik lesistości										
Gmina ogółem	13,90	13,90	13,90	13,90	13,40	13,90	13,90	13,90	13,90	14,30
Tereny wiejskie	-	-	10,30	10,30	9,80	10,80	10,80	10,80	10,80	11,40
Miasto Wołomin	-	-	22,80	22,80	22,90	22,00	22,00	22,00	22,00	21,80
Grunty leśne publiczne										
Gmina ogółem	146,9	145,9	146,4	146,4	146,4	146,4	146,4	146,4	146,4	145,2
Tereny wiejskie	27,6	26,6	27,2	27,2	27,2	27,2	27,2	27,2	27,2	26,8
Miasto Wołomin	119,4	119,4	119,2	119,2	119,2	119,2	119,3	119,3	119,3	118,4
Grunty leśne prywatne										
Gmina ogółem	686,0	686,0	686,0	686,0	686,0	715,0	715,0	715,0	715,0	738,8
Tereny wiejskie	408,0	408,0	408,0	408,0	408,0	451,0	452,0	452,0	452,0	478,7
Miasto Wołomin	278,0	278,0	278,0	278,0	278,0	264,0	263,0	263,0	263,0	260,1

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych 2011

Analizując strukturę własności lasów należy stwierdzić, że 145,2 ha (16,4%) to lasy publiczne należące do Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych (położone są one w Nadleśnictwie Drewnica, w Obrębie Drewnica). Lasy prywatne zajmują powierzchnię 738,8 ha, w tym większości należą one do osób prywatnych, a jedynie niewielka ich część znajduje się we władaniu wspólnot gruntowych.

Lasy prywatne mają wielu właścicieli, a występując łącznie z lasami państwowymi tworzą rozbudowaną strukturę własności. Duża ich część to małe kompleksy o powierzchni od 0,5 ha do kilku hektarów. Częstym zjawiskiem jest zatem sąsiedztwo lasów państwowych i prywatnych, przez co powstają połączone, większe kompleksy leśne.

Lasy gminne zajmują powierzchnię 20,6 ha.

Lasy znajdujące się w granicach administracyjnych gminy Wołomin są w niewielkim stopniu zróżnicowane pod względem siedliskowym. Drzewostany pochodzą głównie z odnowień sztucznych. Gatunkiem panującym jest sosna, mniejszy udział mają brzoza, olsza i dąb. Pozostałe gatunki to świerk, osika, topola, modrzew, jesion, wiąz, grab, lipa i wierzba.

Na terenie charakteryzowanej jednostki administracyjnej występują następujące fizjocenozy leśne:

- lasy sosnowe (dominujące pod względem powierzchni) na siedliskach boru świeżego mieszanego, lasu mieszanego dębowo - sosnowego, a także grądu,
- acidofilna dąbrowa, las dębowo - brzozowy, brzezina bagienna - występujące w okolicy torfowisk Białych Błot, Helenówki,
- bór chrobotkowy - występujący na terenie Mironowych Gór,
- bór bagienny - występujący w lokalnych zagłębieniach bezodpływowych z okresowo wysokim poziomem wody w sąsiedztwie torfowiska Białe Błota,
- łęg olszowy i łęg olszowo - jesionowy - położone w dolinach rzek Czarnej i Długiej,
- łęg wiązowo - jesionowy oraz wierzbowo - topolowy - zlokalizowane w strefie czasowych zalewów rzek Czarnej i Długiej,
- olsy i łożowiska - występujące na ternach podmokłych, okresowo zalewanych, o wysokim poziomie wód gruntowych, w okolicach Białego Rowu, Helenowa, Helenówki, Krymu, Mostówki, Nowych Grabi, Starych Grabi i ul. Geodetów w Wołominie.

Drzewostany znajdujące się na terenie gminy Wołomin można uznać za stosunkowo młode - dominują lasy IIb, III i IVa klasy wieku tj. od 35 do 75 lat. Przeciętny ich wiek to 52 lata. Związane jest to z intensywnymi zalesieniami w okresie powojennym.

Wszystkie lasy znajdujące się na terenie miasta Wołomina są uznane za lasy ochronne zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach* (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz. 59 z późn. zm.) i *ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz. 1266 z późn. zm.) oraz na podstawie decyzji Ministra Środowiska z dnia 30 stycznia 2001 roku, znak: BOA-lpło-24/1543/200).

Doceniając znaczenie lasów Nadleśnictwa Drewnica włączono je do powstałego 1 kwietnia 2005 r. Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Warszawskie”. Leśne Kompleksy Promocyjne nie są prawną formą ochrony przyrody, ale ich celem jest wprowadzanie do praktyki leśnej zasad sterowania gospodarką w warunkach pełnego rozpoznania stanu i spełniania wymogów ochrony przyrody. Ważną funkcją LKP „Lasy Warszawskie” jest działalność edukacyjna polegająca na kształtowaniu postaw ekologicznych okolicznych mieszkańców.

Obszary i formy chronione

Na terenie gminy Wołomin tereny prawnie chronione zajmują powierzchnię 3 278 ha, co stanowi 53,2% powierzchni całkowitej gminy. Tereny i obiekty chronione są jednak mało zróżnicowane - występuje tu jedynie Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu, jeden obszar sieci Natura 2000 i pomniki przyrody. Brak jest parków narodowych, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych i użytków ekologicznych.

Obszar Chronionego Krajobrazu

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu (WOChK) na terenie gminy zajmuje powierzchnię 3 278 ha i został ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dn. 29.08.1997 r. w *celu ochrony wyróżniających się krajobrazowo ekosystemów i powiązanie ich z krajowym systemem obszarów chronionych* (Dz. U. Woj. War. Nr 43 poz.149). Następnie dokonano ponownego opisu granic obszaru w rozporządzeniu Nr 2 Wojewody mazowieckiego z dnia 29 stycznia 2003 roku w *sprawie obszaru chronionego krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2003 roku, Nr 38, poz. 1053). Aktualny zasięg WOChK określa w rozporządzenie Nr 3 Woj. Maz. z 13.02.2007 r. w *sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz.Urz. Woj. Maz. 2007.42.870). Rozporządzenie to zawiera szczegółowy opis granic obszaru oddzielnie dla każdej gminy, jednak załącznik mapowy został przedstawiony na mapie topograficznej bez uwzględnienia działek ewidencyjnych. W jego obrębie wyznaczono strefę szczególnej ochrony ekologicznej obejmującą tereny o najwyższych walorach przyrodniczych, strefę ochrony urbanistycznej na terenach zabudowanych oraz strefę „zwykłą” obejmującą pozostałe tereny.

W skład WOChK wchodzi tereny o bardzo zróżnicowanej wartości przyrodniczej, niejednorodnym stopniu naturalności i charakterze użytkowania: od koryt cieków oraz zbiorników wodnych, poprzez kompleksy leśne, otwarte tereny łąk i pastwisk, do terenów zieleni urządzonej i ogrodów działkowych. W granicach WOChK prócz terenów wartościowych przyrodniczo znajdują się również tereny silnie przekształcone, nie posiadające szczególnych walorów przyrodniczych, jak cmentarze lub tereny użytkowane rolniczo.

Obszar Sieci Natura 2000

Na terenie gminy Wołomin znajduje się jeden specjalny obszar ochrony sieci Natura 2000 – PLH 140038 - Białe Błota o powierzchni 31,4 ha. Obszar ten został ustanowiony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE). Decyzja została ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej L33/146 z dnia 8.02.2011 r.

Obszar Białych Błot leży na północnych przedmieściach miasta Wołomin. Jego naturalną granicą w części północnej jest las, a w pozostałej części z obszarem graniczy zabudowa jednorodzinna; bezpośrednio lub tylko w niewielkim oddaleniu.

Opisywany obszar obejmuje torfowisko charakteryzowane jako przejściowe i niskie. Ponadto Białe Błota stanowią izolowane stanowisko strzebli błotnej (ryba karpłowata) - jedno z 11 na terenie województwa mazowieckiego oraz 100 w kraju. Stanowisko to zostało odkryte w 2005 r. Obecny stan populacji strzebli ocenia się jako dobry pod względem liczebności, która może wynosić nawet kilka tysięcy osobników. Poza tym cennymi przyrodniczo elementami są siedliska: szuwarów turzycowych, naturalnych dystroficznych zbiorników wodnych, murawy bliźniczkowych, acidofilnego lasu brzoźowo-sosnowego i brzeziny bagiennej, boru bagiennego i łożowisk. Spośród charakterystycznych dla ww. siedlisk gatunków roślin 3 objęte są ochroną gatunkową. Ochronie podlega także co najmniej 60 gatunków ptaków (wśród nich 20 związanych ze środowiskiem wodno-błotnym), w tym 1 gatunek z „Czerwonej Listy”, 6 gatunków priorytetowych dla Niziny Mazowieckiej (perkoz rdzawoszyi, bąk, gęgała, płaskonos, cyranka, cyraneczka) oraz 4 wymagające szczególnej ochrony.

Obecna kondycja Białych Błot wskazuje, że torfowisko jest silnie przesuszone; liczba zbiorników wodnych jest zmienna (na ogół stan liczbowy zbiorników wodnych o indywidualnym lustrze wody wynosi około 6) i zależy od stanu wody, niemniej jednak wszystkie zbiorniki są płytkie i bardzo silnie zamulone, a dostęp do nich jest trudny lub zupełnie niemożliwy, zwłaszcza wiosną, kiedy cały obszar Białych Błot może być zalany wodą z roztopów.

Białe Błota stanowią w całości własność prywatną, a poszczególne działki wchodzące w skład tego obszaru są własnością ok. 30 prywatnych właścicieli.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy ustanowiono 26 pomników przyrody (zgodnie ze zweryfikowanym we współpracy z Urzędem Miejskim w Wołominie załącznikiem do rozporządzenia Nr 27 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2009 r. (Dz.Urz.Woj.Maz. Nr 124, poz. 3642). Są to pojedyncze drzewa lub grupy drzew należące do 4 gatunków (sosna pospolita, dąb szypułkowy, wiąz szypułkowy i lipa drobnolistna) oraz element przyrody nieożywionej - jeden głaz narzutowy. Ich wykaz przedstawiono w tabeli 27.

Tabela 27 Pomniki przyrody na terenie gminy Wołomin (stan na 31.12.2010 r.)

Lp.	Miejscowość	Lokalizacja	Obiekt poddany ochronie	Nazwa gatunkowa
1.	Duczki	p. Henryk Tomaszewski/ok. 50 m od drogi do Grabia Nowego w pobliżu ogrodzonego placu-bazy GS SCh w Duczkach, na działce leśnej	drzewo	dąb szypułkowy
2.	Duczki	p. Genowefa Kapuścińska/ok. 15 m od drogi do Grabia Nowego, w pobliżu Zlewni Mleka w Duczkach	drzewo	dąb szypułkowy

Lp.	Miejscowość	Lokalizacja	Obiekt poddany ochronie	Nazwa gatunkowa
3.	Leśniakowizna	p. Henryka Ludwińska/działka rolna, w odległości 1 m od drogi polnej	drzewo	dąb szypułkowy
4.	Leśniakowizna	p. Zofia Rozbicka/nieużytek, na granicy z polami uprawnymi	drzewo	dąb szypułkowy
5.	Leśniakowizna	p. Irena Suwderek i p. Kazimierz Wdowiarek/na granicy działek budowlanych, w pobliżu szosy	drzewo	dąb szypułkowy
6.	Leśniakowizna	p. Henryk Podgórski/pastwisko, pośród zadrzewień śródpolnych	drzewo	dąb szypułkowy
7.	Leśniakowizna	p. Stanisław Pyłka/pole orne, ok. 8 m od drogi polnej	drzewo	drzewo dąb szypułkowy
8.	Leśniakowizna	teren działki p. Stanisława Pyłki, około 50m od zabudowań mieszkalnych	drzewo	dąb szypułkowy
9.	Leśniakowizna	teren działki p. Mieczysława Reka, około 20m od zabudowań gospodarczych	drzewo	dąb szypułkowy
10.	Leśniakowizna	teren działki p. Stanisława Pyłki	drzewo	dąb szypułkowy
11.	Leśniakowizna	przy zabudowaniach p. Stanisławy Budek, w odległości około 400 m od szosy Wołomin - Tusze	grupa drzew	dąb szypułkowy (2szt.)
12.	Majdan	p. Zdziśława Chacińska/przy drodze przez wieś Majdan, w odległości ok. 100 m od szosy, na gruncie prywatnym	drzewo	dąb szypułkowy
13.	Turów	teren działki Stanisława Prendoty	drzewo	sosna zwyczajna
14.	Wołomin	ul. Brzozowa 20	drzewo	dąb szypułkowy
15.	Wołomin	ul. Laskowa 13	drzewo	dąb szypułkowy
16.	Wołomin	ul. Głowackiego 2	drzewo	dąb szypułkowy
17.	Wołomin	p. Antoni Gwarda/ok. 500 m od szosy Wołomin-Słoneczna-Radzymin	drzewo	dąb szypułkowy
18.	Wołomin	ul. Gościniec p. Blandyna Tylec/na działce rekreacyjnej, nad rz. Czarną	drzewo	sosna pospolita
19.	Wołomin	Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy PSB „Stolbud”	drzewo	dąb szypułkowy
20.	Wołomin	szkoła podstawowa nr 5, przy narożniku budynku mieszkalnego	drzewo	dąb szypułkowy
21.	Wołomin	ul. Powstańców 10	drzewo	dąb szypułkowy
22.	Wołomin	ul. Powstańców 11	drzewo	dąb szypułkowy
23.	Wołomin	ul. Głowackiego 10	grupa drzew	dąb szypułkowy (3 szt.)
24.	Wołomin	Skarb Państwa/na terenie tzw. "Białe Błota" w pobliżu zbiornika wodnego	głaz narzutowy - gnejs biotytowy	głaz narzutowy

Lp.	Miejscowość	Lokalizacja	Obiekt poddany ochronie	Nazwa gatunkowa
25.	Wołomin	Kolonia Gródek 2	drzewo	lipa drobnolistna
26.	Wołomin	Powstańców 14	drzewo	wiąz szypułkowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie załącznika do rozporządzenia Nr 27 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2009 r. (Dz.Urz.Woj.Maz. Nr 124, poz. 3642) oraz informacji uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Wołominie

Oprócz drzew objętych ochroną, dużymi wartościami krajobrazowymi odznaczają się również: topola z gniazdem bociana białego i kolonią gawrona w Zagościńcu, zadrzewienie obok Muzeum Zofii Nałkowskiej, topole przy drodze Duczki – Nowe Lipiny, wiązy obok stacji Wołomin-Słoneczna, lipa w Majdanie.

Gatunki flory podlegające ochronie prawnej

Na obszarze gminy Wołomin występują następujące gatunki roślin objęte ochroną prawną w stanie dzikim:

- widłak goździsty (miejsce występowania: Helenówka; zasobność: mała),
- goździk kropkowany (miejsce występowania: Ossów; zasobność: mała; uwagi: ochrona częściowa),
- goździk kartuzek (miejsce występowania: Ossów; zasobność: mała),
- grzybień biały (miejsce występowania: Helenówka (1971), Mironowe Górki (1971); zasobność: mała; uwagi: ostatnio niepotwierdzone),
- grązel żółty (miejsce występowania: Ossów; zasobność: mała; uwagi: rzeka Długa),
- kalina koralowa (miejsce występowania: Ossów; zasobność: mała; uwagi: ochrona częściowa),
- kruszyna pospolita (miejsce występowania: Ossów, Helenówka; zasobność: mała; uwagi: ochrona częściowa),
- konwalia majowa (miejsce występowania: Lipiny; zasobność: mała/ średnia; uwagi: ochrona częściowa),
- storczyk szerokolistny (miejsce występowania: Ossów (dolina Długiej); zasobność: mała).

Pozostałe tereny cenne przyrodniczo

Od strony zachodniej do gminy Wołomin przylega rezerwat przyrody Grabicz, położony na terenie gminy Kobyłka.

Do pozostałych cennych obszarów pod względem przyrodniczym na terenie gminy należy zaliczyć:

- Torfowisko i las „Helenówka” – występuje tu pięć chronionych siedlisk oraz pięć chronionych gatunków roślin (dwa gatunki widłaków, w tym widłaczek torfowy – kategoria „V” na Czerwonej Liście, rosiczka, grzybień, kruszyna). Teren ten stanowi ostoję ptaków (czterdzieści gatunków) i płazów. Trzy gatunki ptaków wymagają szczególnej ochrony na podstawie dyrektywy UE. Teren ten jest naturalnym przedłużeniem położonego w pobliżu gminy (na terenie gm. Kobyłka) rezerwatu Grabicz,
- Dolina rzeki Długiej na odcinku Ossów-Kobyłka i dolina Czarnej Strugi na odcinku Majdan-Krym – występuje tu sześć chronionych siedlisk tj. łąki trzęślicowe, żyzne łąki dwukośne, łąki olszowo-jesionowe, wierzbowo-topolowe i wiązowo-jesionowe zbiorowiska nadwodne starorzeczy, cztery chronione gatunki roślin, a także teren ten stanowi ostoję płazów i ptaków (ponad siedemdziesiąt gatunków ptaków, w tym cztery wymienione w dyrektywie UE),
- Dolina rzeki Czarnej na odcinku Majdan - Zastróże (cały odcinek znajdujący się na terenie gminy) – występuje tu sześć chronionych siedlisk (starorzeczka, szuwary, łąki, olsy, łozowiska, wilgotne łąki), trzy chronione gatunki roślin, oraz około pięćdziesięciu gatunków ptaków,
- Ols między Dobczynem i Starymi Grabiami – występują tu trzy chronione siedliska. Teren ten stanowi ostoję ptaków, płazów i roślin wodno-błotnych,

- Olsy i wilgotne łąki „Biały Rów” – występują tu dwa chronione siedliska, jest to również ostoją ptaków, płazów i roślin błotnych,
- Olsy i łożowiska koło Leśniakowizny – siedlisko olsów i łożowisk podlega ochronie siedliskowej. Teren ten jest również ostoją ptaków (występują tu m.in. bekas kszyszyk, czajka, dzięcioł zielony, strumieniówka, potrzos) i płazów,
- Wilgotne łąki, łożowiska i olsy na północny - wschód od Mostówki - występują tu dwa chronione siedliska, jest to również ostoją ptaków (około dwadzieścia osiem gatunków) i płazów,
- Śródpolne bagno koło Helenowa – oczko wodne z łożowiskiem i szuwarami – stanowi ostoję ptaków i płazów.

Świat zwierząt

Według *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Wołomin* (2002 r.), a także wg projektu *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin* z 2010 r., na terenie gminy Wołomin występuje co najmniej 150-160 gatunków zwierząt kręgowych. Stwierdzono 142 gatunki ptaków, w tym ok. 100 lęgowych i prawdopodobnie lęgowych oraz 36 zimujących. Płazy są reprezentowane przez 7 gatunków, gady przez 2, ssaki przez co najmniej 10.

Tereny zieleni urządzonej

Na terenie gminy ważną funkcję pełnią również tereny zieleni urządzonej. Zieleni urządzona to obszary różnej wielkości i rangi stworzone przez człowieka. Na obszarze gminy Wołomin tereny zieleni urządzonej (cmentarze, parki miejskie i wiejskie, zieleńce, tereny zieleni osiedlowej i ulicznej) zajmują powierzchnię 45,93 ha, co stanowi 0,74% całkowitej powierzchni gminy.

Według danych Urzędu Miejskiego (2010 r.) oraz GUS, na terenie gminy znajdują się: tereny zieleni osiedlowej o powierzchni 17,0 ha, zieleńce i parki o powierzchni 2,93 ha, tereny zieleni ulicznej o powierzchni 6,9 ha, trzy cmentarze o łącznej powierzchni 19,1 ha oraz 2 829 m żywopłotów, stanowiących tzw. zieleni izolacyjną. Pozostałe tereny to: zieleni izolacyjna zakładów przemysłowych, ogrody działkowe i przydomowe, zieleni obiektów sportowych.

W ogólnej strukturze obszarów zielonych około 0,64 ha przypada na parki wiejskie i miejskie. Jeden z tych obiektów, w stosunkowo dobrym stanie, znajduje się w miejscowości Czarna na północ od miasta Wołomin (stanowi własność prywatną). Natomiast w granicach miasta, na terenie zajętym aktualnie przez garaże, na wschód od ul. Niepodległości i na południe od stacji kolejowej Wołomin Słoneczna, przy ul. Dworskiej i ul. Kolonia Gródek znajdują się resztki historycznego drzewostanu parkowego. Pozostałe zlokalizowane w mieście parki są obiektami stosunkowo młodymi pozbawionymi starych cennych drzewostanów.

Do terenów zieleni zaliczane są również cmentarze. Są to trzy obiekty parafialne położone w miejscowościach: Leśniakowizna, Helenów i Zagościniec. Spośród nich największy jest cmentarz parafii wołomińskiej w Leśniakowiznie – 12,33 ha, najmniejszy zaś cmentarz w Helenowie – 2,26 ha.

Walory krajobrazowe

„Krajobraz” jest terminem wieloznacznym, stosowanym w różnych dziedzinach nauki i praktycznego działania, np. w geografii, ekologii, architekturze krajobrazu, urbanistyce czy malarstwie. Dla potrzeb niniejszego opracowania przyjęto definicję krajobrazu pochodzącą z Europejskiej Konwencji Krajobrazowej, zgodnie z którą „krajobraz to obszar, postrzegany przez ludzi, którego charakter jest wynikiem działania i interakcji czynników przyrodniczych i/lub ludzkich”.

Innym, umocowanym prawnie pojęciem, dotyczącym krajobrazu, są walory krajobrazowe, które definiuje ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.). Walory krajobrazowe w myśl zapisów ww. ustawy rozumieć należy

jako wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka. Obie definicje wskazują na fizjonomiczny charakter krajobrazu.

Na walory krajobrazowe gminy Wołomin składają się walory przyrodnicze i walory kulturowe. Pod względem typów krajobrazowych i fizjonomicznych gmina jest mało zróżnicowana, charakteryzuje się niską spójnością przestrzenną. Powierzchnia jest płaska, urozmaicona niewielkimi wzniesieniami i obniżeniami. Główne ekosystemy to: tereny zieleni leśnej, torfowiska, pola, sady, pastwiska, ogrody działkowe, parki, skwery, zieleńce i cmentarze.

Cennym elementem krajobrazowym są natomiast doliny rzek: Czarnej, Czarnej Strugi i Długiej oraz torfowiska Białe Błota i pas wydm na północy gminy (Mironowe Górki).

Systemy przyrodnicze

Gmina, a szczególnie miasto Wołomin jest obszarem silnie zurbanizowanym i uprzemysłowionym, dlatego nie posiada rozbudowanego i zróżnicowanego systemu połączeń przyrodniczych z otaczającymi obszarami. Tereny wiejskie gminy również nie mają znaczących połączeń z obszarami cennymi przyrodniczo, z wyjątkiem południowej części gminy, która graniczy z dużym kompleksem leśnym gminy Zielonka (poligonem wojskowym).

Najbliższe połączenia przyrodnicze według systemu ECONET to międzynarodowy korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym, położony około 30 km na północ od gminy, natomiast w okolicach doliny rzeki Bug znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym (Obszar Doliny Dolnego Bugu oznaczony 24M).

Na wschód od gminy Wołomin (około 10 km od jej wschodniej granicy) zaczyna się obszar Zielonych Płuc Polski. Zielone Płuca Polski to pozbawiony przemysłu północno - wschodni obszar Polski, obejmujący ok. 15% jego terytorium, będący częścią Zielonych Płuc Europy o łącznej powierzchni ok. 760 000 km². Obejmuje on częściowo terytoria 6 krajów (Polski, Rosji, Litwy, Estonii, Białorusi i Ukrainy).

Na terenie gminy istotne ze względu na ciągłość systemu ochrony przyrody są lokalne korytarze ekologiczne:

- dolina rzeki Czarnej (łączy ze sobą obszary Natura 2000 Łęki Czarnej Strugi PLH140009 oraz Białe Błota PLH140038),
- dolina rzeki Długiej (wspomaga szlak migracji zwierząt i stanowi połączenie z lasami Nadleśnictwa Drewnica).

4.7 Gleby i powierzchnia terenu

Wykształcenie gleb występujących na obszarze gminy Wołomin – zarówno pod względem ich typów, rodzajów jak i klas bonitacyjnych – jest ściśle powiązane z budową geologiczną i geomorfologią opisywanej jednostki administracyjnej jak również z warunkami klimatycznymi występującymi na jej obszarze.

Generalnie wśród gleb gminy Wołomin dominują gleby bielcowe wykształcone na podglebiu piaszczystym oraz gleby płowe utworzone na podglebiu gliniastym. Poza nimi, na obszarach występowania wydm i pól piaskowych z niskim poziomem wód gruntowych powierzchnia terenu pokryta jest glebami skrytobielicowymi, natomiast w obniżeniach terenu lokalnie występują gleby torfiaste i torfowe. Mady (płytkie i mało żyzne) oraz czarne ziemie bagienne charakterystyczne są dla dolin rzecznych opisywanej jednostki administracyjnej. Jednocześnie należy w tym miejscu

zaznaczyć, że występujące w dolinach Czarnej i Długiej oraz w niektórych obniżeniach terenu gleby torfowe, murszowe i torfowo – murszowe są glebami chronionymi.

Działalność człowieka doprowadziła również do wykształcenia utworów antropogenicznych, powstałych wskutek zmian użytkowania gleby w aspekcie działalności bytowej, gospodarczej i agrotechnicznej. Następstwem tego procesu jest występowanie na terenie gminy Wołomin m.in. licznych nasypów komunikacyjnych, terenów zurbanizowanych oraz całych form przestrzennych będących następstwem antropopresji jak np. wyniesienie terenu uformowane z odpadów komunalnych i przemysłowych w rejonie wsi Stare Lipiny.

Analizując środowisko glebowe opisywanej jednostki administracyjnej należy zaznaczyć, że gleby występujące na jej obszarze zaliczane są do niskich klas bonitacyjnych. Z informacji uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Wołominie wynika, że dominujący udział w bonitacji mają gleby klas V i VI. Z kolei na podstawie informacji zamieszczonych w projekcie *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin* (2010) jako obszary pokryte glebami najlepszej jakości (IV klasa) można wskazać sołectwa: Stare Lipiny (60% powierzchni), Czarna (34% powierzchni) i Nowe Lipiny (25% powierzchni). Mniejsze kompleksy tych gleb występują także w Starych i Nowych Grabiach, Ossowie, Mostówce oraz Turowie i Zagościńcu.

Niestety, na podstawie dostępnych na etapie opracowywania niniejszego dokumentu danych nie można w pełni scharakteryzować gleb gminy Wołomin, bowiem brak jest informacji na temat standardów ich jakości, co wynika bezpośrednio z faktu, że od momentu opracowania poprzedniej edycji *Programu ochrony środowiska...* nie prowadzono żadnych badań mających na celu kontrolę lub weryfikację parametrów jakościowych gleby i ziemi na obszarze gminy Wołomin. Powyższe stwierdzenie dotyczy badań jakości gleby i ziemi prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wykonywanych przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (ostatnie badania prowadzone przez IUNG obejmowały okres lat 2005 – 2007, ale nie uwzględniały żadnego punktu ani z obszaru gminy Wołomin ani z terenu powiatu wołomińskiego) jak też przez WIOS w ramach sieci wojewódzkich, stosownie do specyficznych potrzeb regionu.

Zgodnie natomiast z art. 109 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) starosta jest zobowiązany do prowadzenia okresowych badań jakości gleby i ziemi w ramach tzw. monitoringu lokalnego.

W związku z powyższym, w 2006 roku na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie opracował dokument pt.: „*Monitoring gleb i ziemi na terenie powiatu wołomińskiego*”. Przeprowadzona w ramach ww. dokumentu analiza jakości gleb i gruntów dla obszaru całego powiatu wykazała generalnie dobry stan jakości gleb w odniesieniu do występowania w nich metali ciężkich i zdecydowanie gorszy stan jakości osadów wodnych w kontekście ich potencjalnego wykorzystywania. Wnioski zawarte w opracowaniu oparto na analizie wyników badań monitoringu gleb (prowadzonego przez IUNG w Puławach), jak również na podstawie badań geochemicznych gleb i osadów wodnych (PIG Warszawa).

Ww. dokument posłużył również do opracowania w 2008 r. *Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015*, gdzie był głównym źródłem informacji w zakresie charakterystyki parametrów jakościowych gleb na obszarze powiatu. Drugim źródłem pozyskania danych był „*Atlas geochemiczny Polski 1:2 500 000*” (J. Lis, A. Pasieczna, 1995).

W oparciu o dane z *Atlasu...* w powiatowym *Programie ochrony środowiska...* stwierdzono, że sumaryczna klasyfikacja (przeprowadzona wg Rozporządzenia Ministra Środowiska dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów gleby oraz standardów jakości ziemi - Dz. U. z 2002 r., Nr 165, poz. 1359) wskazuje, że 96% badanych gleb z obszaru powiatu wołomińskiego należy do grupy A (standard obszaru poddanego ochronie), 2% do grupy B i 2% do grupy C. Przeciętna zawartość oznaczonych pierwiastków w glebach powierzchniowych powiatu, wg ówczesnych badań, była bardzo

zbliżona do ich przeciętnej zawartości w glebach z obszarów niezabudowanych Polski. Ponadto zdecydowana większość gleb z obszaru powiatu (81% zbadanych próbek) wykazywała odczyn kwaśny ($<6,7$) typowy dla większości gleb warstwy powierzchniowej z obszaru Polski. Próbkę o odczynie obojętnym ($6,7-7,4$) lub zasadowym ($>7,4$) pochodziły głównie z terenów miejskich, w tym z Wołomina, a za wysokie pH gleb poziomu powierzchniowego w miastach odpowiedzialne prawdopodobnie były: opadu pyłów ze spalania paliw oraz działalności zakładów przemysłowych.

Biorąc pod uwagę rok przeprowadzenia ostatnich badań jakości gleb i ziemi, prawdopodobne wydaje się, że do chwili obecnej sytuacja w ww. zakresie na terenie gminy Wołomin mogła ulec zmianie.

4.8 Zasoby kopalin

Na terenie gminy Wołomin jedyne udokumentowane złoża piasków szklarskich – wykorzystywanych niegdyś do produkcji szkła w wołomińskiej Hucie Szkła - jest złożem zaniechanym.

Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w bazie MIDAS prowadzonej przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy złoża to miało powierzchnię 0,77 ha i było eksploatowane w sposób odkrywkowy od 1 stycznia 1973 r. Charakteryzowane złoża miało formę soczewkową. Zarówno jego strop i spąg stanowiły utwory holocenne, przy czym grubość nadkładu osiągała maksymalnie 1,5 m, natomiast miąższość samego złoża wynosiła od 0,84 do 12,68 m.

Obecnie, jedynymi surowcami mineralnymi występującymi na obszarze charakteryzowanej jednostki administracyjnej, które mogłyby mieć znaczenie gospodarcze, są piaski wydmy. Niemniej jednak istniejące wydmy, a zatem i pokłady piasku, porośnięte są lasem, co znacznie ogranicza możliwości ich pozyskiwania. Należy w tym miejscu jednocześnie zaznaczyć, że eksploatacja surowców wymaga uzyskania koncesji, w przeciwnym razie jest działaniem nielegalnym.

4.9 Gospodarowanie odpadami

Zagadnienie to zostało szczegółowo omówione w dokumencie *Plan gospodarki odpadami dla gminy Wołomin...* stanowiącym odrębne opracowanie.

5. Charakterystyka i ocena zasobów oraz walorów środowiska przyrodniczego gminy Wołomin

Szczegółowa analiza stanu środowiska została przedstawiona w rozdziale 4. W niniejszym rozdziale przedstawiono natomiast ogólną ocenę zasobów oraz walorów przyrodniczych gminy Wołomin wraz ze wskazaniem źródeł przeobrażeń środowiska przyrodniczego wpływających na potencjał rozwojowy charakteryzowanej jednostki administracyjnej w przyszłości.

5.1 Stan, tendencje oraz źródła przeobrażeń środowiska przyrodniczego gminy Wołomin

Środowisko przyrodnicze na terenie gminy zostało przeobrażone w wyniku działania czynników antropogenicznych, przy czym ich wpływ na poszczególne komponenty środowiska był nierównomierny i uwarunkowany postępem technicznym oraz zróżnicowanymi możliwościami pozyskania środków finansowych na realizację przedsięwzięć. W wyniku analizy stanu środowiska przedstawionego w rozdziale 4. stwierdzono, że najsilniejsze oddziaływania antropopresji dotyczą

wód powierzchniowych, powietrza atmosferycznego, klimatu akustycznego oraz gleb i gruntów (zjawisko to szczególnie dotyczy terenów przemysłowych i poprzemysłowych). W mniejszym stopniu wpływ ten jest widoczny w sektorach: poważnych awarii i pól elektromagnetycznych oraz przyrody i krajobrazu.

Stan wód powierzchniowych na terenie gminy określono jako niezadowalający. Jak wynika z badań monitoringowych prowadzonych przez WIOŚ oraz przez firmę zewnętrzną na zlecenie Starostwa Powiatowego, wody rzeki Długiej określono jako wody złej jakości. Generalnie, na przestrzeni kilkunastu lat jakość wody w rzece Długiej nie zmienia się. W dalszym ciągu jest to najbardziej zanieczyszczona rzeka nie tylko na terenie gminy, ale i powiatu wołomińskiego. Na stan jakości wód powierzchniowych przede wszystkim wpływ mają takie czynniki jak: niewystarczający stopień rozbudowania sieci kanalizacyjnej, w szczególności na terenach wiejskich gminy (na koniec 2010 r. wg PWiK Sp. z o.o. podłączonych było 36 329 mieszkańców (w tym z terenów miejskich 34 920, a z terenów wiejskich 1 400)), brak oczyszczalni ścieków bytowo - gospodarczych na obszarach wiejskich, niewystarczający system kanalizacji deszczowej (powodujący przedostawanie się spływów wód deszczowych z terenów zurbanizowanych, przemysłowych i dróg do wód powierzchniowych), spływy powierzchniowe z łąk i pól, wymywanie nawozów.

Wody podziemne na terenie gminy reprezentowane są przez dwa piętra wodonośne: czwartorzędowe – z trzema poziomami wodonośnymi i trzeciorzędowe – z dwoma poziomami wodonośnymi: miocenijskim i oligocenijskim. Znaczenie użytkowe ma piętro czwartorzędowe, natomiast piętro trzeciorzędowe nie jest wykorzystywane. Wody piętra czwartorzędowego w rejonie gminy Wołomin charakteryzują się średnim i wysokim stopniem zagrożenia, co wynika z budowy geologicznej terenu (brak ciągłości warstwy izolacyjnej lub jej mała miąższość) oraz dużej ilości źródeł zanieczyszczeń (pierwszy poziom wodonośny zasilany jest bezpośrednio z opadów atmosferycznych, a także w trakcie zwiększonych opadów z infiltracji wód rzecznych podczas ich wylewów, które są zanieczyszczone). Wody podziemne w trzeciorzędowych utworach miocenijskich i oligocenijskich są dobrze izolowane łożyskami piaszczystymi, co eliminuje zagrożenie czynnikami antropogenicznymi.

Jakość wód podziemnych ujmowanych przez stacje uzdatniania wody oraz płynących w sieci wodociągowej jest systematycznie kontrolowana przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Wołominie oraz Laboratorium Badania Jakości Wody i Ścieków PWiK Sp. z o.o. Generalnie są to wody II klasy wymagające prostego uzdatniania w zakresie odżelazienia i odmanganiania. Natomiast na terenach wiejskich gminy nie prowadzono badań stanu jakości wód ujmowanych przez mieszkańców na potrzeby własne. Przypuszcza się, że na tych terenach, szczególnie w rejonach nieskanalizowanych, jakość ujmowanych płytkich wód podziemnych jest zła. Na stan jakości wód podziemnych, podobnie jak powierzchniowych, wpływ ma przede wszystkim nieuporządkowana gospodarka ściekowa. Szczególnym problemem są nieszczelne szamba, z których odbywa się infiltracja związków chemicznych do wód podziemnych. Z uwagi na rozwój sieci wodociągowej, część indywidualnych ujęć wód podziemnych jest obecnie nieczynna. Studnie, szczególnie kopane, nie zabezpieczone i nie zlikwidowane w odpowiedni sposób przyczyniają się do przenikania zanieczyszczeń do warstw wodonośnych. Na stan wód podziemnych wpływ mają także zanieczyszczone wody rzeki Długiej, która jest ciekim infiltrującym, a także migracja substancji zanieczyszczających w rejonie tzw. „dzikich” wysypisk. Do poprawy stanu wód podziemnych i powierzchniowych przyczyni się zrealizowany projekt: *„Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Wołomin-Kobyłka”* oraz realizacja zadań zapisanych w *„Wieloletnim Planie Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych na lata 2010-2015 PWiK Sp. z o.o.”*

Stan sanitarny powietrza atmosferycznego określono jako niezadowalający ze względu na przekroczenia stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀. Na przestrzeni ostatnich kilku lat stężenia zanieczyszczeń takich jak dwutlenek siarki oraz dwutlenek azotu mieściły się w określonych prawem poziomach dopuszczalnych. Natomiast stwierdzane były przekroczenia stężeń dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM₁₀. W celu poprawy stanu aerosanitarnego na terenie gminy opracowano *Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński*, który został przyjęty Uchwałą Nr 169/09 Sejmiku

Województwa Mazowieckiego z dnia 12 października 2009 roku. Analizując rodzaje emisji pochodzącej wyłącznie z obszaru miasta, wykazano w *Programie...*, że procentowy udział emisji powierzchniowej w całości zinwentaryzowanej emisji pyłu zawieszonego PM10 w 2006 roku wynosił 75,5%. Pozostałe udziały wynoszące 17,8% i 6,5% dotyczyły odpowiednio emisji punktowej i emisji liniowej. Z kolei odnosząc się do emisji napływowej, zauważono, że pomimo iż na terenie powiatu wołomińskiego najwyższe wartości stężeń pyłu zawieszonego PM10 spowodowane emisją napływową pochodzą z emitorów zlokalizowanych poza obszarem województwa mazowieckiego to ich najwyższe stężenia występują w południowej części powiatu, m.in. w okolicach Wołomina (ale też Kobyłki i Zielonki). Czynnikiem wpływającym negatywnie na jakość atmosfery są przede wszystkim indywidualne gospodarstwa domowe, które przyczyniają się do tzw. niskiej emisji (powstającej przy niepełnym spalaniu paliw stałych w paleniskach domowych i w starych wyeksploatowanych kotłowniach), a w dalszej kolejności również źródła komunikacyjne i zakłady będące punktowymi emitorami zanieczyszczeń. Nie bez znaczenia są również substancje pochodzenia allochtonicznego napływające nad obszar gminy zgodnie z dominującymi kierunkami wiatrów. Zapisy *Programu...* wskazują na konkretne zadania niezbędne do wdrożenia w celu ograniczenia występowania pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu. Dotyczą one obniżenia emisji powierzchniowej w centrum Wołomina polegające na wymianie pieców węglowych (ogrzewających ówczesnie w sposób indywidualny powierzchnię około 52 800 m²) na paliwo ekologiczne. Sukcesywna realizacja tych zadań powinna ograniczyć emisję zanieczyszczeń do powietrza.

Hałas stanowi obecnie jedno z najbardziej powszechnych zanieczyszczeń środowiska. Na jego szkodliwe oddziaływanie narażona jest coraz większa liczba osób. Dotyczy to w szczególności hałasu pochodzącego od środków transportu (hałas komunikacyjny tj. samochodowy i kolejowy) oraz w mniejszym stopniu hałasu pochodzącego ze źródeł przemysłowych. Na terenie gminy wg danych WIOŚ oraz informacji z Urzędu Miejskiego nie były wykonywane żadne pomiary natężenia hałasu komunikacyjnego. Natomiast stwierdzono, na podstawie przeprowadzonych badań GPR, zwiększający się ruch samochodowy na drogach wojewódzkich (nie były prowadzone badania na innych drogach na terenie gminy). Największe natężenie hałasu kumuluje się w centrum miasta Wołomina. Pomimo nierozpoznanej sytuacji akustycznej gminy, zwiększający się ruch samochodowy będzie wzmacniał problemy związane z uciążliwością hałasu, szczególnie dla mieszkańców terenów położonych wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu i to niezależnie od pory dnia.

Z kolei badania poziomu emitowanego hałasu przemysłowego zostały wykonane na zlecenie Starostwa Powiatowego w dwóch punktach pomiarowych zlokalizowanych przy ul. Szarej 16 oraz Szarej 18 w porze nocnej i nie wykazały przekroczeń poziomu dopuszczalnego określonego w Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie *dopuszczalnych poziomów hałasów w środowisku* (Dz. U. z 2007 r., Nr 120, poz. 826). Jednak należy mieć na względzie uciążliwość jakie mogą powodować zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe zlokalizowane blisko zabudowy o charakterze mieszkalnym. Wpływ ich na ogólny klimat akustyczny gminy nie jest znaczący, jednak są one przyczyną lokalnych negatywnych skutków odczuwalnych przez okolicznych mieszkańców.

Tereny przemysłowe i poprzemysłowe zlokalizowane są głównie w północno - wschodniej części Wołomina w rejonie ulic: Geodetów, Łukasiewicza oraz Armii Krajowej, na pozostałym obszarze gminy ich lokalizacja ma charakter rozproszony. Z informacji zebranych na potrzeby niniejszego opracowania wynika, że do chwili obecnej nie istnieje na szczeblu gminnym żadna spójna lista obszarów zdegradowanych i zdewastowanych, nie prowadzono również selektywnych badań na terenach poprzemysłowych pod kątem ich wpływu na poszczególne komponenty środowiska. Jedynym obszarem poprzemysłowym, który w chwili obecnej objęty jest programem działań rewitalizacyjnych jest teren Stolarki Wołomin S.A. Dla charakteryzowanego obszaru obejmującego swoim zasięgiem powierzchnię 16 ha, w 2010 r. został opracowany dokument pt.: *Lokalny Program Rewitalizacji Terenu Poprzemysłowego Stolarki Wołomin S.A.* Opracowanie to zostało przyjęte uchwałą Rady Miejskiej z dnia 15 lipca 2010 r. Nr XL-63/2010. Zgodnie z jego treścią czas realizacji zaplanowanych działań obejmuje lata 2010 – 2015.

Poważne awarie i zagrożenia naturalne należą do zjawisk trudnoprzewidywalnych. Na terenie gminy źródłem poważnych awarii i zagrożeń naturalnych mogą być zdarzenia spowodowane działalnością człowieka (np.: awarie przemysłowe, katastrofy drogowe) oraz zdarzenia wywołane działaniem sił natury (m.in.: pożar, powódź, silne wiatry, nadmierny opad śniegu). Prawdopodobne jest również współwystąpienie zagrożeń naturalnych i zagrożeń będących następstwem działalności ludzkiej. Największe a zarazem najbardziej prawdopodobne zagrożenie dla terenu gminy Wołomin stanowią zagrożenia wywołane siłami natury, a w szczególności pożary. Średni poziom ryzyka wiąże się z występowaniem awarii (w tym poważnych awarii i awarii sieciowych) oraz skażeń biologicznych (w tym zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych)

Z punktu widzenia ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz ochrony środowiska, znacznie korzystniejszym rozwiązaniem jest zapobieganie wystąpieniu poważnej awarii i/lub zagrożenia naturalnego niż minimalizowanie ich skutków. Działania i zadania niezbędne do podjęcia w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej na terenie gminy związanej z awarią lub zagrożeniem naturalnym zostały przedstawione w projekcie *Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego* opracowanego przez Referat Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Wołominie.

Stan środowiska w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych oceniono jako dobry. Aktualnie źródłem pól elektromagnetycznych są głównie stacje transformatorowe i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia oraz stacje bazowe telefonii komórkowej, a także urządzenia radiolokacyjne i radionawigacyjne. Na terenie gminy, w wyniku prowadzonych pomiarów przez WIOŚ, nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomów pól elektromagnetycznych dla częstotliwości używanych w telefonii bezprzewodowej (300 MHz do 300 GHz) tj. wartości 7 V/m, określonej w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymywania tych pól (Dz. U. z 2003 r., Nr 192, poz. 1883). Nie prowadzono badań poziomu pól elektromagnetycznych od liniowych źródeł promieniowania. Należy mieć jednak na uwadze, że w wyniku rozwoju usług telekomunikacyjnych oraz wraz z postępem technicznym zagrożenie środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych będzie sukcesywnie wzrastać. Rozwój tych usług będzie wprowadzać ograniczenia w zagospodarowaniu terenów w sąsiedztwie tych urządzeń. I tak w przypadku linii wysokiego napięcia, ograniczenia te dotyczą odległości 19 m od osi w obie strony dla linii 110 kV, natomiast dla linii 400 kV – 35 m od osi w obie strony.

Stan zasobów środowiska przyrodniczego na terenie gminy oceniono jako dobry. Występują tu różne typy ekosystemów, w tym: zieleń leśna oraz miejska (parki, skwery, trawniki, cmentarze). Na terenie gminy występują również formy ochrony przyrody tj. obszar Natura 2000, Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz pomniki przyrody i dwa korytarze ekologiczne: dolina Czarnej oraz dolina Długiej. Natomiast nie przebiega żaden z korytarzy ekologicznych należących do sieci ECONET. Na czynniki antropogeniczne (rozwój zabudowy mieszkaniowej, rozwój funkcji turystycznych i wypoczynkowych itp.) najbardziej narażona jest szata roślinna i zwierzęca. Dlatego też, planując konkretne działania w zakresie rozwoju gminy należy uwzględnić w planowaniu przestrzennym zasoby przyrodnicze i ich ochronę.

5.2 Ograniczenia i szanse rozwoju gminy wynikające ze stanu i przeobrażeń środowiska łącznie z rankingiem zagrożeń ekologicznych

Zasoby i walory oraz stan środowiska z jednej strony stanowią ograniczenia rozwoju gminy z drugiej natomiast otwierają nowe szanse i możliwości. Ograniczenia dla gminy wynikają przede wszystkim z ochrony prawnej przyrody, zanieczyszczeń wód powierzchniowych oraz powietrza atmosferycznego, hałasu, obszarów zagrożenia powodziowego, a także z ochrony przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Powierzchnia biologicznie czynna, zajęta przez różnego typu zbiorowiska roślinne stanowi około 73% obszaru gminy. Obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię 3 278 ha, co stanowi 53,2% powierzchni całkowitej. Są to: Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu (zajmujący powierzchnię ok. 50% gminy), obszar sieci Natura 2000 (31,4 ha) i pomniki przyrody. Obszary prawnie chronione ograniczają lokalizację inwestycji bezpośrednio na tym terenie lub w jego sąsiedztwie, a także intensywny rozwój turystyki i zabudowy mieszkaniowej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej. Na mocy Rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego Nr 3 z dnia 13.02.2007 r. w sprawie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Maz. 2007.42.870) na terenie gminy, w granicach tego obszaru wyznaczono strefę szczególnej ochrony ekologicznej obejmującą tereny o najwyższych walorach przyrodniczych, strefę ochrony urbanistycznej na terenach zabudowanych (w obrębie której na terenie gminy Wołomin wyznaczono 11 Stref Ochrony Urbanistycznej) oraz strefę „zwykłą” obejmującą pozostałe tereny. Również ograniczenia w realizacji inwestycji, w tym w lokalizacji obiektów mogących znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, wynikają z obecności na terenie gminy obszaru Natura 2000 – Białe Błota. Natomiast z punktu widzenia ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.) należy w tym miejscu dodać, że przepisy proceduralne dopuszczają w przypadkach uzasadnionych nadrzędnym interesem publicznym, w tym wymogami o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, realizację inwestycji celu publicznego po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody. Kolejnym ograniczeniem w rozwoju gminy stanowią lasy Nadleśnictwa Drewnica, które są lasami ochronnymi. Lasy te włączone zostały również do Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Warszawskie”. Leśne Kompleksy Promocyjne nie są prawną formą ochrony przyrody, ale celem kompleksów promocyjnych jest wprowadzanie do praktyki leśnej zasad sterowania gospodarką w warunkach pełnego rozpoznania stanu i spełniania wymogów ochrony przyrody.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych oraz powietrza atmosferycznego powoduje ograniczenia rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy. Ocena wód powierzchniowych rzeki Długiej w celu określenia zdolności wody jako kąpielisko (w punkcie pomiarowym w Ossowie powyżej ujścia Kanału z Wołomina) wykazała w 2010 r., że wody są nieprzydatne do kąpieli. Również przekroczenia poziomów zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10 stanowią ograniczenia przed zainwestowaniem przestrzeni gminy pod zabudowę rekreacyjną.

Ograniczenia wynikające z uciążliwości akustycznej gminy, w szczególności w rejonach o natężonym ruchu komunikacyjnym oraz w rejonach planowanych inwestycji drogowych powodują wyłączenie bezpośrednio przylegających do nich terenów gminy z funkcji osadniczej.

Wyznaczone obszary zagrożenia powodziowego oraz zalewu bezpośredniego (ze względu na brak obwałowań nie wyznaczono obszaru zalewu potencjalnego) wyłączają z użytkowania tereny wchodzące w skład tych obszarów w zakresie m.in.: lokalizacji inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko, infrastruktury służącej ochronie środowiska, a przede wszystkim zabudowy mieszkaniowej.

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych ogranicza użytkowanie w ich otoczeniu terenów. Ograniczenia dotyczą przede wszystkim lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, usługowo - handlowej oraz oświatowej w pasach technologicznych linii wysokich napięć tj. w odległości 19 m od osi w obie strony dla linii 110 kV, natomiast dla linii 400 kV – 35 m od osi w obie strony. Również nie należy, wg projektu *Studium...*, lokalizować w odległości ok. 100 m od placówek oświatowych stacji bazowych telefonii komórkowej.

Szans rozwoju gminy należy upatrywać w rozwoju funkcji usługowo-przemysłowej (korzystne warunki inżyniersko-geologiczne oraz położenie wzdłuż drogi Warszawa - Tłuszcz i linii kolejowej Warszawa-Białystok oraz w podjętej rewitalizacji terenów poprzemysłowych), a także w rozwoju turystyki.

Korzystne warunki inżyniersko-geologiczne występujące na terenie gminy obejmują ok. 60% powierzchni gminy. Na tych terenach mogą być lokalizowane inwestycje związane z działalnością

gospodarczą, sferą usługowo-handlową jak i zabudową mieszkaniową. Wraz z zainwestowaniem terenu nastąpi w tych rejonach wzrost osadnictwa, zatrudnienia (w wyniku pojawienia się nowych miejsc pracy) oraz rozwój działalności kulturalnej. Również korzystne położenie wzdłuż drogi Warszawa - Tłuszcz i linii kolejowej Warszawa - Białystok umożliwia łatwiejszy dostęp do gminy dla inwestorów i może też skutkować rozwojem osadnictwa napływowego z rejonu miasta stołecznego Warszawy, co z kolei przyczyni się do rozwoju usług.

Rewitalizacja terenów poprzemysłowych umożliwi odzyskanie terenów pod przyszłe ich zainwestowanie np. w sferze handlowo-usługowej, co także przyczyni się do rozwoju gminy. Działania w tym zakresie zostały już podjęte. Dla terenu poprzemysłowego Stolarki Wołomin S.A., w 2010 r. został opracowany *Lokalny Program Rewitalizacji Terenu Poprzemysłowego Stolarki Wołomin S.A.* Dokument ten został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej z dnia 15 lipca 2010 r. Nr XL 63/2010. Dotyczy on obszaru o powierzchni ok. 16 ha położonego na terenie gminy Wołomin. Przewidziany czas realizacji zapisów wynikających z dokumentu obejmuje lata 2010 – 2015.

Aktualnie funkcje turystyczne i rekreacyjne na terenie gminy nie są dobrze rozwinięte. Brakuje bazy turystycznej i gastronomicznej. Jednak wykorzystując istniejące obszary i obiekty cenne pod względem kulturowym i historycznym jak również przyrodniczym, należy ten kierunek promować i rozwijać w następnych latach. Na szczególną uwagę zasługuje pole Bitwy Warszawskiej znajdujące się pod Ossowem, przez które biegnie szlak rowerowy „Bitew Warszawskich”. Rozpoczyna się on w Olszynie Grochowskiej, przebiega przez Ossów do cmentarza w Radzyminie. W Ossowie na szlaku znajduje się miejsce śmierci ks. Kapelana Ignacego Skorupki oraz cmentarz Mauzoleum Żołnierzy poległych w Wielkiej Bitwie Warszawskiej 1920 roku. Na terenie wschodniej części wsi Ossów, uchwałą Nr XXVII-36/2009 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 16 kwietnia 2009 r. utworzono park kulturowy pod nazwą „Ossów Wrota Bitwy Warszawskiej 1920 r.” Ponadto, szlak rowerowy, posiadający znaczenie krajoznawcze, zlokalizowany jest w południowej części gminy. Jest to szlak Zielonka - Ossów - rezerwat „Grabicz” – Kobyłka. Na terenie gminy znajdują się także obiekty wpisane do rejestru zabytków (tj. Kościół Parafialny p. w. Matki Boskiej Częstochowskiej budowany w latach 1907-1927, Willa Laurentium otoczona ogrodem krajobrazowym powstała w 1920 r. oraz Dom Nałkowskich z końca XIX w. w którym obecnie mieści się Muzeum Wacława i Zofii Nałkowskich) i 89 obiektów będących w gestii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (zaproponowanych do objęcia ewidencją na podstawie Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami w Gminie Wołomin).

W kontekście przedstawionych powyżej informacji, ranking zagrożeń ekologicznych ograniczających rozwój gminy obejmuje następujące zagrożenia:

- niewystarczający stopień rozbudowania kanalizacji sanitarnej, w szczególności na terenach wiejskich, oraz nieuregulowana gospodarka wodno - ściekowa przyczyniają się do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i ograniczają szanse rozwoju gminy np. w kierunku turystycznym i rekreacyjnym,
- niezadowalający stan sanitarny powietrza atmosferycznego spowodowany tzw. „niską emisją” może wpływać na ograniczenie rozwoju osadnictwa na terenie gminy oraz oddziaływać negatywnie na turystykę i rekreację,
- uciążliwość akustyczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych jest czynnikiem ograniczającym te tereny przed zainwestowaniem.

6. Założenia ochrony środowiska dla gminy Wołomin do 2018 roku

Naczelną zasadą przyjętą w „Aktualizacji Programu ochrony środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011-2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018” jest zasada zrównoważonego rozwoju umożliwiająca harmonijny rozwój gospodarczy i społeczny wraz z ochroną walorów środowiskowych. Oznacza ona taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli – zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń –

następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Zasada ta stanowiła podstawę do sformułowania nadrzędnego celu *Aktualizacji Programu...*

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Wołomin w zgodzie z zasadami ochrony środowiska

Tak sformułowany cel pozwoli na osiągnięcie trwałego, zrównoważonego rozwoju gminy, gdzie ochrona środowiska stanowi nierozłączną część procesów rozwojowych realizowanych i planowanych do realizacji na terenie gminy.

„*Aktualizacja Programu ochrony środowiska...*” jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla gminy. Przedstawione w nim zagadnienia ochrony środowiska ujęte zostały w sposób kompleksowy, z wyznaczeniem celów długo- i krótkookresowych, a także przyjęciem kierunków działań i zadań z zakresu wszystkich sektorów ochrony środowiska. Spośród nich dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, w postaci priorytetów ekologicznych, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

Przy wyborze kierowano się wnioskami zawartymi w „*Sprawozdaniu z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin za lata 2009 i 2010*”, diagnozą stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy, uwarunkowaniami zewnętrznymi (obowiązujące akty prawne oraz dokumenty planistyczne szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego) i wewnętrznymi (strategie rozwoju i programy rewitalizacji), a także innymi wymaganiami w zakresie jakości środowiska. Ponadto pod uwagę brano również wymiar przedsięwzięcia (ponadlokalny i publiczny), zaawansowanie przedsięwzięcia w realizacji, konieczność realizacji przedsięwzięcia ze względów prawnych, skalę efektywności ekologicznej przedsięwzięcia (efekt planowany, tempo jego osiągnięcia) oraz wieloaspektowość efektów ekonomicznych przedsięwzięcia (możliwość jednoczesnego osiągnięcia poprawy stanu środowiska w zakresie kilku elementów środowiska).

Kierując się podanymi powyżej kryteriami, jako zadania priorytetowe na terenie gminy przyjęto następujące zagadnienia:

- **Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych.**
- **Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.**
- **Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.**
- **Ochrona ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.**
- **Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia.**
- **Edukacja ekologiczna społeczeństwa.**

W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych szczególnie ważne są zadania dotyczące rozbudowy systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz oczyszczania ścieków w szczególności na terenach wiejskich.

Osiągnięcie wymaganej przepisami prawnymi jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy związane jest z realizacją zadań przede wszystkim w sektorze komunalnym (ograniczanie tzw. niskiej emisji) oraz transportowym i przemysłowym.

W zakresie eliminacji uciążliwości akustycznych szczególnie istotne są zadania dotyczące przebudowy, modernizacji dróg i budowy ekranów akustycznych wzdłuż ciągów drogowych.

W zakresie ochrony ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych ważne są zadania związane ze zgodną z przepisami prawa, lokalizacją nowopowstających stacji bazowych.

Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia. Szczególnie ważne są tu zadania związane z zagospodarowaniem terenu w obszarach zagrożenia powodziowego (na terenie gminy brak jest obwałowań rzek) oraz eliminacją potencjalnych zagrożeń dla mieszkańców.

Wszystkie wyżej wymienione priorytety są elementami, co do których w pierwszym rzędzie powinny zostać podjęte działania zmierzające do poprawy stanu aktualnego.

Należy zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć proponowanych w ramach jednego zagadnienia wpisuje się także w pozostałe zagadnienia. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

7. Cele i zadania w zakresie ochrony środowiska w horyzontach czasowych krótkookresowych (2011-2014) i długookresowych (2015-2018)

7.1 Ochrona zasobów naturalnych

7.1.1 Ochrona przyrody

Cel długookresowy:

Zintegrowana, trwale zrównoważona ochrona zasobów przyrody i krajobrazu prowadzona w ramach racjonalnej polityki przestrzennej

Cele krótkookresowe do roku 2014:

1. Zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej wraz z poprawą standardu zagospodarowania tych terenów.
2. Ochrona obszarów i obiektów chronionych oraz innych przyrodniczo cennych, a także ich udostępnienie mieszkańcom w sposób gwarantujący przetrwanie chronionych walorów.
3. Uwzględnienie wartości środowiska przyrodniczego (w tym krajobrazu) w polityce przestrzennej i kierunkach rozwoju gminy.

Kierunki działań krótkookresowych:

Zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej wraz z poprawą standardu zagospodarowania tych terenów:

- Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji istniejących terenów zieleni urządzonej w gminie (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Urządzanie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja zarówno istniejących jak i nowych terenów zieleni urządzonej we wszystkich miejscowościach gminy (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, pozostali właściciele i administratorzy terenu*);
- Zachowanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych (*jednostki realizujące: właściciele terenu*);

- Rozbudowa infrastruktury turystycznej na terenach o walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych gminy (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, właściciele terenu, inwestorzy*);
- Zintegrowanie informacji dotyczącej zasobów dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego na terenie gminy (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

Ochrona obszarów i obiektów chronionych oraz innych przyrodniczo cennych, a także ich udostępnienie mieszkańcom w sposób gwarantujący przetrwanie chronionych walorów:

- Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody zawartych w planach ochrony obiektów cennych przyrodniczo i obowiązujących aktach prawnych (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, inwestorzy, mieszkańcy gminy, właściciele terenu*);
- Unikanie działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk na obszarze Natura 2000 Białe Błota, a w szczególności: zakaz lokalizowania obiektów mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko z wyłączeniem dopuszczeń ustawowych, zakaz lokalizacji zabudowy, wykluczenie działań mogących zakłócić stosunki wodne, zanieczyszczających środowisko (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, inwestorzy, właściciele terenu*);
- Pielęgnacja i konserwacja drzew - pomników przyrody (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Rozważenie możliwości i zasadności wprowadzenia dodatkowych form ochrony przyrody - po wykonaniu inwentaryzacji i waloryzacji przyrody (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie*);
- Przeciwdziałanie zagrożeniu pożarowemu, w tym monitoring stanu i zagrożeń (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica, Straż Pożarna, Straż Miejska, mieszkańcy gminy*).

Uwzględnienie wartości środowiska przyrodniczego (w tym krajobrazu) w polityce przestrzennej i kierunkach rozwoju gminy:

- Planowanie rozwoju przestrzennego w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym, dostosowanie przeznaczenia terenów i form zagospodarowania do zróżnicowanych predyspozycji środowiska, w tym poprzez uwzględnianie stosownych zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, właściciele terenu*);
- Opracowanie i wprowadzenie w życie polityki krajobrazowej gminy (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

7.1.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Cel długookresowy:

Zapewnienie dobrej kondycji lasów wszystkich form własności jako warunek zachowania ich różnorodności biologicznej i miejsc wypoczynku mieszkańców

Cele krótkookresowe do roku 2014:

1. Udostępnianie lasów społeczeństwu poprzez odpowiednie zagospodarowanie rekreacyjno-wypoczynkowe i edukacyjne.
2. Zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych.

Kierunki działań krótkookresowych:

Udostępnianie lasów społeczeństwu poprzez odpowiednie zagospodarowanie rekreacyjno-wypoczynkowe i edukacyjne:

- Uaktualnienie lub opracowanie planów urządzania lasów (*jednostki realizujące: Nadleśnictwo Drewnica, Starostwo Powiatowe*);
- Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzania lasów, uwzględniając zasadę powszechnej ochrony, trwałości utrzymania ciągłości użytkowania oraz dostosowanie do ustalonych w planie funkcji i form użytkowania niezależnie od struktury własnościowej lasów (*jednostki realizujące: Nadleśnictwo Drewnica, właściciele lasów prywatnych*);
- Bieżące wykonywanie w lasach zabiegów ochronnych i pielęgnacyjnych (preferowanie biologicznych i mechanicznych metod: zakładanie remiz, wywieszanie budek lęgowych, ochronę mrowisk, wykładanie pułapek na owady, korowanie) w sposób profesjonalny i terminowy (*jednostki realizujące: Nadleśnictwo Drewnica, właściciele lasów prywatnych*).

Zachowanie i zwiększanie istniejących zasobów leśnych:

- Współudział w opracowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica*);
- Uwzględnianie w pracach planistycznych obszarów leśnych, kierunków i sposobów realizacji wszystkich istotnych rodzajów funkcji lasów (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica*);
- Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego optymalnej granicy polno - leśnej zgodnie z zapisami dokumentów: Krajowy Program Zwiększania Lesistości oraz Polityka Leśna Państwa (w celu wzbogacenia granicy las - pole i las woda należy pozostawić pasy ochronne o szerokości 20 – 30 m złożone z roślinności zielnej, krzewów, niskich drzew i luźnego piętra górnego jako strefy ekotonowej), struktury przestrzennej lasów w krajobrazie, systemu zadrzewień oraz korytarzy ekologicznych między kompleksami leśnymi (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);

7.1.3 Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi

Głównym celem, w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi, wynikającym z zapisów polityki ekologicznej państwa jest takie gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych i podziemnych które przyczyni się do ochrony gospodarki narodowej od deficytów wody i zabezpieczy przed skutkami powodzi oraz pozwoli na zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Cel ten możliwy będzie do osiągnięcia poprzez zadania dotyczące przede wszystkim maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczną ochronę głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Cel długookresowy:

Zrównoważone wykorzystywanie wód powierzchniowych i podziemnych w celu zaspokojenia potrzeb ludności, gospodarki, ochrony wód i środowiska związanego z tymi zasobami

Cele krótkookresowe do roku 2014:

1. Dążenie do relatywnego zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach domowych, przemyśle i rolnictwie - racjonalizacja zużycia wody poprzez obniżenie popytu na wodę, co jest przeciwieństwem do metody zaspokajania rosnącego zapotrzebowania na wodę poprzez zwiększanie jej podaży.
2. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej ilości i jakości wody do picia.
3. Zwiększenie retencji zlewni.

Kierunki działań krótkookresowych:

Dążenie do relatywnego zmniejszenia zużycia wody w gospodarstwach domowych, przemyśle i usługach:

- Optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych (stymulacja do zmniejszania jej zużycia) (*jednostki realizujące: Przedsiębiorcy, Mieszkańcy*);
- Modernizacja sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych (*jednostki realizujące: PWiK Sp. z o.o. w Wołominie, Burmistrz Wołomina*);

Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej ilości i jakości wody do picia:

- Aktualizacja zasobów dyspozycyjnych wód poziomów wodonośnych na terenie gminy w kontekście aktualnego poboru wód (*jednostki realizujące: PWiK Sp. z o.o. w Wołominie, jednostki naukowo-badawcze*);
- Konserwacja, remonty i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody (*jednostki realizujące: PWiK Sp. z o.o. w Wołominie*).

Zwiększenie retencji zlewni:

- Realizacja zadań zapisanych w Wojewódzkim programie małej retencji (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica, WZMiUW*);
- Prawidłowa eksploatacja i konserwacja systemów melioracji (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica, WZMiUW*);
- Zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i ciekі wodne, oczka wodne, stawy, torfowiska niskie (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, WZMiUW, Nadleśnictwo Drewnica*).

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej (RZGW) jest organem administracji rządowej niezespolonej właściwym w sprawach gospodarowania wodami i w imieniu ministra właściwego dla spraw gospodarki wodnej realizuje zadania związane z utrzymywaniem wód lub urządzeń wodnych oraz pełni funkcję inwestora w zakresie gospodarki wodnej. Zadaniem RZGW, w tym także warszawskiego, jest utrzymanie wód powierzchniowych stanowiących własność Państwa oraz niektórych obiektów hydrotechnicznych na tych wodach.

Zarządzanie zasobami wodnymi jest realizowane z uwzględnieniem podziału państwa na obszary dorzeczy i regiony wodne. Na obszarach dorzeczy zarządzanie zasobami wodnymi wymaga koordynowania działań określonych programem wodno - środowiskowym kraju oraz planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy.

Stosownie do art. 11 ustawy *Prawo wodne* (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.), prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, oprócz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej, w granicach powiatu wołomińskiego wykonują także:

- Marszałek Województwa Mazowieckiego – w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służących polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy oraz w stosunku do pozostałych wód nie zastrzeżonych dla dyrektorów RZGW i parków narodowych.

Upoważnionym do działania w imieniu Marszałka Województwa Mazowieckiego jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Oddział w Warszawie, spełniający funkcje właścicielskie

w odniesieniu do śródlądowych wód powierzchniowych, do których wprowadzane są wody opadowe i roztopowe z utwardzanych powierzchni.

Dla prawidłowej gospodarki wodnej w Polsce Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, jako Państwowa Służba Hydrogeologiczna (PSH), realizuje prace nad utworzeniem bazy danych dotyczącej zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych oraz jej stałą aktualizacją.

7.1.4 Ochrona powierzchni ziemi

Silny rozwój cywilizacyjny spowodował, że w chwili obecnej każda działalność człowieka wywiera wpływ na środowisko glebowe – dotyczy to zarówno działalności wydobywczej, produkcji przemysłowej czy rolnej jak również codziennych zachowań ludzi (np. wytwarzanie odpadów, korzystanie z transportu zbiorowego). Dlatego też ochrona powierzchni ziemi, podobnie jak ochrona pozostałych komponentów środowiska przyrodniczego, jest działaniem uwarunkowanym prawnie, mającym na celu ograniczenie i zminimalizowanie tych skutków antropopresji, w wyniku których codzienne silne przekształcenia powierzchni ziemi powodują trwałe i nieodwracalne szkody w środowisku glebowym i gruntowym.

Cel długookresowy:

Kompleksowa ochrona gleb i gruntów

Cel krótkookresowy do 2014 r.:

Użytkowanie gleb i gruntów w sposób zapobiegający ich degradacji, w tym rekultywacja terenów zdegradowanych i poprzemysłowych.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Prowadzenie racjonalnej gospodarki glebami w sposób odpowiadający ich przeznaczeniu, w tym w sposób uwzględniający ich zanieczyszczenie i klasę bonitacyjną, oraz uwzględnianie w mpzp rozwiązań zapewniających ochronę gleb i gruntów cennych przyrodniczo oraz wartościowych z punktu widzenia gospodarki rolnej, w tym ograniczanie ich przeznaczania na cele nierolnicze i nieleśne (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, właściciele terenu*);
- Ograniczanie czynników wpływających niekorzystnie na jakość gleb (emisje rolnicze, przemysłowe, komunikacyjne i nielegalne miejsca składowania odpadów) (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, właściciele terenu, mieszkańcy, przedsiębiorcy*);
- Monitorowanie jakości gleb i gruntów (*jednostki realizujące: IUNG, WIOŚ, Starosta Powiatu Wołomińskiego*);
- Rekultywacja i ponowne zagospodarowywanie terenów zdegradowanych i poprzemysłowych (*jednostki realizujące: właściciele terenu, Starosta Powiatu Wołomińskiego*).

7.1.5 Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Na terenie gminy Wołomin nie występują żadne eksploatowane złoża surowców naturalnych. Jedynym perspektywicznym źródłem ich pozyskania mogłyby być porośnięte aktualnie lasem wydmy zbudowane z piasków holocenów. Ich zasoby nie zostały jednak szczegółowo rozpoznane. Co więcej, wspomniane wydmy stanowią obszary o cennych wartościach krajobrazowych, dlatego też powinny być chronione, szczególnie przed nielegalną eksploatacją.

Cel długookresowy:

Ochrona zasobów naturalnych.

Cel krótkookresowy do 2014 r.:

Ochrona zasobów naturalnych przed ich nielegalną eksploatacją.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Ochrona wydm jako obszarów o wysokich walorach krajobrazowych przed nielegalną eksploatacją piasków (*jednostki realizujące: właściciele terenów, Starosta Powiatu Wołomińskiego*).

7.2 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

7.2.1 Środowisko a zdrowie

Wzajemne zależności występujące pomiędzy organizmami żywymi a nieożywionymi formami przyrody są niezwykle silne, dlatego też dbałość o zachowanie odpowiednich standardów jakości poszczególnych komponentów środowiska jest jednym z nadrzędnych celów wyrażanych w wielu ogólnych i sektorowych dokumentach strategicznych (np. *Polityka ekologiczna państwa...*) oraz przepisach prawnych (np. ustawa *Prawo ochrony środowiska*). Jest to tym bardziej istotne, że działalność człowieka prowadzona jest przy użyciu coraz większej liczby coraz bardziej zaawansowanych technologii, wykorzystujących m.in. substancje toksyczne i niebezpieczne, które nie pozostają bez wpływu nie tylko na otoczenie, ale również na zdrowie i życie ludzi. Pomimo szeregu uregulowań prawnych zdarzają się sytuacje nieprzewidywalne, które mogą doprowadzić do wielkoobszarowych i niebezpiecznych awarii i katastrof. Również poza możliwościami pełnej kontroli pozostają zjawiska atmosferyczne, w wyniku których może dojść do zagrożenia zdrowia i życia ludzi.

Cel długookresowy:

Ochrona przed zagrożeniami naturalnymi, katastrofami i poważnymi awariami.

Cel krótkookresowy do 2014 r.:

Podejmowanie działań prewencyjnych zapobiegających wystąpieniu zagrożeń naturalnych, poważnych awarii oraz innych katastrof spowodowanych działalnością człowieka oraz minimalizacja skutków w przypadku ich wystąpienia.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Utrzymywanie w gotowości oraz w dobrym stanie technicznym wszystkich elementów systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy lub poważnej awarii oraz informowanie społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku ich wystąpienia (*jednostki realizujące: Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie, Starosta Powiatu Wołomińskiego, Burmistrz Wołomina*);
- Realizacja zapisów zawartych w dokumentach strategicznych z zakresu zarządzania ryzykiem opracowanych na szczeblu wojewódzkim i powiatowym oraz wdrożenie i aktualizacja tych zapisów w Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie*);

- Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów związanych z ochroną przeciwpożarową i ochroną przeciwpowodziową (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Kontrola potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem wypełniania przez nich obowiązków przewidzianych w przepisach oraz w aspekcie spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji (*jednostki realizujące: Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie, WIOŚ*).

7.2.2 Jakość powietrza

Współcześnie na obszarach zurbanizowanych i uprzemysłowionych na jakość powietrza atmosferycznego największy wpływ ma emisja zanieczyszczeń pochodzących z sektora przemysłowego, komunalnego i ze źródeł komunikacyjnych. Potwierdzają to jednoznacznie wyniki monitoringu prowadzonego przez WIOŚ na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Analiza stanu aktualnego w zakresie charakteryzowanego komponentu środowiska jednoznacznie wykazała, że problem ten dotyczy również obszaru gminy Wołomin, a dokładniej jej części miejskiej. Głównym czynnikiem decydującym o niekorzystnych parametrach aerosanitarnych były odnotowane przekroczenia stężeń pyłu zawieszonego PM10 spowodowane przede wszystkim niską emisją ze źródeł komunalnych. Uzyskane wyniki nie tylko obligują do podjęcia intensywnych działań zmierzających do poprawy sytuacji w zakresie dotrzymania standardów jakości powietrza, ale również stanowią podstawę do wytyczenia celów i sprecyzowania działań, które zapobiegą takiej sytuacji w przyszłości.

Cel długookresowy:

Osiągnięcie i utrzymanie wymaganych przepisami prawa standardów jakości powietrza.

Cele krótkookresowe do 2014 r.:

1. Sukcesywne ograniczanie i eliminacja oddziaływań niekorzystnych dla jakości powietrza atmosferycznego pochodzących z sektora komunalnego.
2. Dążenie do ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych.
3. Ograniczanie wpływu i wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych.

Kierunki działań krótkookresowych:

Sukcesywne ograniczanie i eliminacja oddziaływań niekorzystnych dla jakości powietrza atmosferycznego pochodzących z sektora komunalnego:

- Kompleksowa realizacja inwestycji polegającej na budowie elektrociepłowni do skojarzonej wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej (*jednostki realizujące: ZEC w Wołominie Sp. z o.o.*);
- Rozbudowa infrastruktury i bieżąca konserwacja urządzeń do produkcji i przesyłu energii ciepłej (*jednostki realizujące: ZEC w Wołominie Sp. z o.o.*);
- Eliminacja węgla jako głównego paliwa w lokalnych kotłowniach i indywidualnych gospodarstwach domowych na rzecz przyłączenia do miejskiej sieci ciepłej lub stosowania ekologicznych nośników energii (*jednostki realizujące: właściciele i administratorzy budynków*);
- Konsekwentna realizacja *Programu ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński* w aspekcie zadań przypisanych gminie Wołomin, również w przypadku opracowania kolejnej edycji dokumentu (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina.*),

- Minimalizacja zużycia energii oraz ograniczenie strat ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej (*jednostki realizujące: właściciele i administratorzy budynków*);
- Realizacja zapisów wynikających z opracowanych na szczeblu gminnym *Założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i paliwa gazowe* (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, właściciele i administratorzy nieruchomości, ZEC Sp. z o.o. w Wołominie*).

Dążenie do ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych:

- Optymalizacja warunków ruchu drogowego w celu zwiększenia płynności transportu (ze szczególnym uwzględnieniem centrum miasta, obszarów gęstej zabudowy i dróg wylotowych) poprzez remonty i modernizacje istniejących dróg oraz budowę nowych ich odcinków (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, właściciele i zarządcy dróg*);
- Rozwój i promocja komunikacji zbiorowej w celu zwiększenia jej udziału w całkowitych przewozach pasażerskich (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne, przewoźnicy*);
- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym z uwzględnieniem rozwiązań zapisanych w *Koncepcji rozwoju sieci tras rowerowych na obszarze gminy Wołomin na lata 2007 – 2013* (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);

Ograniczanie wpływu i wielkości emisji zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych:

- Prowadzenie polityki przestrzennej (w tym uwzględnianie w mpzp) uwzględniającej lokalizację zakładów przemysłowych uciążliwych ze względu na emisję zanieczyszczeń do atmosfery na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej i obszarów cennych przyrodniczo, w tym także rekreacyjno – wypoczynkowych (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Kontrola zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery pod kątem spełniania przez nie wymogów prawnych (*jednostki realizujące: WIOŚ*);
- Stosowanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i energooszczędnych technologii oraz inwestowanie w rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska (*jednostki realizujące: przedsiębiorcy*).

7.2.3 Ochrona wód

Nadrzędnym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu ekologicznego wód, tak pod względem jakościowym jak i ilościowym oraz dotrzymanie normatywnych wymagań dla ścieków i innych zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska wodnego.

Cel długookresowy:

Poprawa jakości wód powierzchniowych

Cele krótkookresowe do roku 2014:

1. Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym określonym przez Dyrektywę 2000/60/WE (Ramową Dyrektywę Wodną) poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych oraz współpracę ponadlokalną.
2. Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska, szczególnie w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Kierunki działań krótkookresowych:

Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym określonym przez Dyrektywę 2000/60/WE (Ramową Dyrektywę Wodną) poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych oraz współpracę ponadlokalną

- Uregulowanie systemu odprowadzania wód opadowych, w szczególności z terenów zurbanizowanych (*jednostki realizujące: PWiK Sp. z o.o., Burmistrz Wołomina*);
- Likwidacja nieczynnych ujęć wody - szczególnie studni kopanych (*jednostki realizujące: właściciele terenu i obiektów*);
- Podjęcie współpracy ponadlokalnej w celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych (m.in. poprzez uczestnictwo w programach o zasięgu regionalnym (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Kontrolna inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska, szczególnie w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków

- Budowa nowych odcinków kanalizacji (*jednostki realizujące: PWiK Sp. z o.o. w Wołominie, Burmistrz Wołomina*);
- Remonty i konserwacja istniejącej sieci i urządzeń kanalizacyjnych (*jednostki realizujące: PWiK Sp. z o.o. w Wołominie, Burmistrz Wołomina*);
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych lub poza zasięgiem projektowanej sieci kanalizacyjnej (*realizator: właściciele lub zarządcy nieruchomości*);
- Budowa w gospodarstwach rolnych instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych, tj. zbiorników na gnojowicę i gnojówkę oraz płyt obornikowych (*jednostki realizujące: Rolnicy*).

7.2.4 Ochrona przed hałasem i oddziaływanie hałasu

Ochrona przed hałasem została zdefiniowana w aktualnym prawodawstwie dotyczącym ochrony środowiska tj. Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo Ochrony Środowiska* (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.). Zgodnie z art. 112 *Ustawy...* ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez: utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie i zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany. Dopuszczalne poziomy hałasu zostały w środowisku zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w *sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku* (Dz. U. z 2007, Nr 120, poz. 826).

Działania w zakresie ochrony przed hałasem mieszkańców gminy dotyczyć będą zapobiegania powstawania ponadnormatywnego hałasu komunikacyjnego, zapobiegania jego przenikania do środowiska oraz na ograniczaniu jego emisji.

Cel długookresowy:

Zmniejszenie zagrożenia związanego z uciążliwością akustyczną dla mieszkańców

Cele krótkookresowe do 2014 r.:

1. Zapobieganie uciążliwości akustycznej dla terenów zabudowy mieszkalnej.
2. Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

Kierunki działań krótkoterminowych:

Zapobieganie uciążliwości akustycznej dla terenów gęstej zabudowy mieszkalnej:

- Zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców poprzez:
 - poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy (m.in. budowa nowych odcinków dróg i obwodnic, przebudowa dróg i modernizacja nawierzchni istniejących) (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, zarządcy dróg*),
 - budowę ekranów akustycznych (*jednostki realizujące: zarządcy dróg*),
 - budowę ścieżek rowerowych (*realizator: Burmistrz Wołomina*);
- Zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni w miejscach narażonych na ponadnormatywny hałas (*jednostki realizujące: zarządcy dróg*);
- Utrzymywanie poziomu hałasu ze źródeł przemysłowych zgodnie z wymogami ustawowymi (*jednostki realizujące: przedsiębiorcy, WIOŚ*);
- Monitoring hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz w otoczeniu zakładów przemysłowych (*jednostki realizujące: WIOŚ*).

Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna:

- Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

7.2.5 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko uzależnione jest przede wszystkim od rozwoju usług telekomunikacyjnych (rozwój telefonii komórkowej i powstawanie coraz większej liczby stacji bazowych) oraz inwestycji elektroenergetycznych (budowa nowych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia i związanych z nimi infrastruktury towarzyszącej). W miarę rozwoju postępu cywilizacyjnego i korzystania przez społeczeństwo z coraz to nowszych technologii, należy spodziewać się wzrostu oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko. Zagrożenie to poprzez szereg działań, w tym głównie poprzez separację przestrzenną człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne, może zostać ograniczone lub całkowicie wyeliminowane.

Cel długookresowy:

Ochrona przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Cel krótkookresowy do 2014 r.:

1. Ochrona przed oddziaływaniem oraz monitoring poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku

Kierunki działań krótkookresowych:

- Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem polami elektromagnetycznymi (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych w przypadku uruchomienia urządzeń lub po wprowadzeniu zmian warunków ich pracy, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy obowiązującego prawodawstwa (*jednostki realizujące: WIOŚ, PPIS*);
- Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych (*jednostki realizujące: właściciele instalacji, WIOŚ*).

7.2.4 Gospodarka odpadami

Celem nadrzędnym polityki ekologicznej państwa w zakresie gospodarowania odpadami jest przede wszystkim zapobieganie powstawaniu odpadów oraz ich odzysk lub unieszkodliwianie. Zgodnie z art. 5 i 6 ustawy o odpadach *powstawanie odpadów powinno być eliminowane lub ograniczone przez wytwarzających odpady niezależnie od stopnia uciążliwości bądź zagrożeń dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska, a także niezależnie od ich ilości lub miejsca powstawania*. Do podstawowych działań zmierzających do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami należą: minimalizacja powstawania odpadów, zapewnienie odzysku i recyklingu odpadów oraz składowanie odpadów, których ze względów ekonomicznych lub technologicznych nie da się przetworzyć.

Cele i kierunki działań związane z zapobieganiem i minimalizacją powstawania odpadów oraz z zgodnym z obowiązującym prawodawstwem odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów, przedstawiono w odrębnym dokumencie: „*Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Wołomin....*”, który stanowi odrębne opracowanie.

7.3 Działania systemowe

Stan środowiska danego regionu jest ściśle związany z jego rozwojem społeczno-gospodarczym. Analiza poszczególnych dziedzin gospodarki, tendencji i kierunków zmian z punktu widzenia presji wywieranej na środowisko pozwala ocenić, jaki wpływ ma rozwój regionu na zachowanie naturalnych cech środowiska. Na terenie gminy Wołomin, analizie poddano poniższe zagadnienia, których rozwój może wpływać bezpośrednio lub pośrednio na stan środowiska, tj.:

- Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.
- Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym.
- Turystyka i rekreacja.
- Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska.

7.3.1 Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska

Istotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

Cel długookresowy:

Rozwój świadomych postaw konsumenckich zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

Cel krótkookresowy do 2014 roku:

1. Rozwój proekologicznych postaw obywatelskich.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Uwzględnianie w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanym przez administrację samorządową wymogów ekologicznych (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

7.3.2 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Planowanie przestrzenne spełnia bardzo istotną rolę w funkcjonowaniu gminy. Niewłaściwe zainwestowanie terenów może przynieść w efekcie skutki ujemne zarówno dla mieszkańców jak i dla środowiska. Dlatego tak ważnym jest zachowanie ładu przestrzennego i uporządkowanie rozwoju terenów przeznaczonych pod budownictwo, infrastrukturę, przemysł i rekreację zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cel długookresowy:

Zachowanie ładu przestrzennego gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

Cel krótkookresowy do 2014 roku:

1. Dążenie do właściwego zainwestowania terenów gminy.

Kierunki działań krótkookresowe:

- Uwzględnianie w miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących wymogów ochrony środowiska (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Uwzględnianie w decyzjach lokalizacyjnych zasad ochrony środowiska (w szczególności w przypadku terenów, dla których nie został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego) (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

7.3.3 Turystyka i rekreacja

Istniejące walory historyczne, kulturowe i przyrodnicze gminy Wołomin sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji na tym obszarze. Jednakże, oprócz działań pozytywnych (m.in. zwiększenie zatrudnienia, promocja gminy) rozwój tej dziedziny gospodarki wiąże się z zagrożeniem dla środowiska. I tak np. systematyczny wzrost liczby turystów i mieszkańców korzystających z rekreacji, szczególnie zmotoryzowanych może się przyczyniać do zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego, zaśmiecania terenów cennych przyrodniczo czy też w wyniku nieświadomych działań do niszczenia walorów środowiska kulturowego i przyrodniczego.

Cel długookresowy i krótkookresowy do 2014 roku:

Rozwój turystyki i rekreacji na terenie gminy zgodnie z zasadami ochrony środowiska

Kierunki działań krótkookresowych:

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów cennych przyrodniczo (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych na etapie decyzji lokalizacyjnych (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);

- Rozwój infrastruktury turystycznej i sportowo-rekreacyjnej na terenach gminy (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, inwestorzy prywatni*);
- Promocja turystyczna na stronach internetowych gminy (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*).

7.3.4 Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska został zagwarantowany Ustawą z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie i kształtowaniu środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 r., Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). Zgodnie z ww. ustawą każdy ma prawo do informacji o środowisku i jego ochronie w zakresie określonym tą ustawą. Udostępnianie informacji odbywa się na wniosek zainteresowanej osoby. Organy administracji są zobowiązane do udostępniania każdemu informacji o środowisku i jego ochronie, które znajdują się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone. Ponadto, w celu świadomego podejścia do proponowanych działań, społeczeństwo ma prawo uczestniczyć w prowadzonych postępowaniach z ich udziałem m.in. na etapie powstawania dokumentów strategicznych jak i podejmowania decyzji np. lokalizacyjnych.

Cel długookresowy i krótkookresowy do 2014 roku:

Upowszechnianie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska

Kierunki działań krótkookresowych:

- Przestrzeganie zasad udostępniania informacji wynikających z aktualnego prawodawstwa (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina*);
- Informowanie społeczeństwa o prawie udziału w postępowaniach z zakresu ochrony środowiska (*jednostki realizujące :Burmistrz Wołomina, Starosta Powiatowy*).

7.4 Edukacja ekologiczna

Dotychczasowe działania w zakresie edukacji ekologicznej

Edukację ekologiczną – definiowaną jako wiedza, poglądy i postawy ludzi w odniesieniu do poszczególnych komponentów przyrody - należy traktować jako warunek konieczny niezbędny do realizacji zasady zrównoważonego rozwoju a także jako czynnik decydujący o powodzeniu we wdrażaniu przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami przewidzianych w dokumentach strategicznych (co jest szczególnie istotne z punktu widzenia niniejszego dokumentu oraz podmiotów odpowiedzialnych za jego realizację).

Znaczenie roli i funkcji edukacji ekologicznej wyraża się również poprzez fakt, że znajduje ona umocowanie prawne m.in. w przepisach Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dział VIII) (ale też np. Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* i innych).

Ponieważ edukacja ekologiczna jest jednak nie tylko wymogiem prawnym, ale wraz z upływem czasu staje się również wyznacznikiem stylu funkcjonowania całych społeczności lokalnych a tym samym wyrazem zwiększającej się dbałości o środowisko, należy w tym miejscu podkreślić, że dotychczasowe działania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzone na obszarze gminy Wołomin cechowały się dużą różnorodnością zarówno pod względem formy jak również poruszanych zagadnień merytorycznych.

Głównymi organizatorami przedsięwzięć edukacyjnych byli: Urząd Miejski w Wołominie, Starostwo Powiatowe w Wołominie, placówki oświatowe z obszaru gminy oraz Nadleśnictwo Drewnica.

Spośród inicjatyw gminnych warto wymienić np. zorganizowaną w 2009 roku na terenie Miejskiego Domu Kultury w Wołominie wystawę edukacyjną „*Nie trujcie*” czy też odbywający się w ramach programu *Czysty Wołomin* Piknik Ekologiczny, którego hasło brzmiało: „*Ziemia w Twoich rękach*”. Przeprowadzono również kampanię „*Czysty Wołomin - wiosenne porządki*”. Dla przedszkolaków oraz dla uczniów szkół z terenu gminy Wołomin zorganizowano konkurs na zbiórkę makulatury i baterii. Z kolei uczniowie gimnazjów z Zielonych Klas byli adresatami szkolenia w zakresie tworzenia scenariuszy filmowych, które miało im pozwolić na wzięcie udziału w konkursie na film o tematyce ekologicznej „*Nakręć się ekologicznie*”.

W celu zwiększenia atrakcyjności podejmowanych inicjatyw 2010 roku w ramach umowy zawartej z Fundacją Nasza Ziemia zrealizowany został program „*Pomagajmy Ziemi – codziennie*”, obejmujący szereg działań edukacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy, w tym m.in. przeprowadzono konkurs plastyczny na projekt plakatu zachęcającego do selektywnej zbiórki odpadów lub ukazującego korzyści płynące z recyklingu, zorganizowano konkurs wiedzy ekologicznej na temat chronionych gatunków roślin i zwierząt, a także przeprowadzono akcję „*Sprzątania Świata*”. Ponadto w ramach współpracy z Fundacją zorganizowano również galę z okazji Dnia Ziemi, piknik ekologiczny i Eko-półkolonie w SP nr 4 w Wołominie.

Kampania edukacyjna „*Wypalanie – zabijanie*” wiązała się z dystrybucją plakatów i skierowana była przede wszystkim do mieszkańców gminy posiadających ogródki przydomowe lub gospodarstwa rolne. Powiązana z nią tematycznie była akcja pod hasłem „*Kochasz dzieci, nie pal śmieci*”.

Poza wyżej wymienionymi inicjatywami w 2010 zrealizowano również na terenie gminy akcję „*Czysty Wołomin – rady na odpady*”, która wiązała się z uruchomieniem GRAT-PUNKTU przy Miejskim Zakładzie Oczyszczania w Wołominie. A w celu zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców zakupiono również nowe wydawnictwa na potrzeby Kącika ekologicznego w Miejskiej Bibliotece Publicznej.

Równie aktywnie w zakresie edukacji ekologicznej działa Starostwo Powiatowe w Wołominie, o czym świadczy m.in. fakt, że w 2008 roku opracowany został „*Zintegrowany Program Edukacji Ekologicznej dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2009 – 2011 z perspektywą do roku 2015*”. Dokument ten utworzono w oparciu o wymogi obowiązujących przepisów prawnych i dokumentów strategicznych szczebla krajowego i międzynarodowego oraz zapisy powiatowego programu ochrony środowiska. W sposób szczegółowy sformułowano w nim cele i priorytety edukacji ekologicznej, wskazano podmioty odpowiedzialne za realizację zapisów zawartych w dokumencie i opracowano harmonogram rzeczowo – finansowy.

W kontekście zapisów ww. dokumentu, powołany w strukturach Starostwa w celu koordynacji działań z zakresu edukacji ekologicznej Zespół Edukacji Ekologicznej w roku 2010 zrealizował zadanie pn.: „*Edukacja mieszkańców powiatu wołomińskiego pogłębiająca wiedzę i wrażliwość ekologiczną, pod hasłem: Ku zrównoważonemu rozwojowi gmin powiatu wołomińskiego*”. Przedsięwzięcie to było współfinansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie i składało się z 4 modułów:

1. Ekologia na co dzień;
2. Gmina – promotor zrównoważonego rozwoju;
3. Zielone Rolnictwo;
4. Powiat wołomiński, tu dbamy o przyrodę.

Pomimo, że zadania realizowane przez Starostwo Powiatowe w Wołominie dotyczą szczebla powiatowego, w części z nich w sposób bezpośredni uczestniczą również mieszkańców gminy Wołomin.

Podobnie sytuacja ma się w przypadku Nadleśnictwa Drewnica – zasięg jego działania znacznie wykracza poza teren administracyjny gminy Wołomin, niemniej jednak każdy mieszkaniec opisywanej jednostki administracyjnej może skorzystać z oferty Nadleśnictwa (z danych przekazanych przez upoważnionych pracowników Nadleśnictwa wynika, że w 2010 roku w zajęciach edukacji przyrodniczo – leśnej brało udział ok. 1100 osób ze wszystkich grup wiekowych). Ponadto podmiot ten oferuje szeroki wachlarz różnorodnych zajęć dedykowany szczególnie dzieciom i młodzieży.

Edukacja ekologiczna w systemie formalnym prowadzona była również w poszczególnych szkołach na wszystkich etapach kształcenia na bazie podstawy programowej kształcenia ogólnego i programów nauczania. W ramach obowiązkowego nauczania prowadzonego na terenie gminy temat edukacji ekologicznej podejmowany był m.in. bezpośrednio na lekcjach. Dodatkowo uczniowie mogli poszerzać swoją wiedzę w tym zakresie w ramach istniejących kół informacyjnych, zajęć dodatkowych, a także organizowanych wycieczek.

Cele i kierunki działań

Cel długookresowy:

Kształtowanie nowych proekologicznych nawyków i postaw mieszkańców uwarunkowanych wzrostem świadomości ekologicznej oraz poczuciem odpowiedzialności za jakość środowiska

Cel krótkookresowy do 2014 r.:

1. Realizacja dotychczasowych oraz nowych przedsięwzięć z zakresu edukacji ekologicznej skierowanych do wszystkich mieszkańców gminy.

Realizacja sformułowanego powyżej celu będzie polegała przede wszystkim na kontynuacji dotychczas podejmowanych inicjatyw i przedsięwzięć edukacyjnych promujących rozwijanie wśród lokalnej społeczności postaw pro środowiskowych zgodnych z założeniami zrównoważonego rozwoju. Jak opisano to powyżej, dotychczasowe działania z zakresu edukacji ekologicznej prowadzone na terenie gminy Wołomin obejmowały swoją tematyką szerokie spektrum problemów (m.in. zbiórka surowców wtórnych, ochrona powierzchni ziemi przed zanieczyszczeniem, ochrona cennych gatunków roślin i zwierząt) i były zróżnicowane również pod względem formy (konkursy, pikniki) oraz w zależności od odbiorców (ogół społeczeństwa, dzieci i młodzież, mieszkańcy posiadający ogródki przydomowe lub/ i gospodarstwa rolne).

Zapisany powyżej cel krótkookresowy wskazuje na potrzebę dalszego rozwijania na szczeblu gminnym działań z zakresu edukacji ekologicznej, zwłaszcza w kontekście opisanego w niniejszym dokumencie stanu aktualnego środowiska. Szczególnie dotyczy to zdiagnozowanych problemów w sektorze powietrza atmosferycznego, gdzie edukacja społeczeństwa powinna w głównej mierze polegać na kształtowaniu właściwych postaw i zachowań sprzyjających oszczędzaniu energii cieplnej i elektrycznej, ograniczaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska oraz na uświadamianiu szkodliwości spalania paliw niskiej jakości a także na promocji alternatywnych źródeł energii. W sektorze wód istotną rolę powinno odgrywać promowanie zachowań i nawyków ograniczających zużycie wody. Z punktu widzenia ochrony powierzchni ziemi, edukacja ekologiczna mieszkańców powinna być ukierunkowana na ograniczanie emisji różnego rodzaju zanieczyszczeń (np. selektywne zbieranie odpadów, ograniczenie w stosowaniu nawozów w działalności rolniczej). Odrębną tematyką powinny również zostać objęte zagadnienia dotyczące ryzyka wystąpienia poważnych awarii i klęsk żywiołowych a także sposobu postępowania w momencie ich wystąpienia.

Powyższe zagadnienia z całą pewnością nie wyczerpują całego spektrum możliwych do zrealizowania zadań z zakresu edukacji ekologicznej, bowiem ich zakres może być zmienny i kształtować się

w zależności od występujących na obszarze gminy problemów związanych z ochroną środowiska, ale również może być podyktowany potrzebami zgłaszanymi przez mieszkańców. Niemniej jednak niezależnie od podejmowanych inicjatyw powinny być one realizowane w ramach sformułowanych poniżej kierunków działań lub też wynikać bezpośrednio z tych kierunków.

Kierunki działań krótkookresowych:

- Aktywna edukacja ekologiczna całego społeczeństwa gminy Wołomin, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia, z wykorzystaniem dostępnej infrastruktury (tereny cenne przyrodniczo, leśne ścieżki edukacyjne, obiekty infrastruktury techniczno – inżynierskiej służące ochronie środowiska) i zasobów materialnych (*jednostki realizujące: Burmistrz Wołomina, placówki oświatowe, Nadleśnictwo Drewnica, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne*);
- Wspieranie działań edukacyjnych prowadzonych w placówkach oświatowych przez instytucje samorządowe i państwowe oraz pozarządowe (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Wołomińskiego, Burmistrz Wołomina, przedsiębiorcy, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne*);
- Publikacja treści ekologicznych w środkach masowego przekazu (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Wołomińskiego, Burmistrz Wołomina, media*);
- Informowanie mieszkańców gminy o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony za pośrednictwem wszystkich dostępnych narzędzi (media, strony internetowe, imprezy plenerowe, ogłoszenia na słupach, ulotki) (*jednostki realizujące: Starosta Powiatu Wołomińskiego, Burmistrz Wołomina*);
- Współpraca władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej (*jednostki realizujące: placówki oświatowe, Nadleśnictwo Drewnica, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne*).

8. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych wraz z aspektami finansowymi realizacji Aktualizacji Programu

Realizacja zamierzeń z zakresu ochrony środowiska wymaga zapewnienia źródeł finansowania dla planowanych inwestycji i zadań wspomagających wdrażanie celów i kierunków zadań.

Warunkiem wdrożenia zapisów *Aktualizacji Programu...* jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Większość środków pochodzić będzie z budżetu gminy. Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także funduszy ekologicznych tj. WFOŚiGW oraz NFOŚiGW. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Pożądanym kierunkiem jest zwiększenie dofinansowania na działania związane z ochroną środowiska ze źródeł pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej.

Ograniczone możliwości finansowe samorządu gminnego uniemożliwiają samodzielną realizację działań i inwestycji z zakresu ochrony środowiska. Konieczne jest wsparcie instytucji finansowych, które podejmują się finansowania projektów poprzez m.in. zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing), udziały kapitałowe (akcje, udziały w spółkach) i dotacje.

Finansowaniem ochrony środowiska w Polsce interesuje się coraz więcej banków i funduszy inwestycyjnych. Rozwija się też pomoc zagraniczna, dzięki której funkcjonuje w Polsce wiele fundacji ekologicznych. Funkcjonują również instrumenty ekonomiczno – finansowe w ochronie środowiska, takie jak opłaty produktowe czy obligacje ekologiczne. Można założyć, że system finansowania

przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w Polsce będzie rozwijał się nadal, oferując coraz szersze formy finansowania i coraz większe środki finansów.

Tylko inwestycje i działania uwzględnione w *Aktualizacji Programu...* mogą liczyć na pozyskanie środków publicznych, w szczególności z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Szacunkowe koszty wdrażania *Aktualizacji Programu...* w latach 2011 - 2014 zostały określone w oparciu o:

- zadania wyznaczone w poprzednim *Programie ochrony środowiska* (kontynuacja już rozpoczętych zadań),
- szczegółowe dane zgłoszone przez różne jednostki nt. kosztów realizacji konkretnych przedsięwzięć lub szacunek kosztów przeprowadzony w oparciu o średnie wskaźniki dotyczące budowy i eksploatacji urządzeń,
- szacunek kosztów związanych z zarządzaniem *Aktualizacji Programu...*,

Niezbędne nakłady finansowe przewidziane do poniesienia na realizację celów krótkookresowych (lata 2011-2014) sformułowanych w odniesieniu do poszczególnych segmentów środowiska wyszczególnionych w rozdziale 7. niniejszego opracowania (uwzględniono również cele związane z edukacją ekologiczną – rozdział 8) przedstawione zostały w tabeli 28.

Tabela 28 Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2011 – 2014 (w tys. PLN)

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2011-2014 w tys. zł.		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	131,0	4 580,0	4 711,0
2.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	-	5 440,0	5 440,0
3.	Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	50,0	9 060,5	9 110,5
4.	Ochrona powierzchni ziemi	-	200,0	200,0
5.	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	-	-	-
6.	Środowisko a zdrowie	12,0	848,0	920,0
7.	Jakość powietrza	12 239,2	19 100,0	31 339,2
8.	Ochrona wód	40,0	12 570,7	12 610,7
9.	Oddziaływanie hałasu	60,0	50 926,0	50 986,0
10.	Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	-	-	-
11.	Edukacja ekologiczna	1 200,0	-	1 200,0
12.	Działania systemowe	-	-	-
Razem w latach 2011 – 2014		13 732,2	102 725,20	116 517,40

Zróżło: Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2011-2014, Urząd Miejski w Wołominie, Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych na lata 2010-2015 PWiK Sp. z o.o., ZEC w Wołominie Sp. z o.o.

Natomiast harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji *Aktualizacji Programu*, uwzględniający wszystkie zadania przewidziane do realizacji, w szczególności w latach 2011-2014 oraz zadania planowane w kolejnych 4 latach przedstawiono w tabeli 29.

Tabela 29 Harmonogram rzeczowo-finansowy w zakresie realizacji Aktualizacji Programu....

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Ochrona przyrody									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Urządzanie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja terenów zieleni urządzonej we wszystkich miejscowościach gminy									
1.	Urządzanie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja terenów zieleni urządzonej	Burmistrz Wołomina, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, pozostali właściciele i administratorzy terenu	2011-2014	500,0	500,0	600,0	600,0	-	budżet gminy środki zewnętrzne: WFOSiGW, środki spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot, pozostałych właścicieli terenu
Kierunek działań: Rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na terenach o dużych walorach przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych									
1.	Rozbudowa istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz budowa nowych obiektów	Burmistrz Wołomina, właściciele terenu, inwestorzy Nadleśnictwo Drewnica	2011-2014	100,0	100,0	120,0	120,0	-	budżet gminy budżet państwa środki zewnętrzne: WFOSiGW, środki spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot, pozostałych właścicieli terenu
Kierunek działań: Urządzanie, rozbudowa, modernizacja i rewitalizacja zarówno istniejących jak i nowych terenów zieleni urządzonej									
1.	Nasadzenia uzupełniające zieleni miejskiej oraz prowadzenie stałej konserwacji zadrzewienia miejskiego	Burmistrz Wołomina, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, pozostali właściciele i administratorzy terenu	2011-2014	400,0	450,0	500,0	550,0	-	budżet gminy
Kierunek działań: Pielęgnacja i konserwacja drzew - pomników przyrody									
1.	Zabiegi pielęgnacyjne i konserwacyjne pomników przyrody		2011-2018	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	
Razem zadania inwestycyjne				1 010,0	1 060,0	1 230,0	1 280,0	40,0	

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Wykonanie inwentaryzacji i waloryzacji istniejących terenów zieleni urządzonej									
1.	Inwentaryzacja i waloryzacja istniejących terenów zieleni urządzonej	Burmistrz Wołomina,	2012-2013	-	50,0	50,0	-	-	budżet gminy środki WFOŚiGW
Kierunek działań: Zachowanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych									
1.	Zachowanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych	Właściciele terenu	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Zintegrowanie informacji dotyczącej zasobów dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego na terenie gminy									
1.	Utworzenie, prowadzenie i systematyczna aktualizacja bazy danych o zasobach dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego na terenie gminy	Burmistrz Wołomina,	2011-2014	-	3,0	3,0	3,0	-	budżet gminy
Kierunek działań: Wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody zawartych w planach ochrony obiektów cennych przyrodniczo i obowiązujących aktach prawnych									
1.	Realizacja obowiązujących zapisów aktów prawnych i innych dokumentów w zakresie ochrony środowiska	Burmistrz Wołomina, inwestorzy, mieszkańcy gminy, właściciele terenu	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Unikanie działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk na obszarze Natura 2000 Białe Błota									
1.	Przestrzeganie zapisów prawa na terenach obszaru Natura 2000 – Białe Błota	Burmistrz Wołomina, inwestorzy, właściciele terenu	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Rozważenie możliwości i zasadności wprowadzenia dodatkowych form ochrony przyrody - po wykonaniu inwentaryzacji i waloryzacji przyrody									
1.	Objęcie ochroną prawną innych form przyrody na terenie gminy	Burmistrz Wołomina, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Przeciwdziałanie zagrożeniu pożarowemu, w tym monitoring stanu i zagrożeń									
1.	Orka pasów przeciwpożarowych w lasach niepaństwowych na terenie gminy Wołomin	Burmistrz Wołomina, właściciele lasów	2011-2018	3,0	3,0	3,0	3,0	12,0	budżet gminy, środki właścicieli
Kierunek działań: Planowanie rozwoju przestrzennego w harmonii ze środowiskiem przyrodniczym i kulturowym, dostosowanie przeznaczenia terenów i form zagospodarowania do zróżnicowanych predyspozycji środowiska, w tym poprzez uwzględnianie stosownych zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego									
1.	Tworzenie i aktualizacja mpzp z uwzględnieniem zróżnicowanych form i struktur przyrodniczych gminy	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
2.	Przestrzeganie obowiązujących norm i przepisów dotyczących ochrony przyrody	właściciele terenów	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
3.	Utrzymanie w dotychczasowym użytkowaniu istniejących łąk i pastwisk oraz ich ochrona przed degradacją i zainwestowaniem	właściciele terenów	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Opracowanie i wprowadzenie w życie polityki krajobrazowej gminy									
1.	Utworzenie zespołu ds. ochrony krajobrazu	Burmistrz Wołomina	2011-2014	-	-	-	-	-	-
2.	Określenie stanu krajobrazu i jego zagrożeń jako podstawy do sformułowania zasad polityki krajobrazowej gminy			-	10,0	-	-	-	budżet gminy
3.	Opracowanie zasad dobrej praktyki w zakresie uwzględniania problematyki oddziaływania planowanego zagospodarowania na walory krajobrazowe			-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				3,0	66,0	56,0	6,0	12,0	
Ogółem sektor: Ochrona przyrody				1 013,0	1 126,0	1 286,0	1 286,0	52,0	
				4 763,0					
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urządzenia lasów									
1.	Tworzenie spójnych kompleksów leśnych	Nadleśnictwo Drewnica, właściciele lasów prywatnych	2011-2014	100,0	200,0	200,0	300,0	-	budżet państwa środki właścicieli lasów
Kierunek działań: Bieżące wykonywanie w lasach zabiegów ochronnych i pielęgnacyjnych									
1.	Zabiegi ochronne i pielęgnacyjne prowadzone w lasach	Nadleśnictwo Drewnica, właściciele lasów prywatnych	2011-2014	1 000,0	1 100,0	1 200,0	1 300,0	-	budżet państwa środki właścicieli lasów
2.	Zakup karmy do dokarmiania zwierząt leśnych w okresie zimowym	Burmistrz Wołomina	2011-2018	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	budżet gminy
Razem zadania pozainwestycyjne				1 110,0	1 310,0	1 410,0	1 610,0	40,0	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Uaktualnienie lub opracowanie planów urządzania lasów									
1.	Aktualizacja obowiązujących planów urządzania lasów	Nadleśnictwo Drewnica, Starostwo Powiatowe	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planów urzędzenia lasów									
1.	Przestrzeganie zasad zawartych w planach przy prowadzeniu gospodarki leśnej na terenie gminy	Nadleśnictwo Drewnica, właściciele lasów prywatnych	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Współudział w opracowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości									
1.	Współudział w opracowywaniu, wdrażaniu i aktualizacji krajowego i wojewódzkiego programu zwiększania lesistości	Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Uwzględnianie w pracach planistycznych obszarów leśnych, kierunków i sposobów realizacji wszystkich istotnych rodzajów funkcji lasów									
1.	Uwzględnianie w pracach planistycznych obszarów leśnych, kierunków i sposobów realizacji wszystkich istotnych rodzajów funkcji lasów	Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego optymalnej granicy polno - leśnej									
1.	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego optymalnej granicy polno - leśnej	Burmistrz Wołomina,	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Ogółem sektor: Ochrona i zrównoważony rozwój lasów				1 110,0	1 310,0	1 410,0	1 610,0	40,0	
				5 480,0					
Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Modernizacja sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych									środki własne PWiK Sp. z o.o. i środki zewnętrzne (w tym: środki unijne z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW)
1.	Modernizacja, remonty i bieżąca konserwacja sieci wodociągowej.	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2015	1 935,6	757,9	2 062,3	2 094,7	2 473,8	

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
2.	Wymiana starych odcinków sieci wodociągowej, zbudowanych z rur azbestowo – cementowych na nowe	PWik Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2015	kwota w poz.1	kwota w poz.1	kwota w poz.1	kwota w poz.1	kwota w poz.1	źródła finansowania – poz.1
3.	Budowa nowych odcinków sieci wodociągowej								
Kierunek działań: Konserwacja, remonty i modernizacja istniejących ujęć i stacji uzdatniania wody, w tym:									
1.	SUW Graniczna - uruchomienie studni nr 7,9	PWik Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2012	100,0	100,0	-	-	-	środki własne PWik Sp. z o.o. i środki zewnętrzne (w tym: środki unijne z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW)
2.	SUW Lipińska - modernizacja stacji			150,0	100,0	-	-	-	
3.	SUW Grabie Stare			60,0	800,0	-	-	-	
Kierunek działań: Prawidłowa eksploatacja i konserwacja systemów melioracji									
1.	Konserwacja urządzeń wodnych	Burmistrz Wołomina, Wojewódzki Zarząd Melioracji i Użytków Wodnych	2011-2018	200,0	200,0	250,0	250,0	800,0	budżet gminy budżet państwa
Kierunek działań: Optymalizacja zużycia wody do celów socjalno-bytowych i produkcyjnych									
1.	Montaż wodomierzy w indywidualnych gospodarstwach domowych	Mieszkańcy	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	-
Razem zadania inwestycyjne				2 445,6	1 957,9	2 312,3	2 344,7	3 273,8	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Aktualizacja zasobów dyspozycyjnych wód poziomów wodonośnych									
1.	Prowadzenie okresowej oceny wykorzystania zasobów dyspozycyjnych wód poziomów wodonośnych na terenie gminy w kontekście aktualnego poboru wód	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2012	-	50	-	-	-	budżet gminy
Kierunek działań: Realizacja zadań zapisanych w Wojewódzkim programie małej retencji									
1.	Realizacja zadań zapisanych w Wojewódzkim programie małej retencji	Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica, WZMiUW	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Kierunek działań: Zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i ciek wodne, oczka wodne, stawy, torfowiska niskie									
1.	Zapewnienie ochrony naturalnych zbiorników retencyjnych, takich jak tereny podmokłe i ciek wodne, oczka wodne, stawy, torfowiska niskie	Burmistrz Wołomina, Nadleśnictwo Drewnica, WZMiUW	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	50,0	-	-	-	
Ogółem sektor: Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi				2 445,6	2 007,9	2 312,3	2 344,7	3 273,8	
				12 384,3					
Ochrona powierzchni ziemi									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Rekultywacja i ponowne zagospodarowywanie terenów zdegradowanych i przemysłowych									
1.	„Fabryka Wołomin” - rewitalizacja obszaru przemysłowego należącego do Stolarzki Wołomin	Burmistrz Wołomina, inwestorzy prywatni	2011 - 2015	200 000,0					środki UE, środki własne inwestorów
Kierunek działań: Ograniczanie czynników wpływających niekorzystnie na jakość gleb									
2.	Likwidacja nielegalnych miejsc składowania odpadów	Burmistrz Wołomina	2011-2018	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	budżet gminy
Razem zadania inwestycyjne				200 000,0					-
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Prowadzenie racjonalnej gospodarki glebami w sposób odpowiadający ich przeznaczeniu									
1.	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego rozwiązań zapewniających ochronę gleb i gruntów cennych przyrodniczo oraz wartościowych z punktu widzenia gospodarki rolnej, w tym ograniczanie ich przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne	Burmistrz Wołomina	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Monitorowanie jakości gleb i gruntów									
1.	Prowadzenie badań jakości gleb i gruntów na terenie gminy	IUNG, WIOŚ, Starosta Powiatu Wołomińskiego	2011-2018	bd.	bd.	bd.	bd.	bd.	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-					
Ogółem sektor: Ochrona powierzchni ziemi				200 000,0					

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Gospodarowanie zasobami geologicznymi									
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Ochrona wydym jako obszarów o wysokich walorach krajobrazowych przed nielegalną eksploatacją piasków									
1.	Zapobieganie nielegalnemu wydobywaniu piasków lub – w przypadku stwierdzenia nielegalnej eksploatacji – podejmowanie usankcjonowanych prawnie działań mających na celu zaprzestanie ww. działalności	właściciele terenu, Starosta Powiatu Wołomińskiego	2011 - 2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne właścicieli, budżet Starostwa
Razem zadania pozainwestycyjne				bd	bd	bd	bd	bd	
Ogółem sektor: Gospodarowanie zasobami geologicznymi				bd	bd	bd	bd	bd	
Środowisko a zdrowie									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Utrzymywanie w gotowości oraz w dobrym stanie technicznym wszystkich elementów systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy lub poważnej awarii oraz informowanie społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku ich wystąpienia									
1.	Wspieranie prac w ramach reagowania kryzysowego oraz bieżących prac interwencyjnych	Burmistrz Wołomina	2011-2018	2,0	2,0	2,0	2,0	8,0	budżet gminy
2.	Wspieranie dofinansowania PSP w sprzęt specjalistyczny i umundurowanie	Burmistrz Wołomina	2011-2018	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	budżet gminy
3.	Monitoring wizyjny - rozbudowa	Burmistrz Wołomina	2011 - 2012	300,0	500,0	-	-	-	budżet gminy
Razem zadania inwestycyjne				312,0	512,0	12,0	12,0	48,0	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Utrzymywanie w gotowości oraz w dobrym stanie technicznym wszystkich elementów systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego na wypadek wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy lub poważnej awarii oraz informowanie społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku ich wystąpienia									
1.	Działania informacyjne dla ogółu ludności gminy w zakresie postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zagrożenia naturalnego	Burmistrz Wołomina	2011-2018	-	-	-	-	-	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Kierunek działań: Realizacja zapisów zawartych w dokumentach strategicznych z zakresu zarządzania ryzykiem opracowanych na szczeblu wojewódzkim i powiatowym oraz wdrożenie i aktualizacja tych zapisów w Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego									
1.	Aktualizacja Gminnego Planu Zarządzania Kryzysowego tak by był on na bieżąco zgodny z dokumentami wyższego szczebla	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
2.	Orka pasów przeciwpożarowych w lasach niepaństwowych na terenie gminy Wołomin zmiana miejsca do przyrody	Burmistrz Wołomina, właściciele lasów	2011-2018	3,0	3,0	3,0	3,0	12,0	budżet gminy, środki właścicieli
Kierunek działań: Kontrola potencjalnych sprawców poważnych awarii pod kątem wypełniania przez nich obowiązków przewidzianych w przepisach oraz w aspekcie spełniania przez nich wymogów bezpieczeństwa i prewencji									
1.	Monitoring działalności zakładów zaliczanych do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii	KP PSP w Wołominie, WIOŚ	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów związanych z ochroną przeciwpożarową i ochroną przeciwpowodziową									
1.	Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w sposób uwzględniający problematykę możliwości wystąpienia poważnych awarii i zagrożeń naturalnych	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				3,0	3,0	3,0	3,0	12,0	
Ogółem sektor: Środowisko a zdrowie				315,0	515,0	15,0	15,0	60,0	
				920,0					
Jakość powietrza									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Kompleksowa realizacja inwestycji polegającej na budowie elektrociepłowni do skojarzonej wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej									
1.	Wykonanie projektów budowlanych i wykonawczych oraz pozostałej dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji inwestycji w zakresie budowy elektrociepłowni do skojarzonej wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	360,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
2.	Rozpoczęcie budowy elektrociepłowni do skojarzonej wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej wraz z infrastrukturą towarzyszącą	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2012	-	11 500,0	-	-	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
3.	Zakończenie budowy elektrociepłowni do skojarzonej wysokosprawnej produkcji energii elektrycznej i ciepłej	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2013	-	-	600,0	-	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
Kierunek działań: Rozbudowa infrastruktury i bieżąca konserwacja urządzeń do produkcji i przesyłu energii ciepłej									
Kierunek działań: Realizacja zapisów wynikających z opracowanych na szczeblu gminnym <i>Założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i paliwa gazowe</i>									
1.	Budowa spinki rezerwowej od ciepłowni do ulicy Zakładowej	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2013	-	-	600,0	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
2.	Modernizacja układu odpylania na kotłach WR-25 w celu dotrzymania standardów emisyjnych obowiązujących po roku 2015	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2014	-	-	-	2 000,0	-	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
3.	Kompleksowa modernizacja części ciśnieniowej kotłów WR-25	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	2 000,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
4.	Zabudowa instalacji do kompleksowego oczyszczania spalin (odsiarczanie, odazotowanie)	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	4 000,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
Kierunek działań: Eliminacja węgla jako głównego paliwa w lokalnych kotłowniach i indywidualnych gospodarstwach domowych na rzecz przyłączenia do miejskiej sieci ciepłej lub stosowania ekologicznych nośników energii									
Kierunek działań: Realizacja zapisów wynikających z opracowanych na szczeblu gminnym <i>Założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i paliwa gazowe</i>									
Kierunek działań: Konsekwentna realizacja <i>Programu ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński</i> w aspekcie zadań przypisanych gminie Wołomin, również w przypadku opracowania kolejnej edycji dokumentu									
1.	Budowa przyłączy do budynków Kościoła, Hospicjum i Szkoły Podstawowej nr 3 przy ul. Piłsudskiego	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	510,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
2.	Budowa przyłączy do budynków jednorodzinnych wzdłuż ulicy Piłsudskiego pomiędzy ulicami Armii Krajowej i Gdyńskiej (I etap) - realizacja w zależności od decyzji lokatorów	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	150,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
3.	Budowa przyłączy do budynków jednorodzinnych wzdłuż ulicy Partyzantów od Technikum Szklarskiego w kierunku ogródków działkowych oraz w kierunku działki po byłej oczyszczalni ścieków przy ulicy Legionów (I etap – dokumentacja techniczna)	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	50,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
4.	Likwidacja źródeł niskiej emisji - budowa przyłączy do budynków w centrum miasta (ul. 6-go Września 5, 7 i inne) – realizacja w zależności od decyzji lokatorów	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	200,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
5.	Budowa przyłącza do budynku przy ulicy Wileńskiej 26 – pawilon naprzeciwko MEDICA	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	55,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
6.	Budowa przyłączy do segmentów przy ulicy Błotnej - OSTOJA	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2011	75,0	-	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
7.	Budowa przyłącza do budynku przy ulicy Lipińskiej 99	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2012	-	50,0	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
8.	Budowa przyłączy do budynków jednorodzinnych wzdłuż ulicy Piłsudskiego pomiędzy ulicami Armii Krajowej i Gdyńską (II etap) - realizacja w zależności od decyzji lokatorów	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2012	-	500,0	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
9.	Budowa przyłączy do budynków jednorodzinnych wzdłuż ulicy Partyzantów od Technikum Szklarskiego w kierunku ogródków działkowych oraz w kierunku działki po byłej oczyszczalni ścieków przy ulicy Legionów (II etap) – realizacja w zależności od decyzji lokatorów	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2012	-	900,0	-	-	-	Środki własne, WFOŚiGW
10.	Budowa przyłączy do budynków położonych wzdłuż istniejącej sieci w zależności od składanych wniosków o przyłączenie oraz posiadanych środków	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2013	-	-	500,0	-	-	Środki własne, WFOŚiGW

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
11.	Budowa przyłączy do budynków projektowanych na działkach 256, 257, 258, 259 i 260 przy ulicy Lipińskiej – w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2014	-	-	-	50,0	-	Środki własne, WFOŚiGW
12.	Budowa przyłączy do obiektów realizowanych na byłym terenie Stolarzki Wołomin - w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2014	-	-	-	500,0	-	Środki własne, WFOŚiGW
13.	Budowa przyłączy do obiektów realizowanych na terenie byłej Huty Szkła - w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2014	-	-	-	500,0	-	Środki własne, WFOŚiGW
14.	Budowa przyłączy do budynków jednorodzinnych wzdłuż ulic Asnyka, Sienkiewicza, Moniuszki – w zależności od deklaracji mieszkańców oraz w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	400,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
15.	Rozbudowa sieci w ulicy Prądyńskiego od ulicy Lipińskiej w kierunku ulicy Partyzantów oraz budowa przyłączy do budynków wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	1 200,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
16.	Rozbudowa sieci w ulicy Reja od ulicy Kościelnej w kierunku ulicy 1 Maja i budowa przyłączy do budynków planowanych w kwadracie ulic 1 Maja, Lipińska, Niepodległości, Reja – w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	1 000,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
17.	Rozbudowa sieci w ulicy Teligi od ulicy Kościelnej w kierunku ulicy 1 Maja i budowa przyłączy do budynków planowanych w kwadracie ulic 1 Maja, Lipińska, Reja w kierunku Sikorskiego – w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	500,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
18.	Rozbudowa sieci i budowa przyłączy do budynków planowanych wzdłuż ulicy 1 Maja od strony południowej - w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	800,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
19.	Rozbudowa sieci w ulicy Złotej od torów kolejowych w kierunku ulicy Wiosennej i budowa przyłączy do budynków wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	1 500,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
20.	Rozbudowa sieci w kierunku osiedla Sławek i budowa przyłączy do budynków położonych wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	1 000,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
21.	Rozbudowa sieci i budowa przyłączy do budynków planowanych wzdłuż projektowanej ulicy od Szosy Jadowskiej w kierunku Lipin Starych - w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	1 500,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
22.	Rozbudowa sieci w ulicy Partyzantów od ulicy Poniatowskiego w kierunku Sikorskiego i dalej w kierunku Lipin Kątów oraz budowa przyłączy do budynków położonych wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	2 000,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
23.	Rozbudowa sieci w ulicy Leszczyńskiej od ulicy Partyzantów w kierunku południowym do działki byłej oczyszczalni ścieków przy ulicy Legionów oraz budowa przyłączy do budynków położonych wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców oraz w zależności od realizacji obiektów przez inwestora	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	1 000,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
24.	Rozbudowa sieci w ulicy Republikańskiej od ulicy Lwowskiej do ulicy Gdyńskiej oraz budowa przyłączy do budynków położonych wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	300,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
25.	Rozbudowa sieci w ulicy Błońskiej od ulicy Gdyńskiej w kierunku ulicy Lwowskiej oraz budowa przyłączy do budynków położonych wzdłuż budowanej sieci – w zależności od deklaracji mieszkańców	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	2015 - 2018	-	-	-	-	800,0	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne
Kierunek działań: Stosowanie przez przedsiębiorców nowoczesnych i energooszczędnych technologii oraz inwestowanie w rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska									
1.	Modernizacja dotychczas stosowanych linii technologicznych oraz zakup nowych urządzeń spełniających standardy ochrony środowiska	przedsiębiorcy	2011 - 2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne przedsiębiorców
Kierunek działań: Minimalizacja zużycia energii oraz ograniczenie strat ciepła w budynkach mieszkalnych i obiektach użyteczności publicznej									
Kierunek działań: Realizacja zapisów wynikających z opracowanych na szczeblu gminnym Założeń do planu zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i paliwa gazowe									
1.	Wymiana stolarki okiennej oraz docieplanie ścian budynków	właściciele i administratorzy budynków	2011 - 2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne właścicieli nieruchomości, pożyczki, kredyty
Kierunek działań: Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, w tym z uwzględnieniem rozwiązań zapisanych w Koncepcji rozwoju sieci tras rowerowych na obszarze gminy Wołomin na lata 2007 – 2013									

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
1.	Budowa nowych odcinków ścieżek rowerowych	Burmistrz Wołomina	2011 - 2013	bd	bd	bd	bd	bd	budżet gminy
Razem zadania inwestycyjne				1 400	12 950	1 700	3 050	18 000	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Rozwój i promocja komunikacji zbiorowej w celu zwiększenia jej udziału w całkowitych przewozach pasażerskich									
1.	Rozwój i wspieranie transportu zbiorowego na terenie gminy (autobus nocny ZTM, dofinansowanie biletu ZTM-KM, linie autobusów miejskich na terenie gminy)	Burmistrz Wołomina	2011 - 2014	2 789,2	3 000,0	3 150,0	3 300,0	-	budżet gminy
2.	Promocja komunikacji zbiorowej w kontekście ograniczania emisji zanieczyszczeń do środowiska	przewoźnicy, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne	2011 - 2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne przewoźników, środki pozyskane przez organizacje i stowarzyszenia ekologiczne, w tym środki sponsorów
Kierunek działań: Kontrola zakładów emitujących zanieczyszczenia do atmosfery pod kątem spełniania przez nie wymogów prawnych									
1.	Prowadzenie przez WIOŚ w Warszawie monitoringu powietrza, w tym z uwzględnieniem kontroli emisji pochodzącej z zakładów przemysłowych zlokalizowanych na terenie gminy	WIOŚ	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Prowadzenie polityki przestrzennej (w tym uwzględnianie w mpzp) uwzględniającej lokalizację zakładów przemysłowych uciążliwych ze względu na emisję zanieczyszczeń do atmosfery na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej i obszarów cennych przyrodniczo, w tym także rekreacyjno – wypoczynkowych									
1.	Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów wolnych od działalności przemysłowej oraz terenów narażonych na oddziaływanie tej działalności; wydawanie decyzji lokalizacyjnych dla nowych inwestycji uwzględniających problematykę ochrony powietrza	Burmistrz Wołomina	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				2 789,2	3 000,0	3 150,0	3 300,0	bd.	
				4 189,2	15 950	4 850	6 350	18 000	

Ogółem sektor: Jakość powietrza

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
				49 339,2					
Ochrona wód									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Uregulowanie systemu odprowadzania wód opadowych, w szczególności z terenów zurbanizowanych									
1.	Budowa kanalizacji deszczowej; Konserwacja istniejącej sieci kanalizacji deszczowej	Burmistrz Wołomina, PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2014	756,0	800,0	840,0	900,0	1 997,0	środki własne PWiK Sp. z o.o. i środki zewnętrzne (w tym: środki unijne z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW) budżet gminy
Kierunek działań: Likwidacja nieczynnych ujęć wody									
1.	Likwidacja nieczynnych studni kopanych	właściciele terenu	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne właścicieli terenu
Kierunek działań: Budowa nowych odcinków kanalizacji									
Kierunek działań: Remonty i konserwacja istniejącej sieci i urządzeń kanalizacyjnych									
1.	Modernizacja, remonty i bieżąca konserwacja sieci kanalizacyjnej. Budowa nowych odcinków sieci kanalizacyjnej	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2015	176,0	254,8	2 652,2	3 711,7	7 295,0	środki własne PWiK Sp. z o.o. i środki zewnętrzne (w tym: środki unijne z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW)
2.	Modernizacja oczyszczalni ścieków Krym	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2013	30,0	1 000,0	1 000,0	-	-	środki własne PWiK Sp. z o.o. i środki zewnętrzne (w tym: środki unijne z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW)
3.	Modernizacja przepompowni ścieków PS 1, PZ	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2013	150,0	-	-	-	-	środki własne PWiK Sp. z o.o. i środki zewnętrzne (w tym: środki unijne z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW)
4.	Modernizacja przepompowni ścieków PZ Kobyłkowska			-	150,0	-	-	-	

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
5.	Wykonanie kraty mechanicznej na PS1 Wileńska	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2011-2013	-	-	150,0	-	-	z RPO WM 2007-2013, PROW 2007 - 2013, POiŚ pożyczki z NFOŚiGW i WFOŚiGW)
Kierunek działań: Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych									
1.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków dla posesji rozproszonych	właściciele nieruchomości	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne właścicieli nieruchomości
Kierunek działań: Budowa w gospodarstwach rolnych instalacji do bezpiecznego przechowywania nawozów naturalnych									
1.	Budowa w gospodarstwach rolnych płyt obornikowych	Rolnicy	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne, budżet Starostwa Powiatowego
Razem zadania inwestycyjne				1 112,0	2 204,8	4 642,2	4 611,7	9 292,0	
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Kontrolna inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych									
1	Kontrola stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych	Burmistrz Wołomina	2011-2018	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	budżet gminy
Kierunek działań:									
1.	Podjęcie współpracy ponadlokalnej w celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych (m.in. poprzez uczestnictwo w programach o zasięgu regionalnym	Burmistrz Wołomina	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	
Ogółem sektor: Ochrona wód				1 122,0	2 214,8	4 652,2	4 621,7	9 332,0	
				21 942,7					
Oddziaływanie hałasu									
Zadania inwestycyjne									
Kierunek działań: Zintensyfikowanie działań ograniczających negatywny wpływ hałasu na mieszkańców poprzez poprawienie organizacji ruchu ułatwiającą płynność jazdy									
Kierunek działań: Optymalizacja warunków ruchu drogowego w celu zwiększenia płynności transportu (ze szczególnym uwzględnieniem centrum miasta, obszarów gęstej zabudowy i dróg wylotowych) poprzez remonty i modernizacje istniejących dróg oraz budowę nowych ich odcinków									
1.	Budowa ul. Bocznej	Burmistrz Wołomina	2011-2012	50,0	500,0	-	-	-	budżet gminy
2.	Budowa ul. Grabcznej	Burmistrz Wołomina	2011-2014	10,0	2 190,0	3 000,0	3 000,0	-	budżet gminy
3.	Budowa ul. Lipiny B	Burmistrz Wołomina	2011-2012	600,0	2 400,0	-	-	-	budżet gminy

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
4.	Budowa ul. Marszałkowskiej	Burmistrz Wołomina	2011-2014	10,0	1 000,0	1 000,0	3 000,0	-	budżet gminy
5.	Budowa ul. Rejtana	Burmistrz Wołomina	2011-2012	1 500,0	1 100,0	-	-	-	budżet gminy
6.	Przebudowa układu drogowo-ulicznego	Burmistrz Wołomina	2011-2015	200,0	1 700,0	4 630,0	5 240,0	8 950,0	budżet gminy
7.	Remont mostu na rzece Czarna w ciągu drogi gminnej w Majdanie	Burmistrz Wołomina	2011-2012	50,0	750,0	-	-	-	budżet gminy
8.	Remonty bieżące dróg i chodników, utrzymanie dróg gruntowych, konserwacja infrastruktury drogowej	Burmistrz Wołomina	2011-2014	5 896,0	3 900,0	4 500,0	4 700,0	-	budżet gminy
Kierunek działań: Zwiększenie ilości izolacyjnych pasów zieleni w miejscach narażonych na ponadnormatywny hałas									
1.	Nasadzanie zieleni izolacyjnej w pasach drogowych ciągów komunikacyjnych narażonych na ponadnormatywny hałas	Zarządcy dróg	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	-
Razem zadania inwestycyjne				8 316,0	13 540,0	13 130,0	15 940,0	8 950,0	-
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Monitoring hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz w otoczeniu zakładów przemysłowych									
1.	Prowadzenie badań natężenia hałasu	WIOŚ	2011-2018	-	20,0	20,0	20,0	80,0	budżet państwa budżet gminy
Kierunek działań: Utrzymywanie poziomu hałasu ze źródeł przemysłowych zgodnie z wymogami ustawowymi									
1.	Kontrola przestrzegania zapisów ustawowych przez przedsiębiorców	WIOŚ	2011-2018	bd	bd	bd	bd	bd	-
Kierunek działań: Uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów									
2.	Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów	Burmistrz Wołomina	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	20,0	20,0	20,0	80,0	
Ogółem sektor: Oddziaływanie hałasu				8 316,0	13 560,0	13 150,0	15 960,0	9 030,0	
				60 016,0					
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych									
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem promieniowaniem									

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
1.	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem promieniowaniem	Burmistrz Wołomina	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Egzekwowanie przez organy administracji pomiarów pól elektromagnetycznych w przypadku uruchomienia urządzeń lub po wprowadzeniu zmian warunków ich pracy, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy obowiązującego prawodawstwa									
1.	Kontrola wykonywania poziomów pól elektromagnetycznych przez właścicieli instalacji	WIOŚ, PPIS	2011-2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych									
3.	Kontrola poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ, właściciele instalacji	2011-2018	-	-	-	-	-	
Razem zadania pozainwestycyjne				-	-	-	-	-	
Ogółem sektor: Oddziaływanie pól elektromagnetycznych				-	-	-	-	-	
				-					
Edukacja ekologiczna									
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Aktywna edukacja ekologiczna całego społeczeństwa gminy Wołomin, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w formalnym systemie kształcenia, z wykorzystaniem dostępnej infrastruktury (tereny cenne przyrodniczo, leśne ścieżki edukacyjne, obiekty infrastruktury techniczno – inżynieryjnej służące ochronie środowiska) i zasobów materialnych									
Kierunek działań: Współpraca władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystania różnorodnych form edukacji ekologicznej									
1.	Prowadzenie zróżnicowanych pod względem treści (Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata) i formy (pikniki, konkursy, happeningi) zajęć z zakresu edukacji ekologicznej skierowanej do ogółu mieszkańców	Burmistrz Wołomina, placówki oświatowe, Nadleśnictwo Drewnica, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne	2011 - 2018	200,0	200,0	200,0	200,0	800,0	budżet gminy, środki własne organizatorów i współorganizatorów poszczególnych inicjatyw
2.	Organizacja lekcji pokazowych i zajęć plenerowych oraz innych inicjatyw propagujących ochronę środowiska skierowanych do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym	placówki oświatowe, Nadleśnictwo Drewnica, Komendant Powiatowej Straży Pożarnej w Wołominie, stowarzyszenia i organizacje ekologiczne	2011 - 2018	2,0	2,0	2,0	2,0	8,0	środki własne poszczególnych podmiotów

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
3.	Zawieranie umów i porozumień o współpracy z innymi podmiotami zajmującymi się ochroną środowiska lub propagującymi idee pro środowiskowe w celu zwiększania różnorodności i atrakcyjności podejmowanych działań	Burmistrz Wołomina, placówki oświatowe	2011 - 2018	80,0	80,0	80,0	80,0	320,0	budżet gminy, budżety placówek oświatowych
Kierunek działań: Wspieranie działań edukacyjnych prowadzonych w placówkach oświatowych przez instytucje samorządowe i państwowe oraz pozarządowe									
1.	Obejmowanie patronatu nad wybranymi imprezami, współudział w finansowaniu nagród, zakup gadżetów	Starosta Powiatu Wołomińskiego, Burmistrz Wołomina, przedsiębiorcy, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne	2011 - 2018	10,0	10,0	10,0	10,0	40,0	budżet powiatu, budżet gminy, środki własne pozostałych podmiotów
Kierunek działań: Publikacja treści ekologicznych w środkach masowego przekazu									
Kierunek działań: Informowanie mieszkańców gminy o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego ochrony za pośrednictwem wszystkich dostępnych narzędzi									
1.	Zamieszczanie w środkach masowego przekazu informacji na temat podejmowanych na obszarze gminy działań związanych z ochroną poszczególnych komponentów środowiska a także propagowanie pozytywnych wzorców zachowań	Starosta Powiatu Wołomińskiego, Burmistrz Wołomina, media	2011 - 2018	8,0	8,0	8,0	8,0	32,0	budżet powiatu, budżet gminy
Razem zadania pozainwestycyjne				300,0	300,0	300,0	300,0	1 200,0	
Ogółem sektor: Edukacja ekologiczna				300,0	300,0	300,0	300,0	1 200,0	
				2 400,0					
Działania systemowe									
Zadania pozainwestycyjne									
Kierunek działań: Uwzględnianie w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanym przez administrację samorządową wymogów ekologicznych									
1.	Uwzględnianie w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego organizowanym przez administrację samorządową wymogów ekologicznych	Burmistrz Wołomina,	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-

Lp.	Zadanie	Realizatorzy	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN					Planowane źródła finansowania
				2011	2012	2013	2014	2015-2018	
Kierunek działań: Uwzględnianie w decyzjach lokalizacyjnych zasad ochrony środowiska									
1.	Uwzględnianie w decyzjach lokalizacyjnych zasad ochrony środowiska	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych na etapie decyzji lokalizacyjnych									
1.	Przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych na etapie decyzji lokalizacyjnych	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Promocja turystyczna na stronach internetowych gminy									
1.	Promocja turystyczna na stronach internetowych gminy	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Przestrzeganie zasad udostępniania informacji wynikających z aktualnego prawodawstwa									
1.	Przestrzeganie zasad udostępniania informacji wynikających z aktualnego prawodawstwa	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Kierunek działań: Informowanie społeczeństwa o prawie udziału w postępowaniach z zakresu ochrony środowiska									
1.	Informowanie społeczeństwa o prawie udziału w postępowaniach z zakresu ochrony środowiska	Burmistrz Wołomina	2011 - 2018	-	-	-	-	-	-
Razem zadania pozainwestycyjne				-	-	-	-	-	
Ogółem sektor: Działania systemowe				-	-	-	-	-	
				-					
OGÓŁEM: 148 645,2 tys. PLN									

Źródło: Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2011-2014, Urząd Miejski w Wołominie, Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Urządzeń Kanalizacyjnych na lata 2010-2015 PWiK Sp. z o.o., ZEC w Wołominie Sp. z o.o.

9. Sposób wdrażania, kontroli i dokumentowania realizacji *Aktualizacji Programu...*

Zgodnie z zapisami art.17 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) organ wykonawczy gminy, a więc Burmistrz Wołomina, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, jest zobligowany do opracowania programu ochrony środowiska, w którym na podstawie analizy stanu aktualnego środowiska określone zostaną m.in. cele i priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów. Na podstawie przepisów ww. ustawy do obowiązków organów wykonawczych, a w tym przypadku jest to Burmistrz Wołomina, należy również sporządzanie co 2 lata raportów z wykonania programów (art. 18).

Z przytoczonych powyżej przepisów wynika, że główna odpowiedzialność za wykonanie programu ochrony środowiska, jego wdrożenie i kontrolę, spoczywa na organie wykonawczym. W praktyce jednak, ze względu na fakt, że zakres merytoryczny programu ochrony środowiska jest obszerny i obejmuje wiele złożonych zagadnień (również multidyscyplinarnych i ponadlokalnych), realizacja zapisów dokumentu odbywa się poprzez wykonywanie poszczególnych zadań przez konkretne jednostki i podmioty, które są świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim oraz posiadają stosowne kompetencje i uprawnienia do działań w zakresie ochrony środowiska na danym obszarze.

W związku powyższym, odnosząc się do obszaru gminy Wołomin, działania Burmistrza Wołomina, mające na celu realizację zapisów zawartych w niniejszej *Aktualizacji Programu...*, będą polegały na:

- koordynowaniu działań z zakresu ochrony środowiska prowadzonych na terenie gminy i kontrolowaniu ich realizacji;
- stanowieniu prawa lokalnego – zarówno w formie uchwał jak również decyzji administracyjnych związanych z zawartością *Programu...*,
- wykonywaniu zadań uwarunkowanych prawnie i zapisanych w *Programie...*,
- podejmowaniu współpracy z podmiotami zewnętrznymi (w tym z jednostkami administracyjnymi i podmiotami gospodarczymi) przy realizacji niektórych zadań związanych ze środowiskiem.

Ponadto Burmistrz będzie współdziałał z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te zaś będą kontrolować respektowanie prawa i prowadzić monitoring stanu środowiska (np. WIOŚ, RDOŚ, WZMiUW). Burmistrz będzie również współpracował z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz powiatowego, które dysponują instrumentami prawnymi i finansowymi wynikającymi z ich kompetencji.

Wdrażanie niniejszego niniejszej *Aktualizacji Programu...*, będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określania stopnia realizacji przyjętych celów i kierunków działań;
- określania stopnia zaawansowania w wykonywaniu zadań wymienionych w harmonogramie;
- wskazywania istnienia rozbieżności lub ich braku pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- analizy przyczyn występowania tych rozbieżności.

Opracowany w oparciu o powyższe elementy raport będzie przedkładany cyklicznie co 2 lata Radzie Miejskiej.

Z punktu widzenia wdrażania i kontroli nad realizacją niniejszego dokumentu, istotne znaczenie ma również system monitoringu obejmujący swoim zakresem (poza opisanym już wyżej systemem raportowania):

- monitoring środowiska,

- monitoring społeczny (odczucia i skutki),
- monitoring, inspekcje i egzekucje leżące w zakresie zadań WIOŚ i innych instytucji.

Dlatego też, poza raportowaniem w cyklach 2-letnich, podstawą monitoringu realizacji *Aktualizacji Programu...*, powinna być sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska i presję na środowisko oraz postępy w rozwoju infrastruktury służącej jego ochronie. W celu nadzoru nad realizacją niniejszego *Programu...*, przyjęto wskaźniki łatwe do weryfikacji, które będą pomocne w przedstawianiu stopnia realizacji założonych zadań. Analiza ich wartości w powiązaniu z rozpoznaniem aktualnej sytuacji w zakresie ochrony środowiska może posłużyć do prognozowania przeobrażeń w obrębie poszczególnych sektorów przyrody a także być punktem wyjścia do korekty i weryfikacji przedsięwzięć określonych w niniejszej *Aktualizacji Programu...*

Tabela 30 Wskaźniki efektywności Programu...

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania danych	Stan wyjściowy 31.12.2009 r.
Wody powierzchniowe i podziemne				
1.	Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej	km	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	171,5
2.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	47 261
3.	Ludność korzystająca z instalacji wodociągowej	%	BDL, GUS	83,8
4.	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	6 421
5.	Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca	m ³ /rok	BDL, GUS	28,1
6.	Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³	BDL, GUS	191
7.	Pobór wód podziemnych na potrzeby przemysłu	dam ³	BDL, GUS	185
8.	Długość sieci kanalizacyjnej	km	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	87,7
9.	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	34 005
10.	Ludność korzystająca z instalacji kanalizacyjnej	%	BDL, GUS	59,5
11.	Połączenia sieci kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	3 644
12.	Ścieki odprowadzone	dam ³	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	2 362
13.	Ścieki oczyszczane przez komunalne oczyszczalnie ścieków	dam ³ /rok	BDL, GUS	1 367
14.	Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	BDL, GUS WIOŚ	2
15.	Przepustowość oczyszczalni ścieków	m ³ /d	BDL, GUS	7 900
16.	Liczba ludności obsługiwana przez komunalne oczyszczalnie ścieków	osoba	BDL, GUS	34 005
17.	Ścieki przemysłowe odprowadzone ogółem	dam ³ /rok	PWiK Sp. z o.o. w Wołominie	96,5
Powietrze				
18.	Jakość powietrza - klasa określona na podstawie kryterium ochrona zdrowia	-	WIOŚ – Roczna ocena powietrza	C
19.	Długość sieci ciepłowniczej	m	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	35 323
20.	Ilość budynków ogrzewanych z miejskiej sieci ciepłej	szt.	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	480
21.	Powierzchnia budynków ogrzewanych z miejskiej sieci ciepłej	m ²	ZEC w Wołominie Sp. z o.o.	525 105
22.	Długość sieci gazowej (ogółem)	m	BDL, GUS	183 554
23.	Liczba odbiorców gazu, gospodarstwa domowe	szt.	BDL, GUS	12 279

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Źródło pozyskania danych	Stan wyjściowy 31.12.2009 r.
24.	Liczba odbiorców gazu, gospodarstwa domowe ogrzewających mieszkania gazem	sztuk	BDL, GUS	3 767
25.	Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	BDL, GUS	34 782
26.	Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności	%	BDL, GUS	68,8
27.	Zużycie gazu w gospodarstwach domowych	tys. m ³	BDL, GUS	11 112,0
Poważne awarie				
28.	Obiekty o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej	liczba	Urząd Miejski w Wołominie	0
29.	Obiekty o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej	liczba	Urząd Miejski w Wołominie	1
30.	Liczba zdarzeń mających znamiona poważnej awarii w okresie sprawozdawczym	ilość	GIOŚ/ KP PSP	0
Przyroda i krajobraz				
31.	Zieleńce	ha	BDL, GUS	2,9
32.	Zieleń uliczna	ha	BDL, GUS	5,8
33.	Tereny zieleni osiedlowej	ha	BDL, GUS	17,0
34.	Powierzchnia lasów i gruntów leśnych	ha	BDL, GUS	881,7
35.	Lesistość	%	BDL, GUS	14,3
36.	Pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej	szt.	Urząd Miejski w Wołominie	24
37.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona	ha	BDL, GUS	3 278

10. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Pierwszy *Program Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2005-2011* został uchwalony przez Radę Miejską w Wołominie w dniu 25 sierpnia 2005 roku (Uchwała Nr XXXIV-178/05). Dokument ten stanowił w minionych latach podstawowy instrument polityki ekologicznej gminy. Obecnie, zgodnie z wymogami art. 17 Ustawy *Prawo ochrony środowiska* oraz w wyniku zmian legislacyjnych i dokumentów strategicznych w zakresie ochrony środowiska, zapisy obowiązującego dokumentu programowego zostały zaktualizowane.

Niniejsza *Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla gminy Wołomin na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem lat 2015-2018* (zwana dalej *Aktualizacją Programu* lub *Programem*), jako dokument planowania strategicznego, określa hierarchię niezbędnych działań zmierzających do poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

Jako punkt odniesienia dla niniejszej *Aktualizacji Programu...* przyjęto aktualny stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2009 roku z uwzględnieniem dostępnych danych za okres 2010 roku.

Źródłami informacji dla *Programu...* były materiały i informacje uzyskane z: Urzędu Miejskiego w Wołominie (w tym dokumenty własne Urzędu Miejskiego w Wołominie), Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Starostwa Powiatowego w Wołominie, Nadleśnictwa Drewnica, Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych, Oddział Warszawa, Inspektorat Wołomin, informacje od podmiotów gospodarczych (Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołominie i Zakładu Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o.), a także prace instytutów i placówek naukowo – badawczych.

„Aktualizacja Programu ochrony środowiska...” jest dokumentem kształtującym długofalową politykę ochrony środowiska dla gminy. Przedstawione w nim zagadnienia ochrony środowiska ujęte zostały w sposób kompleksowy, z wyznaczeniem celu nadrzędnego oraz celów długo- i krótkookresowych, a także przyjęciem kierunków działań i zadań z zakresu wszystkich sektorów ochrony środowiska. Kierując się naczelną zasadą przyjętą w dokumencie tj. zasadą zrównoważonego rozwoju sformułowano nadrzędny cel *Aktualizacji Programu...*:

Rozwój społeczno-gospodarczy gminy Wołomin w zgodzie z zasadami ochrony środowiska

Następnie, w oparciu o diagnozę stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy, uwarunkowania zewnętrzne (obowiązujące akty prawne oraz dokumenty planistyczne szczebla krajowego, wojewódzkiego i powiatowego) i wewnętrzne (strategie rozwoju i programy rewitalizacji), a także inne wymagania w zakresie jakości środowiska, dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, w postaci priorytetów ekologicznych, których rozwiązanie przyczyni się w najbliższej przyszłości do poprawy stanu środowiska na terenie gminy. Jako zadania priorytetowe przyjęto następujące zagadnienia:

- Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.
- Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.
- Ochrona ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.
- Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia.
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa.

W ramach ochrony wód powierzchniowych i podziemnych szczególnie ważne są zadania dotyczące rozbudowy systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej oraz oczyszczania ścieków w szczególności na terenach wiejskich.

Osiągnięcie wymaganej przepisami prawnymi jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy związane jest z realizacją zadań przede wszystkim w sektorze komunalnym (ograniczanie tzw. niskiej emisji) oraz transportowym i przemysłowym.

W zakresie eliminacji uciążliwości akustycznych szczególnie istotne są zadania dotyczące przebudowy, modernizacji dróg i budowy ekranów akustycznych wzdłuż ciągów drogowych.

W zakresie ochrony ludności przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych ważne są zadania związane ze zgodną z przepisami prawa, lokalizacją nowopowstałych stacji bazowych.

Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym środowiska oraz eliminacja i minimalizacja ich skutków w razie ich wystąpienia. Szczególnie ważne są tu zadania związane z zagospodarowaniem terenu w obszarach zagrożenia powodziowego (na terenie gminy brak jest obwałowań rzek) oraz eliminacją potencjalnych zagrożeń dla mieszkańców.

Wszystkie wyżej wymienione priorytety są elementami, co do których w pierwszym rzędzie powinny zostać podjęte działania zmierzające do poprawy stanu aktualnego.

Należy zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć proponowanych w ramach jednego zagadnienia wpisuje się także w pozostałe zagadnienia. Wynika to z faktu, że poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawa jakości lub ochrona jednego z nich zwykle skutkuje poprawą lub ochroną pozostałych.

Warunkiem wdrożenia zapisów *Aktualizacji Programu...* jest pozyskanie środków finansowych na realizację poszczególnych zadań. Większość środków pochodzić będzie z budżetu gminy. Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także funduszy ekologicznych tj. WFOŚiGW oraz NFOŚiGW. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Pożądanym kierunkiem jest zwiększenie dofinansowania na działania związane z ochroną środowiska ze źródeł pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej. Szacunkowe koszty na realizację zadań zapisanych w *Aktualizacji Programu...* wynoszą ok. 148 645,20 tys. zł, w tym na zadania inwestycyjne 133 419,0 tys. zł i pozainwestycyjne 15 226,2 tys. zł.

W *Aktualizacji Programu...*, w celu obserwowania postępów wdrażania jego zapisów, przedstawiono wskaźniki monitorowania realizacji tego dokumentu, które będą miały istotny wpływ na jego przebieg. Na podstawie zaproponowanych wskaźników ilościowych i jakościowych, które przedstawiono dla każdego priorytetu będzie można określić stopień realizacji zadań i zmiany zachodzące w związku z tym w środowisku.

Literatura i materiały źródłowe

1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150 z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. *o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r., Nr 121, poz.1266 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 28 września 1991 r. *o lasach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2011 r., Nr 12, poz.59);
5. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r., Nr 239, poz.2019 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r., Nr 228, poz.1947 z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.);
8. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., Nr 185, poz.1243 z późn. zm.);
9. *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* (uchwała Nr 65/2004 Sejmiku Województwa z dnia 7 czerwca 2004 r.);
10. *Pogram zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego* (Uchwała Nr 18/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r.);
11. *Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego* (uchwała Nr 5/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 21 kwietnia 2008 r.);
12. *Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego* (Uchwała Nr 208/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 9 października 2006 r.);
13. *Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego* (uchwała Nr 19/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 lutego 2007 r.);
14. *Strategia rozwoju turystyki Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013* (uchwała Nr 52/08 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 31 marca 2008 r.);
15. *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego* (uchwała Nr 78/06 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 29 maja 2006 r.);
16. *Wtyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*; Ministerstwo Środowiska, 2002 r.;
17. *Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009 - 2012 z perspektywą do 2016 roku* (M.P. z 2009 r., Nr 34, poz. 501);
18. *Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015*;
19. *Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku* (Uchwała Nr 202/2009 Rady Ministrów z dnia 10 listopada 2009 r.);
20. *Narodowa Strategii Spójności 2007-2013*;
21. *Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych* (Uchwała Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r.);
22. *Krajowa strategia ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej* (uchwała Nr 270/2007 Rady Ministrów z dnia 26 października 2007 r.; Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532);
23. *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2007-2013* (Uchwałą Nr 446/217/09 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 3 marca 2009r. zmieniona uchwałą Nr 2476/404/10 z dnia 29 listopada 2010 r.);
24. *Strategia rozwoju powiatu wołomińskiego do 2015 r.*, Uchwała Nr IX-61/03 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 16 września 2003 roku;
25. *Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Wołomińskiego na lata 2006-2013(Aktualizacja)*, Uchwała Nr XVII-119/08 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 28 marca 2008 r.;
26. *Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla powiatu wołomińskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015*, uchwała Nr XVII-118/08 Rady Powiatu Wołomińskiego z dnia 28 marca 2008 roku;
27. *Zintegrowany Program Edukacji Ekologicznej dla Powiatu Wołomińskiego na lata 2009-2011 z perspektywą do 2015*, RCEE, 2008 r.;
28. *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta i gminy Wołomin* (uchwała nr XL-75/2002 Rady Miejskiej w Wołominie w dniu 29 sierpnia 2002 r.);
29. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin* (projekt), Wołomin, 2010 r.;

30. *Prognoza oddziaływania na środowisko Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołomin*, 2010 r.;
31. *Aktualizacja strategii zrównoważonego rozwoju miasta i gminy Wołomin do 2020 roku*, Uchwała Nr XXVI-8/2009 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 29 stycznia 2009 r.;
32. *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Wołomin na lata 2005 – 2011*, 2004 r.;
33. *Lokalny program rewitalizacji wydzielonej części miasta Wołomin na lata 2009-2015*, Uchwała Nr XXVI-7/09 Rady Miejskiej z dnia 29 stycznia 2009 r. oraz zmieniony Uchwałą Nr XXXI-100/09 z 3 września 2009 r.;
34. *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2009 r.*, WIOS, Warszawa, 2010 r.;
35. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2009.*, WIOŚ w Warszawie, 2010 r.;
36. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport za rok 2010.*, WIOŚ w Warszawie, 2011 r.;
37. *Program ochrony powietrza dla strefy powiat wołomiński* – załącznik do Uchwały Nr 169/09 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 12 października 2009 r.;
38. *Informacja o niedotrzymaniu normy dobowej dla pyłu PM10 w województwie mazowieckim w 2010 r.*, WIOŚ w Warszawie;
39. *Monitoring gleb i ziemi na terenie powiatu wołomińskiego*; Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2006 r.;
40. *Atlas geochemiczny Polski 1:2 500 000*; J. Lis, A. Pasieczna, PIG, Warszawa, 1995 r.;
41. <http://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/MIDASGIS>;
42. *Gminny Plan Zarządzania Kryzysowego*, (projekt), Wołomin, 2011 r.;
43. *Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Wołomin*, 2010 r.;
44. http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
45. www.uke.gov.pl- informacja zamieszczona na stronie UKE w zakresie stacji bazowych telefonii komórkowej;
46. Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2002 r.;
47. Woś A., *Zarys klimatu Polski*, BWN, Poznań, 1995 r.;
48. Informacje uzyskane ze Starostwa Powiatowego w Wołominie;
49. Informacje uzyskane z PWiK Sp. z o.o. w Wołominie;
50. Informacje uzyskane z ZEC w Wołominie sp. z o.o.;
51. *Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urzędzeń Wodociągowych i Urzędzeń Kanalizacyjnych na lata 2010-2015* PWiK Sp. z o.o.;
52. Uchwała Nr III-2/2011 Rady Miejskiej w Wołominie z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Wołomin na lata 2011-2032;
53. *Monitoring rzek w 2009 r.*, WIOŚ, Warszawa, 2010;
54. *Ocena jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu wołomińskiego w 2009 r.*, EKOLab Sp. z o.o. Swarzędz;
55. *Ocena jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu wołomińskiego w 2010 r.*, EKOLab Sp. z o.o. Swarzędz;

Spis tabel

Tabela 1	Ludność gminy Wołomin (wg stałego miejsca zameldowania) z uwzględnieniem płci – stan na dzień 31.12.2010 r.	30
Tabela 2	Ludność gminy Wołomin wg ekonomicznych grup wieku (stan na 31.12.2010 r.)	30
Tabela 3	Zestawienie danych demograficznych z zakresu migracji i ruchu naturalnego ludności na obszarze gminy Wołomin wg stanu na dzień 31.12.2010 r.	30
Tabela 4	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych w 2009 r.	31
Tabela 5	Struktura użytkowania terenu wg stanu na dzień 22.02.2011 r.	32
Tabela 6	Produkcja wody (w m ³) w latach 2009-2010	33
Tabela 7	Infrastruktura techniczna - sieć wodociągowa na obszarze gminy Wołomin w roku 2003 i 2009	34
Tabela 8	Infrastruktura techniczna - sieć kanalizacyjna na obszarze gminy Wołomin w roku 2003 i 2090	34
Tabela 9	Dane dotyczące zużycia gazu oraz długości sieci gazowej na obszarze gminy Wołomin	35
Tabela 10	Kategorie i długość dróg przebiegających przez obszar gminy Wołomin	37
Tabela 11	Wyniki uzyskane w 2008 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Kobylak - badania WIOŚ (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008))	39
Tabela 12	Wyniki uzyskane w 2009 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Kobylak - badania WIOŚ (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008))	40
Tabela 13	Wyniki uzyskane w 2009 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Ossów - powyżej ujścia Kanału z Wołomina - badania na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008))	41
Tabela 14	Wyniki uzyskane w 2010 roku dla wód rzeki Długiej w punkcie pomiarowym Ossów - powyżej ujścia Kanału z Wołomina - badania na zlecenie Starostwa Powiatowego w Wołominie (interpretacja wyników według Rozporządzenia Ministra Środowiska z 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 162, poz. 1008))	41
Tabela 15	Ocena wód śródlądowych pod względem bytowania ryb łososiowatych i karpiovatych w warunkach naturalnych dla zlewni rzeki Długiej	42
Tabela 16	Wymagania jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach dla zlewni rzeki Długiej	43
Tabela 17	Klasyfikacja strefy powiat wołomiński z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia (dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne)	46
Tabela 18	Klasyfikacja strefy powiat wołomiński z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia (dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe)	46
Tabela 19	Klasyfikacja strefy powiat wołomiński z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin (dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne)	46
Tabela 20	Średni dobowy ruch (SDR) w 1995 i 2000 roku oraz prognoza dla roku 2015 na drogach wojewódzkich w obrębie miasta i gminy Wołomin	51
Tabela 21	Średni dobowy ruch (SDR) w 2005 roku na drogach wojewódzkich w obrębie miasta i gminy Wołomin	52
Tabela 22	Wykaz emitorów pól elektromagnetycznych funkcjonujących oraz planowanych na terenie gminy Wołomin	53
Tabela 23	Wykaz linii radiowych przebiegających przez teren gminy	54
Tabela 24	Wykaz pomiarów natężenia pola elektromagnetycznego na terenie Wołomina	55
Tabela 25	Ranking poziomu ryzyka wystąpienia poszczególnych zagrożeń z uwzględnieniem ich grup	59
Tabela 26	Dane statystyczne dotyczące gruntów leśnych i lasów na terenie gminy Wołomin w latach 2000-2009 (według GUS, 2011 - Bank Danych Lokalnych)	60
Tabela 27	Pomniki przyrody na terenie gminy Wołomin (stan na 31.12.2010 r.)	63
Tabela 28	Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2011 – 2014 (w tys. PLN)	92
Tabela 29	Harmonogram rzeczowo-finansowy w zakresie realizacji Aktualizacji Programu....	93
Tabela 30	Wskaźniki efektywności Programu...	114

Spis rysunków

<i>Rysunek 1</i>	<i>Położenie gminy Wołomin na tle innych jednostek administracyjnych</i>	<i>26</i>
<i>Rysunek 2</i>	<i>Emisja powierzchniowa pyłu zawieszonego PM10 w Wołominie i Kobyłce w 2006 r.</i>	<i>48</i>
<i>Rysunek 3</i>	<i>Obszar przekroczeń pyłu zawieszonego PM10-24h na terenie gminy Wołomin</i>	<i>50</i>

Spis załączników

<i>Załącznik 1</i>	<i>Zestawienie pozwoleń wodno – prawnych wydanych na terenie gminy Wołomin w latach 2009 – 2010</i>	<i>122</i>
<i>Załącznik 2</i>	<i>Wykaz pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów wydane na terenie gminy Wołomin w latach 2009-2010</i>	<i>129</i>

Załączniki

Załącznik 1 Zestawienie pozwoleń wodno – prawnych wydanych na terenie gminy Wołomin w latach 2009 – 2010

a) szczególne korzystanie z wód tj. pobór wód podziemnych i wykonanie urządzeń wodnych

Szczególne korzystanie z wód, tj. pobór wód podziemnych i wykonanie urządzeń wodnych									
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania	Termin obowiązywania	Usytuowanie	Głębokość studni [m]	Ilość pobieranej wody	
								max [m ³ /h]	średnio [m ³ /doba]
1.	Wykonanie urządzenia wodnego, tj. studni nr 2 i szczególne korzystanie z wód tj. pobór wód podziemnych	P.P.H.U. „RONDO” S.C. Zbigniew Rakowski Marian Szpakowski Adam Przybysz	205/10	14.05.2010 r.	30.04.2030 r.	dz. nr ew. 16/2 obręb 11, przy ul. Łukasiewicza 10 w Wołominie	25,4	9,0	100,0
2.	Wykonanie urządzenia wodnego, tj. studni i szczególne korzystanie z wód tj. pobór wód podziemnych na cele socjalno – bytowe i przeciwpożarowe	Jarosław Szpakowski	378/10	30.07.2010 r.	30.06.2030 r.	dz. nr ew. 15/2 obręb 04 Zagościniec, przy ul. Asfaltowej, gm. Wołomin	33,0	37,0	80,0
3.	Wykonanie urządzenia do poboru wód podziemnych	Magdalena i Piotr Lisowscy	640/09	27.11.2009 r.	-	dz. nr ew. 302 obręb 24 przy ul. 1 Maja w Wołominie	16,0	-	-

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołominie

b) szczególne korzystanie z wód, tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz wykonanie urządzeń wodnych

Szczególne korzystanie z wód, tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz wykonanie urządzeń wodnych								
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania	Termin obowiązywania	Usytuowanie	Ilość odprowadzanych ścieków [l/s]	Odbiornik
1.	Wykonanie urządzeń wodnych, tj. skrzynek rozsączających i szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych	Burmistrz Wołomina	128/10	16.03.2010 r.	28.02.2020 r.	dz. nr ew. 170 obręb 04, Zagoścień gm. Wołomin	12,0	ziemia
2.	Wykonanie rozbiórki przepustu o średnicy 800 mm, wykonanie nowego przepustu o średnicy 1000 mm i długości 15 m i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z ul. Łukasiewicza w Wołominie	PWiK Sp. z o.o. ul. Graniczna 1, 05-200 Wołomin	413/10	24.08.2010 r.	31.07.2020 r.	dz. nr ew. 1, 13, 14/3, 16 obręb 11 przy ul. Łukasiewicza w Wołominie	17,0	rów G w km 0+632
3.	Wykonanie wylotu o średnicy 300 mm na działce nr ew. 147/3 obręb 27 i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z dachów i terenów utwardzonych OSiR „Huragan” w Wołominie	Burmistrz Wołomina	248/10	11.06.2010 r.	30.05.2020 r.	dz. nr ew.147/2 i 147/3 obręb 27, teren OSiR „Huragan” w Wołominie	50,0	woda powierzchniowa stojąca – dz. nr ew. 147/2 i 147/3 obręb 27
4.	Wykonanie wylotu o średnicy 500 mm na działce nr ew. 64/3 obręb Leśniakowizna i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenu działek nr ew. 63/8, 63/2, 63/3 obręb Leśniakowizna gm. Wołomin	KZA Zielonka Invest Sp. z o.o. ul. Bankowa 43 05-220 Zielonka	414/10	24.08.2010 r.	31.07.2020 r.	dz. nr ew. 63/8, 63/2, 63/3 i 64/3 obręb Leśniakowizna	86,45	do rowu melioracyjnego na działce nr ew. 64/3 obręb Leśniakowizna
5.	Wykonanie wylotu o średnicy 200 mm i drenażu i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych i drenażowych z boiska piłkarskiego zlokalizowanego na terenie działki nr ew. 147/3 obręb 27 w Wołominie	Burmistrz Wołomina	465/10	20.09.2010 r.	31.08.2020 r.	dz. nr ew. 147/3 obręb 27 OSiR „Huragan” w Wołominie	24,82	woda powierzchniowa stojąca – dz. nr ew. 147/2 i 147/3 obręb 27

Szczególne korzystanie z wód, tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz wykonanie urządzeń wodnych								
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania	Termin obowiązywania	Usytuowanie	Ilość odprowadzanych ścieków [l/s]	Odbiornik
6.	Wykonanie 5 wylotów, 4 przepustów, likwidacja 4 przepustów i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z ul. Grabicznej w miejscowości Ossów, gm. Wołomin	Burmistrz Wołomina	548/10	29.11.2010 r.	31.10.2020 r.	dz. nr ew. 7 i 8 obręb Ossów 03, dz. nr ew. 136/2 obręb Ossów 02	204,57	rów przydrożny
7.	Wykonanie skrzynek rozsączających na działkach nr ew. 168/4 i 168/5 obręb 28 i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenu działek nr ew. 168/4 i 168/5 obręb 28 z terenu Urzędu Miejskiego w Wołominie	Burmistrz Wołomina	564/10	06.12.2010 r.	31.10.2020 r.	dz. nr ew.168/4 i 168/5 obręb 28 w Wołominie	1,80	ziemia (skrzynki rozsączające na działkach nr ew. 168/4 i 168/5 obręb 28)
8.	Szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych ze zlewni ul. Wołomińskiej w Wołominie	PWiK Sp. z o.o. ul. Graniczna 1, 05-200 Wołomin	40/09	05.02.2009 r.	31.01.2019 r.	ul. Litewska, ul. Sosnowa, ul. Kazimierzowska, ul. Cicha, ul. Sikorskiego, ul. Kresowa, ul. Legionów	200,0	rów „Wołomiński” w km 0+750, rowem „D” do rzeki Długiej w km 13+700
9.	Wykonanie wylotu o średnicy 600 mm i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych ze zlewni zabudowanego odcinka rowu „D” w Wołominie	PWiK Sp. z o.o. ul. Graniczna 1, 05-200 Wołomin	49/09	11.02.2009 r.	31.01.2019 r.	teren zlewni zabudowanej części rowu „D”	300,0	rów „D”, a następnie do rzeki Długiej w km 13+700 w Wołominie
10.	Wykonanie wylotu o średnicy 600 mm i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych ze zlewni ul. 1 Maja w Wołominie	PWiK Sp. z o.o. ul. Graniczna 1, 05-200 Wołomin	53/09	16.02.2009 r.	31.01.2019 r.	ul. 1 Maja w Wołominie	200,0	rów „B” w km 0+500, a następnie przez rów „D” do rzeki Długiej w km 13+700

Szczególne korzystanie z wód, tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz wykonanie urządzeń wodnych								
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania	Termin obowiązywania	Usytuowanie	Ilość odprowadzanych ścieków [l/s]	Odbiornik
11.	Wykonanie wylotu o średnicy 400 mm, przebudowa rowu G i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych do rowu G z ul. Łukasiewicza, ul. Geodetów, ul. Wiosennej, ul. Armii Krajowej, ul. Batorego, ul. Tęczowej w Wołominie	PWiK Sp. z o.o. ul. Graniczna 1, 05-200 Wołomin	362/09	25.02.2009 r.	30.04.2019 r.	ulice: Łukasiewicza, Geodetów, Wiosenna, Armii Krajowej, Batorego, Tęczowa w Wołominie	150,0	do rowu G w km 6+56, a następnie do rzeki Czarnej w km 18+800
12.	Wykonanie wylotu o średnicy 500 mm i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenu projektowanego Regionalnego Centrum Promocji Turystyki i Rekreacji przy ul. Rejtana w Wołominie do zbiornika wodnego (stawu)	Burmistrz Wołomina	290/09	22.04.2009 r.	31.03.2019 r.	dz. nr ew. 147/3 obręb 27 w Wołominie, ul. Rejtana	75,60	woda powierzchniowa stojąca – działka nr ew. 147/2 i 147/3 obręb 27
13.	Wykonanie 5 wylotów, wykonanie rowów obustronnych przydrożnych przy drodze wojewódzkiej nr 634 i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z drogi wojewódzkiej nr 634	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich	464/09	30.07.2009 r.	30.06.2019 r.	droga wojewódzka nr 634 od skrzyżowania ul. 1 Maja z Aleją Niepodległości w Wołominie do skrzyżowania ul. Szosa Jadowska z ul. Ogrodową we wsi Duczki	124,70	rzeka Czarna
14.	Wykonanie wylotu na działce nr ew. 18/6 obręb 11 przy ul. Łukasiewicza, przebudowa rowu „G” na długości 145 m, wykonanie zastawki w rowie „G” i szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z nawierzchni dróg i parkingów i powierzchni dachowych na terenie działki nr ew. 18/6 obręb 11 w Wołominie	Zakład Usług Ogólnobudowlanych i Transportu Robert Przesmycki	334/09	06.05.2009 r.	31.03.2019 r.	dz. nr ew. 18/6 obręb 11 Wołomin do rowu „G”	188,60	row „G” rzeka Czarna w km 18+800

Szczególne korzystanie z wód, tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych oraz wykonanie urządzeń wodnych								
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania	Termin obowiązywania	Usytuowanie	Ilość odprowadzanych ścieków [l/s]	Odbiornik
15.	Szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z powierzchni utwardzonych zakładu zlokalizowanego przy ul. Szosa Jadowska 53 - Lipiny Nowe poprzez zbiornik chłonno – retencyjny do ziemi	Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe Jan Ziętara s.c.	418/09	01.07.2009 r.	30.06.2019 r.	dz. nr ew. 10/1, 10/3, 10/8, 11/1, 11/3, 12, 13/1 obręb 01 Lipiny Nowe, gm. Wołomin	57,60	zbiornik chłonno - retencyjny
16.	Szczególne korzystanie z wód tj. odprowadzanie wód opadowych, roztopowych i drenażowych z terenu ZEC Sp. z o.o., Stacji Paliw „Pełmar 2” i zakładu Izomer Sp. z o.o.	Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o., ul. Szosa Jadowska 49, 05-200 Wołomin	433/09	13.07.2009 r.	01.06.2019 r.	teren Zakładu Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Wołominie, Stacji Paliw „Pełmar 2” i zakładu Izomer Sp. z o.o.	291,00	rzeka Czarna w km 19+500

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołominie

c) wykaz urządzeń wodnych

Wykonanie urządzeń wodnych				
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania
1.	Wykonanie przebudowy rowu na działce nr ew. 63/9, 63/8, 63/6, 63/2, 63/1, 64/3, 64/2 obręb Leśniakowizna przy ul. Kasprzykiewicza, gm. Wołomin	KZA Zielonka Invest Sp. z o.o., ul. Bankowa 43, 05-220 Zielonka	137/10	17.03.2010 r.
2.	Wykonanie urządzenia do poboru wody, tj. studni o głębokości 39,0 m na działce nr ew. 174/2 obręb Helenów przy ul. Boryny 10A, gm. Wołomin	Dariusz Niegowski	352/10	20.07.2010 r.
3.	Wykonanie urządzenia wodnego tj. rurociągu o długości 31 m i średnicy 600 mm oraz drenaży na działce nr ew. 82/3 obręb 08 w Wołominie	Małgorzata i Tomasz Maszewscy	420/10	25.08.2010 r.
4.	Wykonanie rurociągu o średnicy 600 mm na rowie R – „G” i „J” zlokalizowanego na działce nr ew. 266/12 obręb Lipiny Stare, gm. Wołomin	Joanna Rusinowska i Przemysław Rusinowski	463/10	17.09.2010 r.
5.	Wykonanie przepustu o średnicy 1000 mm i długości 6 m na rowie melioracyjnym na działce nr ew. 96 obręb 05 Duczki w celu zapewnienia wjazdu na działkę nr ew. 185/2 przez działkę nr ew. 87 i 184 obręb 05 w Duczkach, gm. Wołomin	Roman Tomaszewski	483/10	07.10.2010 r.
6.	Wykonanie rurociągu na działce nr ew. 6/6, 6/9, 6/10 obręb 10 przy ul. Łukasiewicza w Wołominie	Al – Bud Sp. z o.o.	504/10	25.10.2010 r.
7.	Wykonanie przepustu o średnicy 400 mm i długości 6,5 m na rowie przydrożnym drogi powiatowej nr 4311W na działce nr ew. 137 obręb Czarna 02, gm. Wołomin	Łukasz Cygas	550/10	30.11.2010 r.
8.	Wykonanie przepustu o średnicy 500 mm i długości 10 m na rowie przydrożnym w pasie drogi gminnej zlokalizowanej na działkach nr ew. 142/1 i 114/1 obręb Lipinki w celu zapewnienia wjazdu na działkę nr ew. 142/6 obręb Lipinki, gm. Wołomin	Dorota Górka	549/10	29.11.2010 r.
9.	Wykonanie przepustu o średnicy 600 mm i długości 9 m na rowie przydrożnym RB-5 na terenie działki nr ew. 103/1 obręb Mostówka w celu umożliwienia wjazdu na działkę nr ew. 125/1, 126/1 obręb Mostówka, gm. Wołomin	Jarosław Kurek	575/10	14.12.2010 r.
10.	Wykonanie przepustu o średnicy 400 mm i długości 12,6 m na rowie przydrożnym drogi powiatowej nr 4316W na działce nr ew. 72 obręb 35 w celu zapewnienia wjazdu na działkę nr ew. 70, 71 i 72 obręb 35 w Wołominie	Optima Gaz z siedzibą przy ul. 1 Maja 134, 05-200 Wołomin, Dariusz Żochowski, Adam Remiszewski	163/09	19.03.2009 r.
11.	Przebudowa jednoprzęsłowego mostu na rzece Czarnej w km 15+800 w ciągu drogi wojewódzkiej nr 635 w obrębie działek nr ew. 89, 107, 108 i 176 obręb 02Czarna, gm. Wołomin (rozbiórka istniejącego obiektu mostowego i wykonanie projektowanego mostu o szerokości 12,33 m i długości 24,78 m)	Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie, ul. Kruczkowskiego 3, 00-380 Warszawa	349/09	18.05.2009 r.

Wykonanie urządzeń wodnych				
Lp.	Przedmiot pozwolenia	Wnioskodawca	Numer decyzji	Data wydania
12.	Zmiana decyzji nr 163/09 z dnia 19.03.2009 r.	Optima Gaz z siedzibą przy ul. 1 Maja 134, 05-200 Wołomin, Dariusz Żochowski, Adam Remiszewski	499/09	10.06.2009 r.
13.	Wykonanie rurociągu o średnicy 600 mm i długości 35 m na rowie A usytuowanego na działce nr ew. 132 obręb Stare Lipiny oraz jednostronnego drenażu o średnicy 145 mm i 160 mm o łącznej długości 30,0 m na ww. działce, gm. Wołomin	Anna i Karol Bereda	465/09	30.07.2009 r.
14.	Wykonanie rurociągu o średnicy 800 mm i długości 67,4 m na rowie „G” na terenie działek nr ew. 88/2, 89/2, 78/2, 80, 79 obręb 09 w Wołominie oraz wykonanie przepustu o średnicy 600 mm na rowie „G” pod ul. Wiosenną w Wołominie	Burmistrz Wołomina	467/09	31.07.2009 r.
15.	Wykonanie przepustu skrzynkowego otwartego o powierzchni 3,0m×1,0 m o długości 3,0 m na rowie komunalnym w obrębie drogi powiatowej nr 4367W na działce nr ew. 47 obręb Cięciwa, gm. Wołomin	Powiat Wołomiński	636/09	26.11.2009 r.
16.	Wykonanie rurociągu o średnicy 315 mm o długości 10,6 m oraz drenażu o średnicy 160 mm i długości 22 m, likwidacja rowu „G” na odcinku 9,4 m na działce nr ew. 80 obręb 09, rozbiórkę przepustu o średnicy 800 mm i długości 14 m na rowie „G” na działce nr ew. 134 obręb 09 pod ulicą Geodetów, rozbiórkę rurociągu o średnicy 800 mm na odcinku 35 m na działce nr ew. 72 obręb 10 w Wołominie	Urząd Miejski w Wołominie	685/09	30.12.2009 r.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołominie

Załącznik 2 Wykaz pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów wydane na terenie gminy Wołomin w latach 2009-2010

Podmiot posiadający pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza	Oznaczenie decyzji/ termin obowiązywania	Rodzaj instalacji i miejsce usytuowania instalacji	Rodzaj gazów lub pyłów wprowadzanych do powietrza	Wielkość emisji z instalacji	
				[kg/h]	[Mg/rok]
Frenoplast Sp. z o.o., ul. Watykańska 15, Majdan	decyzja nr 42/10 z dnia 23.02.2010 r. zmieniona decyzją nr 505/10 z dnia 25.10.2010 r./ termin obowiązywania 17.01.2020 r.	Instalacja technologiczna usytuowana przy ul. Watykańskiej 15 w Majdanie, gm. Wołomin	węglowodory alifatyczne	20,93648	28,3231
			węglowodory aromatyczne	nie określono*	nie określono*
			benzen	nie określono*	nie określono*
			aceton	1,56627	2,3269
			pył zawieszony PM10	nie określono*	nie określono*
STYR-BUD Sp. z o.o., Cięciwa, ul. Kardynała Wyszyńskiego 5	decyzja nr 511/10 z dnia 28.02.2010 r./ termin obowiązywania 30.09.2020 r.	Instalacja produkcji styropianu przy ul. Kardynała Wyszyńskiego 5 w Cięciwie, gm. Wołomin	węglowodory alifatyczne	8,06	27
			styren	0,335	1,125
			etylobenzen	0,84	2,810
			tlenek węgla	nie określono*	nie określono*

* wprowadzanie tych substancji do powietrza nie powoduje przekroczenia 10% dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu albo 10% wartości odniesienia

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołominie